

Møte onsdag den 1. februar 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 45):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Arild Grande, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Telemark fylke, Lise Wiik, har tatt sete.

Representanten Rasmus Hansson vil fremsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:00:35]: På vegne av Miljøpartiet De Grønne har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å ta vare på truede bestander av villaks og sjørøret i Hardanger.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette to representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:01:08]: Eg skal fremja eit representantforslag på vegner av stortingsrepresentantane Heidi Greni, Per Olaf Lundteigen og meg sjølv om betre helsehjelp til barn i barnevernet.

Så har eg eit forslag til, på vegner av stortingsrepresentantane Heidi Greni, Per Olaf Lundteigen og meg sjølv, om å innføre ei nærleiksreform i barnevernet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:40]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Børge Brende og statsrådene Bent Høie og Per Sandberg vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Anniken Huitfeldt.

Anniken Huitfeldt (A) [10:02:11]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Vi opplever nå at den politiske situasjonen hos vår viktigste allierte er mer preget av uforutsigbarhet enn det vi er vant til. Selv om vi i sikkerhetspolitikken har fått gode forsikringer om at alliansesolidariteten i NATO ligger fast, ser vi en ny kurs på andre områder. Ser vi tilbake til den spørretimen som utenriksministeren deltok i 9. november i fjor, morgenen etter det amerikanske presidentvalget, husker vi alle at vi vektla håpet om forsoning i amerikansk politikk, etter en valgkamp som hadde splittet folket i Amerika. Mens tidligere presidenter har hatt én politikk i valgkampen og en mer konsensusorientert linje når de har

inntatt presidentstolen, ser vi nå at den nye presidenten ikke direkte har som mål å opptre samlende.

Under president Obama har det politiske fellesskapet mellom USA og Norge vært veldig nært. Da er det viktig å huske på at i store deler av etterkrigstida har det vært betydelig avstand mellom oss og vår viktigste allierte i sikkerhetspolitikken. Vietnam-krigen, kuppet i Chile i 1973 og Irak-krigen i 2003 er eksempler på dette. Men vårt vennskap har tålt uenighet og direkte tale mellom gode venner og allierte. Nå er det innreiseforbudet fra enkelte muslimdominerte land som skaper enorme reaksjoner, både internt i USA og i andre deler av verden, også her i Norge. Helt uten forvarsel blir folk som før hadde adgang, utestengt fra USA.

Å ikke behandle mennesker som individer, men som en gruppe ut fra religiøs tilhørighet strider mot de positive verdiene som vi forbinder med USA. Hva vil utenriksministeren gjøre for å framføre norske holdninger til denne politikken?

Utenriksminister Børge Brende [10:04:20]: Takk for et viktig spørsmål og en god analyse. Jeg er helt enig med representanten Huitfeldt i at vi i perioder tidligere også har hatt viktige uenighetspunkter med den sittende administrasjonen i USA, men det har aldri vært noen tvil om at det transatlantiske samarbeidet ikke minst har vært en bærebjelke for oss i sikkerhetspolitikken.

Det er også helt riktig, som representanten slår fast, at de sterkeste reaksjonene på f.eks. innreiseforbudet – som nå knytter seg til syv land, er midlertidig og skal vare i 90 dager – har kommet i USA. Det har vært demonstrasjoner, det har vært sterke markeringer, og det er allerede slik at dette innreiseforbudet er noe justert. De som har et såkalt Green Card, slipper inn. Det er også blitt klart i løpet av natten at flyktninger som skulle gjenbosettes, og som var på vei over, nå får komme – de ble sendt tilbake. Vi fikk også en viktig klargjøring fra den amerikanske ambassaden i Oslo i går ettermiddag om at nordmenn som har dobbelt statsborgerskap, og det er mange av dem, også får sine visumsaker behandlet.

I likhet med mange andre europeiske land har både statsministeren og jeg vært veldig tydelig når det gjelder innreiseforbudet for disse syv landene, og også det at man nå ikke skal ta imot noen flyktninger de 120 neste dagene. Det har jeg slått fast er svært beklagelig, og dette er også kommunisert – til og med på Twitter, og det er vel den mest effektive kommunikasjonsformen om dagen. (Munterhet i salen.)

Anniken Huitfeldt (A) [10:06:35]: De siste årene har Norge sammen med bl.a. amerikanerne arbeidet for å bekjempe terrororganisasjonen ISIL gjennom å styrke og støtte sunnimuslimer som tar opp kampen mot radikal islam. Jeg frykter at innreiseforbudet kan komme til å bygge opp under det som er ISILs verdensbilde, at det foregår en religionskrig mellom Vesten og islam. Det kan gjøre arbeidet vanskeligere – det vil gi moderate muslimer større motstand. Hvordan vil utenriksministeren bidra til at vi foretar kloke valg i samarbeidet med moderate krefter i Midtøsten i kampen mot terror?

Utenriksminister Børge Brende [10:07:17]: Dette er også et veldig viktig poeng og er et av mange paradokser

ved dette innreiseforbudet. Dette har også statsministeren i sin kommentar vektlagt, nemlig at målet om å bekjempe voldelig ekstremisme blir vanskeligere gjennom et slikt initiativ og en beslutning fra Trump-administrasjonen som går ut på at man velger ut syv land, som hovedsakelig er muslimske, og at det skal være innreiseforbud fra dem til USA. Dette fører til veldig sterke reaksjoner, og det man må bygge på i det videre arbeidet, ikke minst i den brede koalisjonen mot ISIL, hvor de arabiske landene også har sittet i førersetet, er å jobbe og arbeide med moderate sunnier, som er like mye mot ISIL som oss andre.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Åsmund Aukrust.

Åsmund Aukrust (A) [10:08:32]: Det er på mange områder det er grunn til å frykte en ny kurs, og et område hvor det virkelig er grunn til å tro det, er i klimapolitikken. Det tok ikke mange timer etter at vi fikk en ny president før alle henvisningene til klimaendringene var forsvunnet fra hjemmesiden til Det hvite hus. I valgkampen ble klimaendringene presentert nærmest som en kinesisk konspirasjon, og den nye presidenten lovt å trekke landet ut av Paris-avtalen. Om han lykkes med det, vet vi ikke, men det vi iallfall vet, er at det lederskapet vi har sett under Obama, Kerry og Clinton, ikke vil fortsette, og det er grunn til å frykte og tro at det vil bli store kutt i internasjonal klimafinansiering. Det er klart at dette må påvirke oss og vårt engasjement, for også i Europa har vi sett at det har vært forslag til kutt i klimafinansiering, også her hjemme i Norge. Det må vi bare konstatere at det kan vi ikke lenger ha. Så mitt spørsmål til utenriksministeren er: Hvordan mener han at den nye situasjonen i USA må påvirke Norge og Europa, så vi kan engasjere oss for å sikre et nytt lederskap i internasjonal klimapolitikk?

Utenriksminister Børge Brende [10:09:32]: Først vil jeg gjerne si til Trump-administrasjonen at klima som den store eksistensielle trusselen mot vårt miljø forsvinner ikke selv om man tar det bort fra hjemmesidene til Det hvite hus, for å si det forsiktig. Klimaendringene er en av de store utfordringene i vår tid, sammen med fattigdomsbekjempelse. Så håper jeg at man i tiden fremover også vil se at den amerikanske administrasjonen vil fortsette et arbeid med å få redusert de globale CO₂-utslippene. Men de første signalene har ikke vært positive, og den nye lederen av EPA, Environmental Protection Agency, i USA har heller ikke tro på sammenhengen med hensyn til CO₂-utslipp og klimagassutslipp. Dette betyr at vi må være enda tydeligere, og klimafinansiering blir enda viktigere fra vår side.

Presidenten: Knut Arild Hareide – til oppfølgingsspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:10:55]: Eg har registrert med glede den tydelegeita som utanriksminister Børge Brende og statsminister Erna Solberg har vist både når det gjeld det at USA ikkje vil ta imot flyktningar, og innreiseforbudet, og det er fordi me behandlar menneske som individ, ikkje som gruppe. Me skal ikkje behandle muslimar på ein måte og kristne på ein annan måte – så det er eg glad for.

EU-president Donald Tusk har sendt eit brev til sine statsleiarar, der han omtaler USAs regjering som ein trussel mot EU. Han skriv:

«Særlig endringen i Washington setter EU i en vanskelig situasjon. Den nye administrasjonen ser ut til å stille spørsmål ved de siste 70 årene med amerikansk utenrikspolitikk.»

Mitt spørsmål til utanriksministeren er: Er han einig eller ueinig med EU-president Tusk som omtaler USAs regjering som ein trussel?

Utenriksminister Børge Brende [10:12:01]: Jeg velger mine egne ord. Men det jeg vil si om det som Tusk har skrevet, er at det er en berettiget, sterk bekymring i EU og en stor overraskelse i EU over de utspillene som er kommet fra USAs side når det gjelder EU og det europeiske samarbeidet som konstruksjon.

Når administrasjonen i USA sier at man synes det er positivt med brexit og man indirekte oppfordrer til at andre land skal vurdere det samme, så er ikke det hjelpsomt – for å si det på den måten – det er egentlig sterkt beklagelig, for i den situasjonen vi er i, med utfordringer, et mer uforutsigbart Russland, Tyrkia og hele Nord-Afrika, trenger vi et sterkere EU, et EU som nå kan stå opp for de verdiene som skal prege Europa fremover.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingsspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:13:18]: Aftenposten skreiv den 29. januar at amerikanske styresmakter skal bruke dei neste 120 dagane til å gå igjennom kontrollrutinane og søknads- og godkjenningsprosessen for flyktningar. Men dersom dei nye reglane ikkje er på plass innan 120 dagar eller president Trump meiner dei ikkje er gode nok, kan innreiseforbudet fornyast. Det reiser nokre spørsmål. Korleis tenkjer utanriksministeren at Noreg bør reagere dersom det som er sagt å vere eit mellombels innreiseforbod, som er meir enn ille nok, skulle vise seg å verte meir permanent, og har utanriksministeren kommunisert sin skepsis til det som no skjer i USA, til den nye administrasjonen?

Utenriksminister Børge Brende [10:14:12]: Jeg mener at vi har vært mer enn tydelig når det gjelder dette å ikke ta imot flyktninger til gjenbosetting i USA i de nærmeste 120 dagene. Og hvis jeg oppfattet riktig det som kom, opererer man med en enda lengre midlertidig frist for syriske flyktninger – jeg lurer på hvor det kommer fra – det er kanskje en av de gruppene som virkelig har behov for beskyttelse. Jeg er svært bekymret over at man ikke vil ta imot de flyktningene man har sagt at man skal ta imot, og hvis man ser antallet kvoteflyktninger til gjenbosetting som USA tar, er det også relativt lite i forhold til befolkningen. Mens vi i Norge ligger helt i øverste sjikt når det gjelder mottak av kvoteflyktninger i forhold til innbyggertallet, ligger ikke USA så godt an – og nå skal de ikke ta imot noen, iallfall ikke på 120 dager.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:15:30]: Norge ligger helt i front med å ta imot kvoteflyktninger, og det syns jeg er veldig bra, og kanskje skulle vi også tatt imot flere når antallet asylsøkere går ned.

Jeg har tenkt å følge opp hovedspørsmålet. I dagens Dagbladet går tidligere E-sjef i Norge, Grandhagen, som er godt respektert i offentlig debatt, ut og sier at han er bekymret for den utviklingen han ser i USA:

«Jeg legger ikke skjul på at jeg er veldig bekymret.

Jeg har brukt de siste årene på å bekymre meg over Russland og Midtøsten. I dag er jeg mer bekymret for USA fordi dette landet har så store implikasjoner for resten av verden.»

En av de tingene han viser til, er det som i Dagbladet har fått overskriften «Russisk romanse».

Russland er en stor nabo av oss, og USA er vår viktigste allierte. De nye relasjonene mellom Russland og USA syns jeg er litt skremmende. Det vil også påvirke Norge som et lite land ved den russiske grensa. Deler utenriksministeren Grandhagens bekymringer?

Utenriksminister Børge Brende [10:16:40]: Litt lenger nede i intervjuet slår Grandhagen også fast at USA er et robust demokrati, og at det er stor uenighet innad i USA om dette, og ikke minst i Senatet og Representantenes hus, som er veldig tydelig på f.eks. spørsmålet om sanksjoner. Når man innfører sanksjoner basert på folkerettsbrudd, kan de bare oppheves hvis man etterkommer det man har blitt enig om i Minsk 1 og Minsk 2.

Så er det også sånn, som utenrikskomiteens leder sa i sitt spørsmål til meg innledningsvis, at når det gjelder forsvarssamarbeidet og det atlantiske samarbeidet, har det faktisk kommet gode signaler så langt, både fra general Mattis, som nå har blitt ny forsvarsminister, og også fra Rex Tillerson, som trolig blir ny amerikansk utenriksminister. Så jeg håper at USA fortsetter en politikk som er forutsigbar vis-à-vis Russland.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:18:00]: Sammenligningen med tidligere uenigheter mellom Norge og USA holder. Dette er en dramatisk og spesiell situasjon som ikke ligner de uenighetene vi har hatt før. I den situasjonen ser vi at noen land protesterer tidlig og tydelig, f.eks. vårt naboland som kalte inn ambassadøren i Stockholm for å komme med en tydelig og direkte protest.

Jeg setter pris på at utenriksministeren er på Twitter. Jeg vet ikke om Donald Trump er blant utenriksministerens følgere. Hvis ikke finnes det en direktemeldingsfunksjon som jeg kan anbefale, men bedre enn det ville det jo være om også Norge gjorde det samme som svenskene. Og mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke utenriksministeren kalle inn representanter for den amerikanske ambassaden for å gi en direkte protest? Er det regjeringens strategi å protestere sent og utydelig istedenfor tidlig og tydelig?

Utenriksminister Børge Brende [10:19:07]: Det har også vært perioder i etterkrigstiden hvor det har vært uenighet mellom Norge og USA, og som har vært krevende. Tidligere ble Vietnam-krigen nevnt, og det var under

Bush-administrasjonen stor uenighet når det gjaldt klima, jeg var selv miljøvernminister og hadde veldig tøffe konfrontasjoner med den administrasjonen, om Irak o.l. Men vi skal håndtere også de utfordringene vi nå har fått, med basis i hva som er i Norges nasjonale interesser.

Når det gjelder spørsmålet om innreiseforbud, valgte vi å ta kontakt med den amerikanske ambassaden her, og vi fikk svar i går også om at de med dobbelt statsborgerskap nå vil få behandlet sine visumsøknader. Når det gjaldt å kalle inn ambassadøren på teppet, er Sverige det eneste landet som vi er kjent med i Europa. De eneste andre landene vi er kjent med som har gjort det, er Venezuela, Sudan og Iran. Vi valgte vår måte, og det virket som at det fungerte ikke så aller verst, og vi har også kommunisert de andre synspunktene i de riktige kanalene med utgangspunkt i hva som er i våre nasjonale interesser.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:20:40]: Nå skal vi flytte oss fra USA, Trump og Obamacare til Norge og «Høie-care».

I fjor vedtok Stortinget Nasjonal helse- og sykehusplan. Planen legger føringer for hvilke sykehus som skal ha akuttkirurgi, og hvilke som ikke skal ha det. Statsråd Høie har gitt foretakene i oppdrag å lage utviklingsplaner ut ifra de føringene i Nasjonal helse- og sykehusplan som Stortinget vedtok. Stortinget ba også regjeringen om å sørge for at sykehus med akuttkirurgi fortsatt skulle ha det, når hensynet til pasientene gjør det nødvendig og når kvalitet og pasientsikkerhet er ivaretatt. I tillegg sa Stortinget at store sykehus skal delegere flere oppgaver til mindre sykehus, slik at de nettopp kan legge til rette for å ha akuttkirurgi. Stortinget vedtok også at regjeringens liste over hvilke sykehus som kan fungere uten akuttkirurgi, ikke skulle legges til grunn og være førende for de lokale og regionale utviklingsprosessene som skulle foregå, altså for sykehus som det i Flekkefjord, det i Narvik osv. Alle vedtak om akuttkirurgi ved landets sykehus skal være fattet innen 1. april, cirka. De regionale helseforetakene skal til slutt fatte vedtak på vegne av veldig mange sykehus.

Mener statsråden at utviklingsprosessene i helseforetakene går etter de vedtakene som Stortinget har fattet, og at ingen av de sykehusene som var nevnt i sykehustalen som statsråden hadde i januar 2016, er i større fare, etter at helse- og sykehusplanene ble vedtatt, for å ha akuttkirurgi enn andre sykehus, og at prosessen går som statsråden har tenkt?

Statsråd Bent Høie [10:22:35]: Regjeringens mål er ikke å skape «Høie-care», men pasientens helsetjeneste, og i den skal det være rom for både de store og de små sykehusene. Ikke minst skal sykehusene jobbe mer sammen og dele på oppgavene. De store sykehusene vil ha et ansvar for å se om det er oppgaver som de kan legge til de mindre sykehusene for å styrke deres grunnlag, rett og slett fordi vi vil ha behov for både de store og de små sykehusene i Norge framover. Vi blir flere eldre, eldre har behov for mer sykehushjelp, og mange av de eldre bor nettopp i de områdene der de små sykehusene ligger.

Det pågår nå et arbeid ute i helseregionene i tråd med Nasjonal helse- og sykehusplan. Jeg oppfatter at de både følger de kravene som er satt til hvordan prosessen skal

være, og at kommunene og fagpersonene er godt involvert. De følger selvfølgelig også, i de konklusjoner og anbefalinger de kommer fram til, de føringene som ligger i Nasjonal helse- og sykehusplan. Det betyr at alle akutt sykehus skal kunne ta imot og behandle pasienter med vanlige, akutte sykdommer, som f.eks. hjerneslag, pustebesvær, hjertesykdommer og akutte infeksjoner. Det er viktig at de har tilstrekkelig kompetanse, og tilbudet må være forutsigbart, 24/7, og av god kvalitet, og det må være god pasientsikkerhet.

Jeg ser at det nå begynner å trekkes konklusjoner i de faglige utredningene som er gjort. En har kommet fram til at det ikke skal gjøres endringer på Stord sykehus og Volda sykehus. Det er anbefalingene fra Helse Vest og Helse Møre og Romsdal. Så får vi se på de andre prosessene som går nå, men jeg oppfatter at de, på en helt annen måte enn det som har vært vanlig tidligere, involverer kommunene og med et sterkt faglig engasjement kommer fram til gode løsninger, som jeg er sikker på kommer til å bevare en god, desentralisert sykehusstruktur i Norge i fremtiden.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:24:43]: Ja, Volda sykehus har fått beskjed om at de har i alle fall sikret akuttkirurgien fram til 2021. Men mange av de sykehusene som ble nevnt i din sykehusstale i fjor, eksempler er Flekkefjord og Narvik, får ikke tilført de oppgavene som store sykehus kan gi ifra seg, som stortingsvedtaket sa, nettopp for å opprettholde god kompetanse og kvalitet.

Hva tenker statsråden om at foretakene faktisk ikke følger opp akkurat dette? For da blir svaret i prosessene annerledes fordi en ikke har fått den forutsetningen som var nedlagt i det vedtaket som Stortinget fattet.

Statsråd Bent Høie [10:25:27]: Nå pågår dette arbeidet, så jeg synes det er litt tidlig å trekke den bastante konklusjonen. En del av dette arbeidet vil også handle om hvilke oppgaver disse sykehusene skal tilføres og løse i fremtiden. Her har vi ikke fått anbefalingene ennå, fordi det arbeidet pågår nå.

Så er jeg opptatt av å se på hva som tidligere var situasjonen for disse og for mange andre sykehus, og den var at de hadde et kontinuerlig nedleggelsesspøkelse hengende over seg. Nå er situasjonen den at de vet at Stortinget har lagt føringer som gjør at dette er sykehus som skal videreføres og videreutvikles, og at de store sykehusene skal ta et ansvar for å sikre at det er en god, desentralisert sykehusstruktur. Vi beveger oss vekk fra det som har vært tidligere, nemlig konkurranse, der de små sykehusene har opplevd at den eneste eksistensberettigelsen de har hatt, var å være mest mulig lik de store sykehusene. Det har vi nå gått vekk ifra.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:26:46]: En arbeidsgruppe som er satt ned av Sørlandet sykehus HF, er splittet i synet på om Flekkefjord sykehus skal ha akuttkirurgi. Et av forslagene de kommer med, legger opp til at en turnuslege skal ta imot akutt pasientene alene. Det vil i seg selv kutte det akuttkirurgiske tilbudet ganske kraftig, fordi mange pasienter da vil bli kjørt direkte til Kristiansand

fordi turnuskandidatene ikke har den kompetansen de trenger for å vurdere pasientene godt nok.

I dag tar sykehuset i Flekkefjord hånd om ca. 80 av 90 pasienter selv. Jeg lurer på hva statsråden tenker om dette forslaget. Vil det skape trygghet og sikkerhet for sykehuset i Flekkefjord, eller kan folk etter hvert forvente at det skjer en slags snikfjerning av viktig kompetanse, slik at kvaliteten og pasientsikkerheten blir så dårlig og det er så få som blir vurdert ved Flekkefjord sykehus, at en da til slutt heller velger å ta bort hele akutttilbudet ved sykehuset i Flekkefjord?

Statsråd Bent Høie [10:27:44]: Jeg håper det er forståelse for at jeg ikke kan gå inn og forhåndskonkludere et arbeid som nå er til utredning i sykehusene. Disse anbefalingene, når de er vedtatt, i dette tilfellet av Helse Sør-Øst, og det som blir deres konklusjon, kommer uansett på mitt bord. Da kommer jeg selvfølgelig til å vurdere om de konklusjonene som der er trukket opp, er i tråd med Nasjonal helse- og sykehusplan.

Disse ulike modellene som nå diskuteres, er ikke skrivebordsmodeller. Vi hørte på nyhetene denne uken fra Nordfjord sjukehus, som har en modell med et godt tilbud som er tilpasset det pasientgrunnlaget de har. Lederen der var ute og sa at de nå har hatt det slik i tolv år – og de har ikke opplevd en eneste gang at de ikke har vært i stand til å hjelpe pasientene som har kommet til sykehuset, på en god måte. Men det handler også om at hele helsetjenesten, fra det som foregår i kommunen til ambulansetjenesten, vet hvilket sykehus som er riktig for pasienten å komme til raskt.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:29:08]: Nasjonal helse- og sykehusplan ba om at foretakene så på konkrete oppgaver som kunne flyttes ut til akutt sykehusene for å opprettholde kompetanse og fagmiljø. Utviklingsprosessene er i gang i helseforetakene rundt omkring. I de signalene man så langt kan registrere, er det få konkrete anbefalinger når det gjelder akkurat det. Det svarte statsråden overordnet på i svaret på hovedspørsmålet, men jeg har lyst til å spørre spesielt om det som Stortinget var opptatt av i Nasjonal helse- og sykehusplan som handlet om stedlig ledelse, fordi disse tingene henger sammen. Er statsråden trygg på at kravet om stedlig ledelse, som kan løses på ulike måter, er godt nok ivaretatt i de utviklingsprosessene som de regionale foretakene står i nå?

Statsråd Bent Høie [10:30:04]: For det første er det slik at oppgaver er en del av vurderingen. Så er det slik at den prosessen som foregår nå, er den første som omhandler noen sykehus og akuttfunksjoner spesielt. Så skal helseregionene lage utviklingsplaner som gjelder hele helseregionen – det har de fått noe lengre tid på. Og da vil ikke minst dette spørsmålet om større grad av oppgavedeling mellom alle sykehusene bli et mer sentralt tema.

Arbeidet med stedlig ledelse oppfatter jeg også går bra. Det er ulike modeller som er valgt, en er kommet ulikt tidsmessig, men det er ingen tvil om at helseregionene har oppfattet det som er både mitt og Stortingets syn, at det skal være stedlig ledelse, men det skal være tilpasset de lokale forholdene.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:31:07]: Snart eitt år etter Stortingets behandling av Nasjonal helse- og sjukehusplan ser vi no dei politiske resultatane. I realiteten har helseføretaka aldri hatt større makt og myndigheit til å sentralisera tilbodet og svekkja fagmiljø og lokal beredskap. For Volda, Narvik, Gravdal, Odda og Flekkefjord gav ikkje sjukehusplanen den politiske avklaringa som både folk og fagmiljø spurde om. Vedtaket i sjukehusplanen om stadleg leining vert ignorert, og det same gjeld vedtaket om geriatrikompetanse. Akuttkirurgitilbodet på fleire lokalsjukehus står i fare, og utviklingsprosessane vert skulda for å vera skinnprossar, der ein på førehand har bestemt ein konklusjon.

Spørsmålet mitt er: Kven skal haldast ansvarleg dersom akuttkirurgiane i Odda, i Flekkefjord, i Gravdal og i Narvik vert lagde ned? Er det styreleiaren i helseføretaket, er det statsråden, eller er det stortingsfleirtalet, da med regjeringspartia i spissen?

Statsråd Bent Høie [10:32:09]: Hele representanten Toppes framstilling av situasjonen er feil, fra a til å. For det første foregår nå alle disse prosessene i tråd med de kravene som Stortinget og vi har foreslått i Nasjonal helse- og sykehusplan. Konklusjonene og anbefalingene som kommer til å bli gitt, vil være innenfor de rammene, og de endelige beslutningene kommer til å ende på mitt bord og bli mitt ansvar. Dette står i ganske grell kontrast til situasjonen da Senterpartiet hadde ansvaret for sykehusene i Norge, da det var et svarteperspill og en i størst mulig grad forsøkte å skyve disse spørsmålene nedover på helseføretakene og ikke ta det politiske ansvaret, verken for hvordan sykehusene skulle utvikle seg i Norge, eller for hvem som tok beslutningene. Jeg er i nær kontakt med mange av dem som er i disse prosessene. De beskriver det ikke som skinnprosser. Tvert imot har kommunene på en helt annen måte enn tidligere vært representert i disse arbeidsgruppene. At det er uenighet, er ingen overraskelse, men veldig ofte er faktisk kommunene i flertall i noen av arbeidsgruppene, og det ser vi også at gjenspeiler seg i arbeidet.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:33:28]: Når det gjelder Nasjonal helse- og sykehusplan, kan vi bruke Flekkefjord og Sørlandet sykehus som et eksempel, for en av diskusjonene er jo også at noen har ambisjoner om å skape et universitetssykehus i Sørlandet sykehus sin region – i Kristiansand, helt konkret. Et tilleggsspørsmål her er om statsråden oppfatter at det fortsatt er en av ambisjonene i noen av helseføretakene, at vi skal ha flere universitetssykehus i Norge, til tross for at sykehusplanen sier at vi ikke skal ha det, for det påvirker også debatten mellom Flekkefjord og Kristiansand og fordelingen av de ressursene.

En annen diskusjon som ingen trekker fram, er at det er en del områder av Norge som ikke har akutt sykehus, som kanskje ikke har luftambulans heller, og knapt nok et ambulansetilbud. Også når det gjelder den delen, må vi bli beroliget. Det er også ca. 500 selvmord årlig. Vi har 270 overdoser. Av og til er det noen som har mye kniv på hjernen, men vi har også en del syke pasienter som ikke tren-

ger akutt kirurgi, men som trenger hjelp med hodet. Er statsråden beroliget med hensyn til planene for de psykisk syke?

Statsråd Bent Høie [10:34:44]: Det er helt riktig, som representanten sier, at i mange år har det vært stor usikkerhet på Sørlandet om en fortsatt skal ha tre sykehus, eller ett stort sykehus. Det er en usikkerhet som nå er fjernet. Det er ingen tvil om at vi skal ha tre sykehus på Sørlandet også i framtiden, både i Flekkefjord, i Kristiansand og i Arendal. Det kan godt tenkes at det fortsatt er folk som har andre ambisjoner, men de ambisjonene kommer ikke til å bli realisert så lenge denne regjeringen sitter og styrer sammen med bl.a. Venstre, og de føringene som ligger i Nasjonal helse- og sykehusplan, blir stående. Da skal det fortsatt være tre sykehus på Sørlandet.

Jeg er helt enig i den problemstillingen som representanten tar opp, at veldig ofte får det akutte, det spesielle, det som handler om kirurgi, veldig mye oppmerksomhet, men den største forskjellen i Helse-Norge handler om at mennesker med rus og psykiske helseutfordringer har en forventet levetid som er 20 år kortere enn resten av befolkningen. Det er der vi virkelig trenger å øke ressursene i årene framover.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:36:05]: Feil fra a til å, sier statsråden. Det tror jeg er en beskrivelse folk i Odda ikke kjenner seg igjen i, som nå opplever enda en runde med usikkerhet rundt sykehuset og akutttilbudets framtid, en usikkerhet som denne regjeringen har skapt gjennom den famøse listen sin. Da Bent Høie stilte til valg, lovet han at fakkeltogene skulle få en adresse, et sted å gå til, men gjennom perioden har det blitt mer og mer uklart hvor den adressen egentlig er, og det tror jeg folk i Odda også lurer på. Er det Helse Vest, eller er det statsråden som har ansvaret for det som nå skal skje, og for de beslutningene som er så avgjørende for Odda-samfunnet, for indre Hardanger og for veldig mange mennesker? Den uroen tror jeg statsråden skal ta på alvor og ikke avfeie. Folk har krav på å få vite hvem det er som har ansvar.

Statsråd Bent Høie [10:37:13]: Jeg har ikke på noe tidspunkt avfeid uroen. Tvert imot har jeg veldig ofte framhevet at nettopp det er noe av utfordringen, hvis en skal leve med kontinuerlig usikkerhet om et sykehus skal eksistere videre, og hvilken rolle det skal ha. Det er derfor det er så viktig at vi har fått vedtatt en nasjonal helse- og sykehusplan, og det er også derfor det er så viktig at vi nå gjennomfører disse prosessene med god involvering av alle, slik det skjer i Odda. Representanten tar feil når han refererer til listen, fordi overfor Odda sykehus har vi vært veldig tydelig på, fra dag én, også da Nasjonal helse- og sykehusplan ble lagt fram, at det er i en særstilling, og det går nå en prosess med Odda sykehus parallelt med de andre prosessene. Det er ikke unaturlig. Det har vært mye diskusjon rundt Odda sykehus, men det er ikke som et resultat av det. Men det det ikke er noen tvil om, er at de som eventuelt er uenige i de beslutningene som til slutt tas, vet hva adressen er. Det er her. Det er jeg som møter demonstrantene utenfor Stortinget, slik jeg gjorde da jeg

vedtok å legge ned sykehuset i Rjukan og i Kragerø. Det var min beslutning, og jeg står inne for det. Demonstran-
tene kan møte meg utenfor her dersom de er uenige i be-
slutningen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:38:40]: Mitt spørsmål
går til utenriksministeren.

Gjennom norske hjelpeorganisasjonar og media har me
dei siste vekene vorte opplyst om at flyktningar har kome
i ein sær sars prekær situasjon i Sør-Europa. Det er overfylte
leirar, mangelfull vinterberedskap og fleire skal ha frose i
hæl. I Beograd søv om lag 2 000 unge menneske i forlatne
bygningar i sentrum. Dei siste vekene har ein opplevd at
minusgradene i Serbia har gått ned mot minus 20. Det vert
rapportert om sær sars vanskelege tilhøve i fleire av flyktning-
leirane i Hellas. Elementære menneskelege behov som
mat, varme, medisinar, hjelp ved sjukdom og tilgang til sa-
nitære fasilitetar finst ikkje. Det vert fortalt om uverdige
og inhumane tilhøve i leirane. Trass i Noreg sitt bidrag i
2016 for å avhjelpe flyktningssituasjonen i Sør-Europa ser
me at prosessane er svært trege. Over 60 000 menneske sit
fast i Hellas, ifølgje Flyktninghjelpen, og over 7 000 i Ser-
bia, ifølgje Leger Uten Grenser.

Det er bra at regjeringa no følgjer opp våre forpliktingar
og endeleg har fått fortgang i relokalisering av flyktningar.
Det må likevel seiast at regjeringa har brukt lang tid på å
kome i gang. Det er viktig at Noreg raskt oppfyller sin kvote
av EUs relokaliseringssprogram.

Her i Stortinget er det brei semje om at Noreg må styr-
kje innsatsen i nærområda til flyktningane. Det kviler eit
stort ansvar på Noreg og resten av verdssamfunnet for å
medverke til å skape framtidshåp for dei som er ramma av
den største flyktningkrisa etter den andre verdskrigen. På
kort sikt handlar det om å sikre tilstrekkeleg naudhjelp,
slik at dei humanitære behova til flyktningar og migrantar
vert dekte. Dei langsiktige løysingane handlar om å skape
gode og trygge nok omgjevnader i nærområda, slik at ein
ikkje vert tvinga ut på den færefulle ferda over Middelhavet.

Sett i lys av dette: Kva verkemiddel vil statsråden bruke
for å medverke til ei europeisk semje om å auke innsatsen
vesentleg, slik at ein finn gode løysingar på flyktningkrisa,
både i Europa og i dei såkalla nærområda?

Utenriksminister Børge Brende [10:40:50]: Jeg de-
ler representantens bekymring for situasjonen for mange
flyktninger, asylsøkere og migrantar, ikke minst rundt
Middelhavet. Derfor har Norge ytt betydelige humanitære
bidrag, også i f.eks. Hellas. Men det representanten tar
opp, er et mye bredere spørsmål om hvordan vi skal kun-
ne trappe opp hjelpen til dem som er i vanskelige situasjo-
ner, ikke bare inne i Syria og i nabolandene, men også i
hele Nord-Afrika.

Dette var også et viktig tema i de samtalene jeg hadde
med EUs visepresident, Federica Mogherini, på mandag i
Brussel, hvor hun nå har initiert en oppfølgingskonferanse
knyttet til Syria, som en oppfølging av den norsk-initierte
giverlandskonferansen i London. Dessverre kan det virke
som om det er bare EU og Norge som foreløpig har fullt ut
oppfylt de loftene vi ga til den syriske befolkningen ved
London-konferansen. Den konferansen som vil bli avholdt

i Brussel av Mogherini, og hvor vi vil samarbeide med EU,
vil ha én dimensjon som er knyttet til fred og forsoning og
det å få på sporet igjen samtalene om fred i Syria og vide-
reføring av våpenhvile, men også en endelig politisk løs-
ning, og en annen dimensjon som dreier seg om hvordan
vi skal kunne trappe opp hjelpen til land i sårbare situasjo-
ner.

Det vi opplever f.eks. i Libya, hvor det er mange hundre
tusener migrantar som befinner seg, er at dette nå ikke er ho-
vedsakelig syrerer. Det er veldig få syrerer, men det er man-
ge fra Niger, Nigeria og Gambia, og hvordan skal vi i stør-
re grad kunne hjelpe også disse i sine hjemland, slik at de
ikke føler det samme presset?

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:42:53]: Eg takkar for
svaret. Utfordringane er særleg kritiske i Hellas og i Ser-
bia. Systemet i Hellas er overbelasta, og Serbia har òg store
utfordringar med å handtere migrasjonstilstrøyminga.
Det er overført millionar av norske kroner til humanitært
arbeid, og det er bra. Men situasjonen ser ut til å ha for-
verra seg for flyktningane som oppheld seg i Hellas og i
Serbia spesielt.

Har statsråden teke kontakt med greske og serbiske sty-
resmakter for å tilby støtte, for å få til ei rask løysing på
den akutte situasjonen dei opplever? Har me spurt sty-
resmaktene i Hellas og Serbia om det er noko konkret me
kan bidra med når det gjeld klede, utstyr, sanitære tilhøve
eller støtte til å sikre at flyktningane får tak over hovudet?

Utenriksminister Børge Brende [10:43:46]: Dette
var også et tema i samtalene i Brussel, og jeg har varslet
at hvis det er behov, vil Norge ytterligere kunne trappe
opp våre humanitære bidrag. Det vurderer vi også inn i
Hellas, eventuelt også i Serbia. Jeg skal besøke Serbia om
to til tre uker og har allerede samtalt med statsminister
Vucic om disse utfordringene.

I 2016 brukte Norge både humanitære midler og EØS-
midler på flyktningkrisen i Hellas, og den humanitære
støtten var på 35 mill. kr inn i Hellas. Men vi vurderer nå
ytterligere bidrag – dette hadde vi en diskusjon om allere-
de i går – for det er forferdelig det vi nå har sett, at kulden
rammer og folk rett og slett dør i flyktningleirer i Hellas,
på greske øyer, hvor nordmenn drar som turister. Det er
hjerteskjærende.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Hei-
di Greni.

Heidi Greni (Sp) [10:44:59]: Flyktningstrømmen til
Hellas er større enn det Hellas klarer å håndtere på en god
måte. Den humanitære situasjonen er akutt og kritisk, og
det er liten tvil om at Hellas er blant dem som tar den aller
største belastningen knyttet til flyktningstrømmen til Eu-
ropa. I lys av det er det naturlig å stille spørsmål om tiden
er inne for at Norge nå skal gjenoppta Dublin-returer til
Hellas. Kommisjonen åpner jo nå for Dublin-overføringer,
og Senterpartiet mener selvsagt at Dublin-avtalen
skal følges opp. Slik jeg forstår det, tar regjeringen nå sik-
te på å gjenoppta Dublin-returer til Hellas gradvis fra
15. mars. Mener statsråden det er naturlig at Norge gjen-
opptar Dublin-returer på det nåværende tidspunkt, eller
mener statsråden at Hellas er under et så stort press og har
så mye å håndtere fra før, at vi inntil vi får bedre byrde-

fordeling, bør vente med å gjenoppta Dublin-returer fra Norge til Hellas?

Utenriksminister Børge Brende [10:46:09]: Når det gjelder flyktninger, asylsøkere og immigranter, ser vi nå det sterkeste presset på Italia. I fjor kom det nærmere 200 000 over Middelhavet til Italia. Det er knyttet til at linjen fra Libya fortsatt er åpen. Etter EUs avtale med Tyrkia har vi sett en kraftig nedgang i antallet som kommer over Egeerhavet. Men det er riktig at Hellas har utfordringer ute på øyene, hvor det tidligere har kommet folk i et stort antall, og fordeling av disse i EU tar tid, denne såkalte reallokeringsmekanismen. Det er derfor jeg nå varslet til Navarsete at vi sterkt vurderer å bidra ytterligere. Norge har, ser jeg nå, etter at jeg så nærmere på papirene, bidratt med 160 mill. kr for å støtte Hellas i å håndtere flyktningene som kommer til landet, også gjennom EØS-midler.

Når det gjelder Dublin-kriteriene og avtalen, tilligger ansvaret for dette innvandrings- og inkluderingsministeren. Jeg ber om forståelse for at det spørsmålet må stilles til henne.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:47:35]: Mange av de flyktningene som kommer til Europa, kommer fra sårbare stater. Samtidig varsler utenriksministeren at mer av norsk utviklingshjelp skal kanaliseres til sårbare stater, for der er det flest fattige. Men samtidig er det en diskusjon om hva som skal være målet med norsk bistand. Er det å bidra til utvikling eller skal det hindre migrasjon?

Utenriksminister Børge Brende [10:48:03]: Jeg er veldig glad for det spørsmålet. Da får jeg en gang for alle mulighet til å klargjøre det, selv om jeg også har gjort det tidligere. I den stortingsmeldingen som regjeringen skal fremlegge for Stortinget, vil det bli slått fast at hovedmålet med norsk bistand er fattigdomsbekjempelse. Det er også bærekraftsmål nr. 1, at vi skal avskaffe all ekstrem fattigdom innen 2030. Når man skal hjelpe de aller fattigste og mest marginaliserte i hele verden, viser det seg dessverre at flere og flere av disse er innbyggere i land i veldig sårbare situasjoner. Det dreier seg om et belte sør for Sahara, det såkalte Sahel, som går ned gjennom Sudan, til Eritrea og ned til Somalia, og så kan vi ta med Jemen, dessverre, og bort til Afghanistan.

Presidenten: Knut Arild Hareide – til oppfølgingsspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:49:17]: Representanten Navarsete nemnde spesielt dei flyktningane som Europa har lovt å ta imot, som kom til Italia og Hellas, altså dei som me skal reallokere. Det er 160 000 flyktningar. Så langt er fasiten at berre litt over 1 000 av dei 160 000 er blitt reallokerte. I Noreg lovde me å ta imot 1 500–750 i fjor og 750 i år. Så langt, ved årsskiftet, var talet på dei me har tatt imot, 20. Mitt spørsmål til utanriksministeren er: Vil utanriksministeren ta opp med sine kollegaar i EU nettopp denne problemstillinga, at me alle har eit ansvar for den forpliktinga me tok på oss, nemleg dei 160 000

flyktningane som kom til Italia og Hellas, og som Europa i fellesskap skulle ta ansvar for?

Utenriksminister Børge Brende [10:50:24]: Når land påtar seg et ansvar for å ta imot flyktninger, skal man etterleve det. Hele ordet «reallokering» er jo et ganske kaldt ord i den sammenheng. Det går faktisk på at man skal ta sin del av ansvaret. Nå er detaljene rundt dette ikke Utenriksdepartementets ansvar, men det jeg kan love representanten, er at vi – og jeg – vil minne folk og mine kolleger om det ansvaret man har påtatt seg. Norge har stilt 1 500 plasser til rådighet for relokalisering av asylsøkere som er i Hellas og i Italia, og dette er noe vi har fått anerkjennelse for av EU, at Norge var tidlig ute med å varsle dette, og at vi i forhold til innbyggertallet har tatt et stort ansvar. Når det gjelder hvor mange som har kommet så langt, har ikke jeg full oversikt over det, men vi vedstår oss de forpliktelsene.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:51:46]: Jeg vil tilbake til de rapportene vi får fra Hellas, som er ganske hjerteskjærende – mennesker fryser i hjel og får ikke dekket sine basisbehov. Venstre støtter veldig Dublin-avtalen, men den har alltid vært praktisert på den måten at man faktisk vurderer situasjonen i det landet man returnerer til. Det er jo et lite signal når endatil Senterpartiet her i dag løfter fram at man er kritisk til å begynne returen til Hellas.

Jeg skjønner at dette ikke er en del av utenriksministerens portefølje, men har utenriksministeren fått med seg de rapportene vi andre har fått fra Hellas om situasjonen som flyktningene er i der, og situasjonen som Hellas er i akkurat nå, når det gjelder å ta imot flyktninger? Og så kan vi da dra konklusjonen om hvorvidt det er riktig for Norge å returnere til det landet etterpå.

Utenriksminister Børge Brende [10:52:50]: Når det gjelder å ha fått med seg den humanitære situasjonen, tror jeg at jeg var relativt klar på det i sted. Jeg har også sett bilder fra disse leirene, som jeg synes er hjerteskjærende, og det går ikke an at folk skal fryse i hjel og dø i leirer i et EU-land i det 21. århundret, det er jeg helt enig i. Men der har selvsagt også Hellas et ikke ubetydelig ansvar. De har fått mye humanitær støtte, så det må jo også være et ansvar for det landet å organisere seg på en slik måte at dette ikke skjer. Men det er tydelig at det er utfordringer, og derfor varsler jeg også at vi nå ser på en opptrapping av den humanitære bistanden fra Norge. Vi må sørge for at de som er i disse leirene, og som har kommet til Hellas, opplever en levelig og håndterbar situasjon. Og så overlater jeg til min kollega å svare på detaljene i disse Dublin-bestemmelsene og Dublin-avtalen om returene.

Presidenten: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:54:06]: I 2015 var Miljøpartiet De Grønne med på et forlik som økte antallet kvoteflyktninger til Norge til 8 000 i perioden 2015–2017. Siden den gangen har antallet asylsøkere som kommer direkte til Norge, først økt veldig kraftig og så blitt

sterkt redusert igjen. Nå er situasjonen at antallet mennesker i Midtøsten som kommer gjennom Nord-Afrika – på flukt og med hjelpebehov – er minst like stort som noen gang før, samtidig som mange grenser i EU er stengt og antallet flyktninger som kommer seg helt til Norge, er redusert betydelig.

Vil regjeringen i en slik situasjon vurdere å være med på en diskusjon om å øke antallet kvoteflyktninger direkte til Norge, f.eks. til 10 000, som er det tallet som flere partier har som opprinnelig mål?

Utenriksminister Børge Brende [10:55:03]: Dette spørsmålet er behørig besvart av både statsministeren, meg og andre medlemmer av regjeringen tidligere denne uka. Norge er et av de landene som tar imot flest kvoteflyktninger for gjenbosetting i forhold til innbyggertallet i verden. Vi tar et stort ansvar, og det er riktig. Men det kan ikke være slik at f.eks. når Trump-administrasjonen nå har bestemt seg for å innføre et moratorium på 120 dager, så skal vi andre ta det ansvaret for USA i stedet. Det er derfor vi nå øker det politiske presset også knyttet til disse spørsmålene.

Så tar representanten også opp et mye større spørsmål knyttet til migrasjonspresset. Det har vært en firedobling av befolkningen i Afrika siden 1950. I dag er det 1,1 milliarder mennesker i Afrika, og det vil være 2 milliarder i 2050. Det vi må sørge for, er at det blir utvikling, arbeidsplasser og muligheter for disse ungdommene i Afrika. Vi greier ikke å løse alle disse utfordringene gjennom migrasjon til Europa.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:56:32]: Det er nok utenriksministeren som fortsatt får trene sin muskulatur her oppe, han må nok opp og gå igjen.

For hundre år siden var Norge et lutfattig land, og når vi forklarer Norge som et rikt land i dag, er det ofte oljen som får æren for det. Det er ikke helt rett. Den viktigste grunnen til at Norge er et rikt land, er at kvinner deltar i yrkeslivet, deltar i verdiskapingen, og det kjennetegner mange av de vestlige landene som har klart å bygge en rikdom i sitt land, nemlig at begge kjønn deltar like aktivt i verdiskapingen i samfunnet. Så likestilling – og Venstres djerve grep for hundre år siden for å styrke likestillingen – har vært med på å danne grunnlaget for Norges rikdom i dag.

Utenriksministeren er også bistandsministeren i Norge. Jeg mener at kvinners deltagelse i samfunnet, kvinners rettigheter og kvinners mulighet til å bidra i verdiskapingen er en av nøklene til å skape vekst i et land. Derfor er likestilling og kvinnesatsingen veldig viktig i bistanden, og derfor er kvinners helse en viktig del av bistandsarbeidet. Og det å jobbe med kvinnerettigheter og å bidra med de verdiene som vi har bygd velferden vår på, nemlig et sterkt likestilt samfunn, er en viktig nøkkel til å skape vekst i andre land. Så mitt spørsmål til utenriksministeren i dag er om han deler Venstres analyse av hvordan en bygger rikdom og velferd i et samfunn, og om det også bør være en av hovedpilarene når vi tenker bistandspolitik?

Utenriksminister Børge Brende [10:58:40]: Kortversjonen av svaret er «ja», men jeg antar at representanten vil at jeg skal være litt mer utfyllende enn det.

Kvinnens deltagelse, kvinners rettigheter er fundamentale menneskerettigheter. Det å oppfylle de menneskerettighetene bidrar også til bra økonomisk utvikling, men det er en sideeffekt. Det vi opplever i dag, at kvinners rettigheter er under press globalt, er svært bekymringsfullt og egentlig et veldig negativt trekk i tiden. Jeg opplever at man på internasjonale konferanser – og ikke bare når jeg har på meg bistandsministerhatten, men dessverre også når jeg har på meg den andre hatten, som utenriksminister – sier at dette er «vestlige» verdier som vi pusher. Dette er universelle rettigheter som kvinner har, og som jeg ikke kan forstå at man begynner å sette spørsmålsteget ved.

Så til den økonomiske utviklingen i Norge: Det at nesten 80 pst. av kvinner deltar i arbeidslivet, har selvsagt vært en viktig del av den økonomiske fremgangen. Ikke minst etter annen verdenskrig har vi trukket veksler på den arbeidskraften. All honnør til Venstre – ikke bare for kvinnelig stemmerett, men også for en rekke andre ting. Jeg lurte på om representanten kanskje også kom til å nevne vannkraften, hvor vi sikret oss at den skatleggingen kom folket til gode.

Når det gjelder kvinnesatsing fremover, kan jeg forsikre representanten om at dette er en viktig del av bistandspolitikken vår og vil være det også fremover.

Trine Skei Grande (V) [11:00:48]: Jeg skal ikke rippe opp i konsesjonslovene.

Utfordringen nå er at vi ser at kvinners rettigheter blir utfordret – mye fra land som tradisjonelt har gjort det, men det vi har sett den siste uka, er en president i USA som kutter på penger til kvinnehelse, som kutter på muligheten for kvinner til å kunne ta styring over egen familieplanlegging, som vi jo vet er nøkkelen. Jenter som kan utsette første svangerskap, tar lengre utdannelse, som vi har vært opptatt av i de siste budsjettprosessene. Det er mange ting av dette som handler nettopp om kvinners rettigheter.

Vi har opplevd amerikanske presidenter som har gjort dette før. Da har Norge virkelig lagt seg i front for å kunne dekke opp. For det er en så viktig nøkkel for å få til vekst i bistanden at kvinner og kvinnehelse blir satset på, og at kvinner får styring over egen kropp og egen helse.

Utenriksminister Børge Brende [11:01:49]: Vi bruker allerede ca. 1,2 mrd. kr av bistandsbudsjettet vårt på kvinner, likestilling og reproduktiv helse.

De signalene som har kommet nå fra USA og Trump om at man ikke lenger skal gi støtte til organisasjoner som arbeider for sikre aborter og for reproduktiv helse i utviklingsland, er veldig bekymringsfulle. Som et resultat av dette vil vi gå til det skritt ytterligere å trappe opp vår bistand innenfor dette området. Da sender vi et signal, også for å hjelpe mange kvinner og ikke minst jenter som trenger denne hjelpen fra disse organisasjonene, for de må avslutte viktige programmer hvis disse kuttene gjennomføres.

Presidenten: Det blir oppfølgings spørsmål – først Ketil Kjenseth.

Ketil Kjenseth (V) [11:02:52]: På bakgrunn av det utenriksministeren nå sier, må jeg få rette en ros til Brende. For i debatten før har han sagt at når USA tar grep, kan ikke vi ta et større ansvar. Men nå sier utenriks-

ministeren at vi faktisk skal ta et større ansvar for kvinners helse og reproduktivitet.

Vi skal gå fra sju til ni milliarder mennesker på kloden. Underveis dit kommer mange hundre tusen kvinner til å dø. I dag dør 300 000 kvinner og jenter i svangerskap, ca. 50 000 dør etter abort. Så det er et stort behov for å bedre situasjonen.

Med Trumps signaler om «The Global Gag Rule» og kutt til mange ideelle aktører, som glipper ut av dette informasjonsarbeidet, er det viktig at vi gjør en jobb. Men spørsmålet da blir jo hvordan vi skal bruke de pengene. Sanitetskvinnene er ett eksempel på noen som driver mye ideell virksomhet. Vil utenriksministeren ta med seg dem mer ut for å drive det arbeidet?

Utenriksminister Børge Brende [11:04:06]: Når det gjelder kanalvalgene for satsing på reproduktiv helse og trygge aborter og på kvinner og likestilling, må vi velge de kanalene som er de mest effektive. Nå er det slik, vil jeg anta, at f.eks. FNs befolkningsprogram – UNFPA – får reduserte bevilgninger. Jeg vil nå be om at Norad analyserer situasjonen og velger de kanalene som er mest mulig effektive. Jeg vil anta at også Sanitetsforeningen vil være med i de vurderingene, men jeg tror ikke jeg skal dele ut tilskudd og bestemme tilskuddsmottakere fra Stortingets talerstol.

Jeg vil også legge til at den utdanningssatsingen som ikke minst Venstre har vært en viktig bidragsyter til, spiller en stor rolle, ikke minst den satsingen vi har hatt på jenter. Vi har doblet bistanden til utdanning av jenter i løpet av tre og et halvt år.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:05:26]: Som utenriksministeren sier, har nettopp satsingen på kvinner og utdanning vært en veldig viktig og riktig satsing fra denne regjeringa. Det som ikke er så positivt, er at de postene som handler om reproduktiv helse, faktisk har blitt kuttet i de budsjettavtalene som er laget mellom regjeringa og støttepartiene. Det gjelder f.eks. kvinners rettigheter til reproduktiv helse gjennom det som heter FNs befolkningsfond. Nå kommer utenriksministeren med noe andre signaler, så mitt spørsmål er helt konkret: Vil han rette opp de kuttene som er foretatt på disse postene siden han tok over som utenriksminister?

Utenriksminister Børge Brende [11:06:09]: Når det gjelder satsingen på kvinner og jenters utdanning osv., har det vært samlet sett en økning i denne stortingsperioden. I fjor, i 2016, økte vi også bevilgningene til reproduktiv helse og trygge aborter. Det jeg varsler, er at i inneværende år vil vi ytterligere øke denne satsingen. Det er fordi det er viktig, og det er en helt vesentlig satsing i en situasjon hvor vi ser at kvinner og jenters rettigheter er under press.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgingsspørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:06:51]: Det er lav polemikkfaktor i salen i dag, så jeg skal prøve å stille to

spørsmål og har tillit til at utenriksministeren svarer på begge.

For det første har jeg lyst til å følge opp det både Huitfeldt og Skei Grande var inne på. Det er spesielt reproduktiv helse som nå er et problem som følge av Trump-administrasjonens kutt og sin såkalte «Gag Order». Det vil jo føre til flere dødsfall, men også mange flere farlige aborter. USA har nå stilt seg på side med mange av de mer reaksjonære regimene i verden som bekjemper framskritt innenfor kvinners rettigheter. Så for det første vil jeg spørre om hva regjeringen konkret har tenkt å gjøre for å kompensere for den politikkendringen USA nå har varslet. Men for det andre lurer jeg på om regjeringen har gjort seg noen litt mer overordnede, langsiktige, strategiske tanker om det presset kvinners rettigheter nå er utsatt for, ikke bare fra de regimene vi er vant med at utfordrer dem, men også fra vår viktigste allierte og verdens største giver av bistand, USA.

Utenriksminister Børge Brende [11:08:08]: Vi opplevde også at USA under Bush-administrasjonen kuttet i akkurat de samme postene og forholdt seg til «Gag Order», som det heter. Det var også nødvendig å bidra til allianser i den sammenheng, ikke minst i Europa, for å sørge for at man ikke opplevde store kutt som virkelig rammet jenter og kvinner i utviklingsland. Vi har allerede diskutert det i nordisk krets, blant de nordiske utenriksministrene og bistandsministrene, og dette er også et tema som nå diskuteres i Europa. Så jeg ser på en mulig substansiell økning i bidraget til reproduktiv helse i år, og har bedt Norad se på muligheten for dette.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:09:22]: Jeg er redd jeg må be utenriksministeren komme opp en gang til.

Vi ser dag for dag utviklingen av en mer ytterliggående, farlig og kald politikk fra den nye administrasjonen i Washington. Det handler om mange ting, det vi nettopp har diskutert her, nemlig at amerikanske, mektige menn mener de skal kunne bruke bistandsbudsjettet til å bestemme over kvinners kropp og liv rundt om i verden, noe som kan koste tusenvis av liv og er en form for moralistisk imperialisme. Vi ser innreiseforbudet, av presidentens egen rådgiver beskrevet som et muslimforbud, som selvfølgelig er dypt diskriminerende, dypt urovekkende og i strid med de verdier Vesten påstår at vi representerer, og som er farlig fordi det både kan bidra til et samfunnsklimate med økt hets og vold mot muslimer, og selvfølgelig også fungere som en oppmuntring for de terroristene man påstår man skal ramme.

Den nye amerikanske regjeringen snur ryggen til flyktninger i nød. Den har varslet dype kutt i FN, varslet at den vil forlate klimaavtalen, og sier at «Amerika først» skal være det grunnleggende prinsippet for regjeringens politikk. Det gjør jo at selv de partiene i Norge som har sikkerhetssamarbeidet med USA som bærebjelke i sin politikk, må begynne å se at vi er et sted hvor det vil være tvil om de amerikanske sikkerhetsgarantiene, og frykt for økt spenning internasjonalt. I tillegg ser vi en vridning mot det illiberale autoritære, som bør bekymre oss alle. Vi trodde vi levde i en tid da man river murer, og så lever vi en tid da man isteden bygger murer.

Vi har hørt mye om hva regjeringen ikke vil gjøre – ikke protestere direkte, ikke være et responsland osv. Men hva er det som er regjeringens plan? Hvis Norge ikke skal være et responsland, hva er det vi skal være da?

Utenriksminister Børge Brende [11:11:49]: Jeg synes vi hadde en god og nyansert meningsutveksling om dette i debatten etter Huitfeldts spørsmål. Der kom det frem at den sterkeste motstanden mot en del av initiativene og beslutningene fra Trump-administrasjonen har man faktisk opplevd i USA. Det er en levende debatt om dette. Vi har også tidligere forholdt oss til amerikanske administrasjoner hvor det har vært uenighet mellom Norge og USA på viktige punkter, men også mellom Europa og USA.

Samtidig er det ikke noen tvil om at bærebjelken i vår sikkerhetspolitikk fortsatt er det transatlantiske samarbeidet. Gjennom åtte år med Obama-administrasjonen hadde vi det aller beste og det næreste forholdet til USA. Målet er – i forbindelse med at vi nå står overfor en ny administrasjon – å ivareta Norges interesser i den sammenheng og bygge på et samarbeid innenfor områder hvor vi fortsatt kan samarbeide. Der mener jeg at f.eks. samarbeidet i NATO og det transatlantiske sikkerhetssamarbeidet er helt avgjørende, og det har kommet positive signaler både rundt NATO, artikkel 5 og det man ønsker å videreføre av samarbeid.

Så er det også slik i USA at man har mange «checks and balances», og blant dem er Kongressen. Der presidenten får igjennom sin politikk, er hvor han er enig med flertallet i Kongressen. Når det gjelder f.eks. mer proteksjonisme, når det gjelder spørsmål om sanksjoner, Russland og NATO, er det veldig sterke signaler også fra Kongressen om at de er uenig i en del av de signalene som har kommet.

Audun Lysbakken (SV) [11:14:01]: Det er viktig at vi diskuterer hva det er som er våre nasjonale interesser, for det er lett å tolke regjeringen dit hen at det er i vår nasjonale interesse å gå forsiktig fram, i hvert fall når det gjelder direkte protest. Vår viktigste nasjonale interesse er å forsvare det internasjonale samarbeidet, som er så viktig for små land. Derfor er dette en tid for å ta stilling – ikke minst for å støtte de i USA som protesterer mot den politiske utviklingen, og som trenger internasjonal støtte. Derfor mener vi at Norge trenger en klar plan for å håndtere dette.

SVs plan handler bl.a. om å gå inn for å kompensere for kuttene i kvinners helserettigheter, som jeg nå skjønner regjeringen er i gang med. Det er bra. Det andre er å stille opp for de flyktningene som nå befinner seg i et rettighetsløst limbo, på grunn av de nye bestemmelsene. Det tredje er å gjøre alt vi kan for rettighetene til folk i Norge som rammes av innreiseforbudet eller muslimforbudet eller hva vi skal kalle det. Det fjerde er at vi må tro Trump på det han sier, og det er vel den viktigste erfaringen til nå. Det tror jeg også gjelder i alliansepolitikken, og derfor trenger vi en strategi for å gjøre Norge mindre avhengig av USA. Da lurar jeg på hva som er regjeringens plan.

Utenriksminister Børge Brende [11:15:19]: Vi har hele det siste året jobbet strategisk med dette spørsmålet. Bare som en illustrasjon: Vi hadde Norges ambassadør til USA hjemme i Oslo i forrige uke, det var brede møter

med vår statsminister, forsvarsminister og meg hvor vi diskuterte hvordan vi nå skal håndtere den situasjonen den nye administrasjonen innebærer.

Men vi må også ta med oss de områdene hvor vi ikke opplever at vi blir utfordret, og et av de områdene hvor det nå har kommet signaler som absolutt er til å leve med, er knyttet til NATO og sikkerhetssamarbeidet. I høringene i Senatet av general Mattis, som nå har blitt den nye forsvarsministeren, og av Rex Tillerson, den nye utenriksministeren, slo de bombastisk fast at NATO-alliansen, artikkel 5, er ankerfestet. Det er andre signaler enn det som jeg f.eks. reagerte på i august/september, og fikk noe kritikk for, men det er uttalelser som jeg absolutt vedstår meg.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Snorre Serigstad Valen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:16:42]: Det kom veldig positive signaler fra regjeringen i spørretimen, synes jeg, vedrørende reproduktiv helse og kvinners rettigheter. Det er veldig bra. Kontrasten mellom det og regjeringens respons på USAs flyktningnekt er veldig stor. Der uttalte statsministeren at Norge ikke er et responsland. Men når det gjelder kvinners rettigheter og reproduktiv helse, er tydeligvis Norge et responsland. Jeg må si at jeg var nok ikke den eneste som stusset da Høyre i løpet av få timer gikk fra å uttale at «Vi må se på hvilke muligheter vi har for å ta imot flere kvoteflyktninger som følge av den nye situasjonen i USA», til så etter et fremskrittspartiutspill å si at det ikke var aktuelt med flere kvoteflyktninger.

Hvorfor er Norge et responsland når det kommer til det viktige spørsmålet om kvinners rettigheter, men ikke det tilsvarende viktige spørsmålet om flyktningers rettigheter? Utenriksministeren sa jo selv i spørretimen tidligere i dag at syriske flyktninger har et spesielt behov for beskyttelse.

Utenriksminister Børge Brende [11:17:43]: Som jeg har slått fast tidligere, er det få land som tar imot så mange flyktninger til gjenbosetting som Norge, hvis man ser på innbyggertallet vårt. Dette er viktig, det er riktig av Norge, og det skal vi fortsette med. Men vi har ikke nå tenkt å legge opp til en økning av dette, og det er jo det statsministeren også har slått fast. Jeg vil også minne om at når det gjelder mottak av asylsøkere i 2015, hvor det kom mer enn 30 000 til Norge, lå vi i den helt øverste kategorien i Europa i forhold til folketallet.

Så er det helt riktig, som representanten også sier, at når det gjelder reproduktiv helse, har vi en tradisjon for å satse sterkt på det området. Det ville uansett ha vært riktig av oss å øke innsatsen innenfor dette området, og derfor gjør vi det.

Presidenten: Svein Roald Hansen – til oppfølgingsspørsmål.

Svein Roald Hansen (A) [11:18:58]: Utenriks- og forsvarskomiteen var i Washington i forrige uke og hadde noen interessante møter. I Pentagon ble vi fortalt at da den nye forsvarsministeren kom i hus, bestemte han selv – ikke etter innspill fra administrasjonen, men han bestemte selv – at den første han skulle ringe, var NATOs generalsekretær. Det er et positivt signal. Men det som blir spen-

nende, er om Trump i sin neste «tweet» støtter opp om sin egen forsvarsminister. Vi så hva som skjedde med den midlertidige justisministeren da hun ville ivareta en forsvarlig saksbehandling – hun ble sparket.

Jeg tror at regjeringen må være forberedt på at vi må stå fast på våre prinsipper. Det er ikke første gang vi har stått opp imot USA – vi gjorde det f.eks. da de stemplet Nelson Mandela som en terrorist, og vi gikk imot dobbeltvedtaket i 1979. Så regjeringen må forberede seg på å ta noen tøffe tak med denne administrasjonen.

Utenriksminister Børge Brende [11:20:15]: Når det gjelder general Mattis, er jeg helt enig i at det var bra at den første telefonen han tok, var til NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg og slo fast det samme som han sa i høringene i Senatet, at NATO er ankerfestet, NATO-solidariteten er helt avgjørende for USA.

Så merket jeg meg også at da denne diskusjonen om bruk av tortur oppsto, henviste til slutt president Trump til forsvarsminister Mattis og sa at han visste at han var imot bruk av tortur – meget klokt og riktig – og at det ville ligge på hans bord. Det var også bra.

Så jeg tror at når det gjelder NATO og NATO-solidaritet, er vi ikke bekymret. Det er flere ting å være bekymret for, men akkurat dette er ikke på den listen.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Micaelsen (A) [11:21:41]: Jeg har et spørsmål til helseministeren.

Jeg vil starte med et sitat fra en utmerket president i Legeforeningen. Hun heter Marit Hermansen, og hun sier i et intervju med Dagens Medisin:

«Det gir ikke mening at nyutdannede leger som er ferdige og klare til å ta fatt på jobben skal stå i kø. Dette er sløsing av viktige ressurser, og oppleves som svært frustrerende for nyutdannede motivert leger.»

Dette er presist sagt, og jeg vil på egne vegne legge til at det nok ikke bare er de nyutdannede legene som opplever frustrasjon. Jeg er helt sikker på at mange pasienter også er enig med de nyutdannede legene i at det er behov for flere spesialister også i norske sykehus i framtiden, og at det framstår som ganske meningsløst at folk man har brukt så mye penger, så mye ressurser på å få gjennom et så langt utdanningsløp, opplever at de ikke får avsluttet utdanningen sin og ta del i den kliniske virkeligheten og behandlingen av norske pasienter.

I tillegg har Legeforeningen fått støtte fra mange hold, ikke minst fra Arbeiderpartiet, som har foreslått i sitt alternative budsjett flere år på rad at vi bør sette av noe mer penger til å opprette flere turnusplasser, fordi det er en effektiv måte å få økt kapasitet for norske pasienter.

Ved alle disse korsveiene når vi har tatt opp dette, i likhet med Legeforeningen, har helseministeren og dagens Høyre-Fremskrittsparti-regjering henvist til ulike gjennomganger av behovene i sykehusene og i kommunene. Det har vært opptil flere ganger vi har fått til svar at det skal være ulike gjennomganger, og i denne saken, den siste uken, sier Høies statssekretær, Anne Grethe Erlandsen, at det på nytt skal være en gjennomgang. Da er spørsmålet mitt: Når er helseministeren ferdig med disse gjennomgangene, og når kan han eventuelt foreslå flere turnusplasser for å ta unna den køen av nyutdannede leger som finnes?

Statsråd Bent Høie [11:23:47]: Turnusstillinger for leger er attraktive, og vi ser at det er flere som søker på utlyste stillinger, enn det er ledige stillinger. Vi ser også at søkergrunnet for de stillingene som lyses ut, er godt også i distriktene. Det viser at den omleggingen av ordningen som har foregått, i all hovedsak fungerer veldig bra.

Det er veldig mange som velger å studere i utlandet, men som søker på turnusstillinger i Norge, og det gjør at det er flere søkere på turnusstillinger enn det er plasser til. Vi har valgt å opprettholde et høyt antall stillinger, 950 årlig, på tross av at jeg har fått anbefalinger både fra Helse- og direktoratet og fra helsetjenesten om å redusere antallet turnusstillinger. Norge er et land med høy legedekning sammenliknet med andre land. Jeg er enig med representanten i at det sannsynligvis vil være behov for flere spesialister også i årene som kommer.

I søknadsrunden for 2015 var det 938 søkere på våren. 475 av disse fikk stilling, mens 482 ikke fikk stilling. I runden som var om høsten – det er to runder årlig – var det 597 søkere, og av dem var det 164 som til slutt ikke fikk stilling. Så er det verdt å merke seg at en del av dem som søker, har utdanning fra andre EØS-land og behøver ikke fullføre norsk turnustjeneste før de kan søke om en LIS-stilling, men velger likevel å gjøre det. Vi har en omlegging av hele spesialistutdanningen for leger, og da vil dagens turnus inngå som første obligatoriske del av spesialiseringen, såkalt LIS 1, fra og med høsten 2017, og vi vil i den forbindelse vurdere om det er behov for å øke antallet stillinger.

Torgeir Micaelsen (A) [11:25:50]: Jeg takker for svaret, som er en god beskrivelse av dagens situasjon, men kodeordet kom jo på slutten. Når man skal legge om utdanningsløpet på nytt, skal det på nytt være en gjennomgang av behovet, et behov som helseministeren i Stortinget bekrefter at mest sannsynlig er til stede, og at antallet plasser derfor bør økes.

Jeg er opptatt av at dagens regjering gjør veldig mye bra, for norske sykehus, for norske kommuner og norske pasienter, men de holder også på med mye som jeg kaller rart. Man bruker mye krefter på mange ting som ikke kan sies å ha noen merverdi for pasientene, f.eks. fritt behandlingsvalg, som er statsrådets prestisjereform, hvor man har behandlet 1 700 pasienter med mange titalls millioner kroner i byråkrati, og statlig finansiering av eldreomsorgen som knapt en eneste kommune vil være med på, en mengde byråkrater i sving. Her har man et åpenbart tiltak man raskt kunne iverksatt, der det står nyutdannede leger i kø for å fullføre utdanningen sin, for å hjelpe norske pasienter. Da synes jeg det er rart at man igjen henviser til en ny gjennomgang istedenfor å handle, som man har muligheten til.

Statsråd Bent Høie [11:26:58]: Jeg tror ikke jeg ville brukt betegnelsen «et åpenbart tiltak» om noe hvor både Helsedirektoratet og helsetjenesten egentlig har anbefalt regjeringen å gå i motsatt retning, nemlig å redusere antallet turnusstillinger. Jeg har valgt å opprettholde et høyt antall turnusstillinger fordi jeg er enig i hovedanalysen til Micaelsen, men da overprøvde jeg egentlig den faglige vurderingen. Så tror jeg heller ikke at de 1 700 pasientene som har fått raskere hjelp og større valgmulighet gjennom ordningen Fritt behandlingsvalg, er enig i Micaelsens be-

skrivelse av at dette er et tiltak som ikke har betydning for pasientene. Tvert imot, dette har betydning, ikke minst for de 1 700 pasientene som har fått behandling, og vi ser at det er stadig flere pasienter som bruker denne ordningen. Det samme gjelder forsøket med statlig finansiering av eldreomsorgen. De kommunene som er med i ordningen, opplever dette som en veldig interessant ordning å være med i, og de lærer noe av den hele veien. Det er lærdom som vi kan bruke overfor andre kommuner.

Presidenten: Det åpnes for ett oppfølgingsspørsmål – Ruth Grung.

Ruth Grung (A) [11:28:13]: Det viser seg nå at vi står foran et generasjonsskifte når det gjelder allmennlegene og fastlegene ute i distriktene. Stortinget har vedtatt ambisiøse planer for akuttberedskapen, som skal bli bedre. Situasjonen i dag er at en femtedel av overlegene har utdanning fra utlandet, og, som ministeren er inne på, tar man utdanning i Ungarn, kan man gå rett inn i legestillinger, mens tar man utdanning i Norge, står man i kø og venter på en turnusstilling.

Er det ikke litt spesielt at med den dyreste utdanningen, som legeutdanningen er, står man i kø og venter for å få fullføre og få autorisasjon for å praktisere som lege eller starte på spesialiseringen sin, samtidig som man har en kø av pasienter i andre enden? Er det slik at ministeren egentlig satser på at vi skal importere spesialister og leger framover, eller skal vi utdanne legene på egen hånd?

Statsråd Bent Høie [11:29:08]: Vi skal også utdanne leger på egen hånd, men det er jo ikke noen ny situasjon at om lag 40–50 pst. av legene i Norge har sin utdanning fra utlandet. Slik har det vært over lang tid. Det er også helt klart at Norge er et land med høy legedekning sammenliknet med de fleste andre europeiske landene, slik at det kan ikke være en hovedanalyse at utfordringen knyttet til f.eks. at vi i Norge kommer dårlig ut sammenliknet med andre helsetjenester når det gjelder ventetid, skyldes at vi har for få leger.

Mange av de tiltakene som regjeringen har gjort for å redusere ventetiden og pasientkøene, har jo virket. Vi har snudd utviklingen. Færre står i kø. Ventetiden er kortere. Det handler bl.a. om å sikre at sykehusene jobber med pasientbehandlingen på en mer systematisk og bedre måte og gir pasientene større valgfrihet.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme, og vi går videre til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:30:17]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringene foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 13, fra representanten Kåre Simensen til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 15, 16, 17 og 18, fra henholdsvis representantene Stine Renate Håheim, Marianne Aasen, Christian Tynning Bjørnø og Audun Otterstad til kunnskapsministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Etter anmodning fra klima- og miljøministeren blir spørsmålene flyttet og besvart etter spørsmål 7, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 19, fra representanten Geir Pollestad til fiskeriministerens, blir flyttet og besvart etter spørsmål 14.

Spørsmål 1

Truls Wickholm (A) [11:30:33]: «Ungdomsledigheten er nå på rekordhøyde 11 pst., den høyeste andelen på over 10 år. Flere er bekymret for om man i fremtiden vil makte å ha et så godt velferdssamfunn som det Norge har i dag. Bruker vi for mye penger på skatteuttil til de rikeste fremfor investeringer i fremtidige arbeidsplasser og utdanning, er det ungdommen som må betale prisen.

Hvorfor prioriterer ikke regjeringen en økonomisk politikk som støtter opp under generasjonskontrakten fremfor å undergrave den?»

Statsråd Siv Jensen [11:31:16]: Det store oljeprisfallet har skapt store utfordringer for norsk økonomi. Oljeselskapene har måttet kutte kostnader, og for leverandørbedriftene har oppdragsmengden gått kraftig ned. Mange har mistet jobben, særlig på Sør- og Vestlandet, og ledigheten har økt.

Ungdom kan være særlig utsatt i nedgangstider. De har mindre erfaring, er ofte i midlertidige jobber, og de jobber oftere enn andre i konjunkturutsatte bransjer. Samtidig veksler de oftere mellom arbeid og utdanning, eller de kombinerer de to. En stor del av ungdomsgruppen som svarer at de er arbeidsledige, er derfor primært under utdanning. På den andre side kan mange velge å ta utdanning, selv om de helst ville vært i arbeid. Det siste kan være fornuftig både for den enkelte og for samfunnet i kortere perioder, og det har bidratt til å øke fleksibiliteten i det norske arbeidsmarkedet.

Ledighet er vanskelig for dem som rammes av det, og regjeringens viktigste mål er at flest mulig skal ha en trygg jobb å gå til. Derfor bruker regjeringen finanspolitikken aktivt for å støtte opp under sysselsetting og dempe økningen i arbeidsledigheten. Budsjettet både for 2016 og for 2017 inneholder målrettede tiltakspakker mot ledighet på Sør- og Vestlandet og i de mest berørte bransjene.

Arbeidsmarkedstiltak utgjør en viktig del av innsatsen for å hjelpe ledige med å komme raskt tilbake i jobb når konjunktorene er svake, og for å unngå at utsatte grupper varig faller utenfor arbeidslivet. Som en del av tiltakspakene er arbeidsmarkedstiltakene trappet opp gjennom 2016, og det høye nivået videreføres i år. Regjeringen vil styrke innsatsen overfor utsatte unge ledige og personer

med nedsatt arbeidsevne under 30 år. Regjeringen iverksetter derfor en egen ungdomsinnsats. En mer entydig prioritering av unge skal gi bedre oppfølging ved Nav-kontorene for denne gruppen, med sikte på å motivere til jobb-søking og raskere overgang til arbeid og utdanning.

Mindre drahjelp fra oljevirkosomheten er en varig, strukturell endring i norsk fastlandsøkonomi, som ikke bare kan møtes med kortsiktige tiltak. Derfor svarer regjeringen også med tiltak for langsiktig omstilling og vekst. Regjeringen senker skattene for å gjøre det mer lønnsomt å jobbe og for å skape nye jobber. Vi reduserer ikke skattene for de få, men har lagt vekt på å brede grupper av befolkningen skal få del i skattelettelsene. Halvparten av personskattelettelsene i regjeringsperioden har gått til folk med bruttoinntekt under 600 000 kr. Skatte- og avgifts- endringer som styrker vekstevnen og skaper nye arbeidsplasser, er viktige bidrag til omstillingen av norsk økonomi.

Og vi legger vekt på å få mest mulig igjen for de ressursene vi setter inn i offentlig sektor. ABE-reformen er et slikt eksempel.

Den økonomiske politikken gjør nå en kraftfull innsats for å sette ledige hender i arbeid og skape nye lønnsomme arbeidsplasser. Alle disse grepene, sammen med en effektiv utnyttelse av ressursene, gjør at også kommende generasjoner kan oppleve gleden og tryggheten ved velferds-samfunnet vårt.

Truls Wickholm (A) [11:34:18]: Nå har vi akkurat hørt finansministeren si at skatteuttak til den inntektsgruppen er et slag i trynet så lenge man fortsetter å øke avgiftene. Det har jo finansministeren gjort med 3 mrd. kr, men jeg kan la det ligge. Saken er den at regjeringens største satsing når det kommer til å redusere arbeidsledigheten, er, etter sigende, kutt i formuesskatten. Arbeiderpartiet har spurt statsrådets eget byrå, Statistisk sentralbyrå, og dersom disse pengene var brukt mer i tråd med det Arbeiderpartiet mener, altså etterspørre investeringer gjennom det offentlige, kunne man skapt minimum 15 ganger flere arbeidsplasser enn det regjeringen har gjort. Det er altså sjuende kvartalet på rad hvor all vekst i sysselsetting kommer i offentlig forvaltning, og det er 17 000 færre ansatte i privat sektor enn det var for to år siden.

Statsråd Siv Jensen [11:35:19]: Min kritikk av Arbeiderpartiet har vært til løftet Arbeiderpartiet gir for neste stortingsperiode om å skjerpe skattene med 15 mrd. kr. Når Arbeiderpartiet forsøker å fremstille det som om det først og fremst kommer til å være skatteskjerpelser for dem som har mest fra før, så har vi jo kunnet bevise at det ikke er riktig, all den tid også 210 000 pensjonister kommer til å oppleve skjerpet skatt med det Arbeiderpartiet legger opp til. Så det har jeg kalt et slag i ansiktet på folk.

Så har vi heller ikke hevdet at det viktigste tiltaket for å bekjempe arbeidsledighet er å redusere formuesskatten. Men denne regjeringen klarer altså å ha flere tanker i hodet på en gang. Vi har satt inn kortsiktige tiltak for å møte de utfordringene som berørte næringer og mennesker opplever på Sør- og Vestlandet, men det at vi har en særnorsk skatt som heter formuesskatt, som rammer først og fremst norske eiere av norske bedrifter i Norge og forskjellsbehandler dem kontra utenlandske eiere, det mener vi er en

uting. Hadde vi gjort noe med formuesskatten, hadde det også skapt nye investeringer i norsk næringsliv.

Truls Wickholm (A) [11:36:30]: Jeg regner med at det finansministeren sikter til med de 210 000, er den 6 pst. andelen av befolkningen som er pensjonister og som betaler formuesskatt. De tallene stemmer ganske godt overens. Men det som burde bekymre finansministeren, er at ungdom som ikke kommer seg inn i arbeidsmarkedet tidlig, har en stor sjanse for å forbli utenfor arbeidsmarkedet. Derfor ville det vært smart å bruke penger i en tid nå på en slik måte at ungdom fikk tilknytning og erfaring ved å være i arbeid. Finansministeren tar en veldig stor sjanse når hun satser alt på at det skal skapes jobber over tid, istedenfor nå å bruke penger på å skape arbeid for ungdom slik at bedrifter kan bygge erfaring, satse videre på de arbeidsplassene de skaper her og nå, og slik at vi ikke får en stor generasjon ungdom som varig havner utenfor arbeidsmarkedet. Det er derfor også Arbeiderpartiet har tatt til orde for at man må bruke pengene mer fornuftig, og ikke satse pengene så sterkt på skattelettelse til dem som har mest fra før.

Statsråd Siv Jensen [11:37:31]: Den påstanden er feil. Regjeringen har ikke brukt den største delen av handlingsrommet på skattelette til dem som har mest fra før. Det er feil. Vi har brukt de største pengene på infrastrukturinvesteringer, på kunnskap, på forskning, på viktige områder, ikke minst har vi styrket kommuneøkonomien mer enn det den forrige regjeringen gjorde.

Så er jeg enig med representanten Wickholm i at det er en risiko for at blir man for lenge stående på utsiden av arbeidsmarkedet, er veien tilbake til arbeidsmarkedet mye mer krevende. Derfor redegjorde jeg i mitt første svar for alle de tiltakene regjeringen nå gjør særlig rettet mot ungdom for å fasilitere veien deres inn i arbeidslivet på en bedre måte enn i dag. Det mener jeg er avgjørende viktig. Men det er også feil når representanten hevder at jeg satser alt på å legge til rette for at det kommer jobber over tid. Nei, denne regjeringen har klart å gjøre to ting. Vi har satt inn kortsiktige tiltak, som har økt sysselsettingen i de områdene som er særlig berørt av oljeprissjokket – jeg har selv vært og sett på flere eksempler på det, så det virker – tiltakspakken virker. I tillegg må vi evne å tenke langsiktig og legge til rette for vekst og verdiskaping fremover.

Spørsmål 2

Fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til samferdselsministeren:

«Vi er inne i regjeringens fjerde vinter med helseskadelig luftforurensning. De viktigste virkemidlene kommunene har etterspurt er miljødifferensiering av bompenger og lavutslippssoner. Desember 2015 varslet statsråden at regjeringen arbeidet med regelverket for å innføre miljødifferensiering i eksisterende bomringer. Oslo, Akershus og staten har avtalt innføring av miljødifferensiering fra 1. mars i år.

Hvorfor har statsråden ennå ikke evnet å fremlegge forslag om lovendring til Stortinget med tilhørende regelverksendring over ett år senere?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 3

Rasmus Hansson (MDG) [11:38:26]: Spørsmålet til samferdselsministeren lyder:

«Samferdselsministeren sa i P4 26. januar at Oslo-byrådet ikke burde ha lyttet til meteorologenes advarsel om farlig luftforurensning og innført dieselbilforbudet i Oslo. Luftforurensning gjør mennesker syke i Oslo og andre storbyer og fører til skader på fostre og over 185 premature dødsfall i Oslo hvert år. Det er registrert økt dødelighet etter dager med svært høy luftforurensning.

Mener regjeringen at myndighetene ikke skal lytte til faglige advarsler, selv om det medfører sykdom og tap av liv?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:39:34]: Denne regjeringen mener vi skal lytte til faglige advarsler, og vi bør ha tiltak som er i tråd med det. Jeg sa ikke til P4 at en ikke skulle gjøre det. Det jeg påpekte overfor P4, var at Arbeiderpartiets byrådsleder i Oslo på en livesending i Nettavisen sa at nå lyser alle lamper rødt, vi må gå videre, vi må gjennomføre dieselbilforbudet. Det var da jeg påpekte overfor P4 at alle tall vi har fått, viser at da Raymond Johansen sa det, var det ingen røde lamper som lyste. Da var det grønne lamper, da var det lav luftforurensning i Oslo. Dagen før hadde fagfolk sagt at det var en viss overhengende fare for at det kunne bli dårlig luft. Ergo var det faglige grunnlaget for å innføre forbud til stede. Men da morgenen kom, og Raymond Johansen sa at nå blinker alle lamper rødt, var det faktisk ikke sant. Det var da jeg påpekte overfor P4 at da kan en ikke påstå at en måtte gå videre med dieselbilforbud basert på luftkvaliteten der og da. Så vi skal lytte til advarsler som kommer, og innrette oss på at vi kan sette i gang tiltak, men når alle lamper lyser grønt, ville det ha vært et argument for ikke å gå videre med forbudet. Dermed har ikke dette noe med hva fagfolk sier før og etter, det har noe med hva en byrådsleder indikerer når han intervjues direkte av en journalist, der han rett og slett kom med uriktige opplysninger.

Denne regjeringen har vært opptatt av at vi skal bedre luftkvaliteten i byene. Derfor har vi økt satsingen på jernbane, som ikke minst vil komme Oslo til gode, fordi det nå er over 100 flere togavganger fra Oslo S enn det var før. Det er over 1 000 togavganger totalt sett.

Vi har sørget for at Oslo har fire ganger mer penger til belønningsordningen for kollektivtrafikk nå, sammenliknet med da den rød-grønne regjeringen styrte. Vi har styrket satsingen på lavutslippsbiler og nullutslippsbiler. Mens den forrige regjeringen gjorde at det ble en kraftig økning i antall dieselbiler i Oslo, som er en del av årsaken til problemet, så er det nå flere nullutslippsbiler fordi vi har gjort dem mer attraktive.

Vi har økt bevilgningene til sykkelveier over statsbudsjettet med rundt 75 pst. Det betyr at alle de virkemidlene som vil bidra til å få en bedre luftkvalitet i Oslo, har blitt styrket under dagens regjering. Og da vil min påstand – litt flåsete, men likevel med en stor grad av sannhet – være at det beste vi gjorde for luftkvaliteten i Oslo, var å bytte regjering i 2013. Det har gjort at alle virkemidlene som gjør

at disse problemene løses på sikt, er blitt forsterket. Jeg håper også at Oslo-byrådet følger opp de positive virkemidlene, satser mer på kollektiv enn det de har gjort, og støtter opp om jernbanesatsing ved å legge til rette for at bussaktivitet o.l. koples opp mot den. Da kan vi sammen løse de utfordringene som finnes.

Rasmus Hansson (MDG) [11:42:35]: Det er utmerket at regjeringen samarbeider med byrådet om styrket kollektivtransport i Oslo. Så vil jeg minne om at de aller viktigste tiltakene som kommer for økt kollektivtransport, sykkel, gange osv. i Oslo, kommer gjennom den politikken som byrådet og Miljøpartiet De Grønne gjennomfører, og gjennom de midlene som kommer fra forhandlingene om Oslopakke 3.

Så later statsråden som om det ikke er forskjell mellom langsiktige tiltak og nødvendige akutttiltak, og han har brukt tid på å kritisere et akutttiltak for å berge luftkvaliteten i Oslo, som var basert på bunnsolide råd fra alt som kan krype og gå, både nasjonalt og i Oslo, om faren for høy luftforurensning, som var grunnen til at dieselforbudet ble iverksatt.

Oppfølgingsspørsmålet blir da: Mener statsråden at hans klimasynsing og meteorologiske synsing skal være viktigere for akutttiltak for å bedre Oslo-lufta, enn de rådene som har kommet fra fagfolk?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:43:47]: Jeg prøvde jo nå nettopp å si at det var ikke synsing og slikt som lå til grunn. Det jeg påpekte, som jeg ble feilsitert på i åpnings-spørsmålet fra representanten, var en påstand om at jeg hadde ment at vi ikke trengte å ta hensyn til Meteorologisk institutt og fagfolkens advarsler. Det var ikke mitt argument. Mitt argument dreier seg om at byrådsleder Raymond Johansen er på nett-tv og sier at nå blinker alle lamper rødt, mens faktum er at de var grønne. Da sa jeg at det virker som om det ligger feil premiss til grunn når en går videre med forbudet. Jeg sier ikke at fagfolkene som advarte i forkant, tok feil, men jeg sier at beslutningen han tok, og begrunnelsen han tok for beslutningen – at nå må en gå videre for lampene blinker rødt – faktisk ikke var riktig. Jeg mener en bør være mer betenkt når politikere ikke kommer med riktig uttalelse til folk flest, enn når en har fagfolk som gir en advarsel, men som politikerne må agere til.

Rasmus Hansson (MDG) [11:44:45]: Jeg bare konstaterer at samferdselsministeren synes det er viktig å bruke tid på ordkløyving rundt et generelt uttrykk som betyr at nå lyser alle lamper rødt, og bruker det som et argument for å følge opp det som var solide, faglige råd om å treffe tiltak for å forbedre Oslo-lufta, i en situasjon der den helt konkrete luftkvaliteten selvfølgelig vil variere over tid. Men her ble altså tiltaket som var anbefalt, fulgt opp, heldigvis, og det vil skje om igjen.

Vi er også enige om at det er de langsiktige tiltakene som er viktigst. Da er spørsmålet: Hvorfor bruker regjeringen og samferdselsministeren nå mye lengre tid enn opprinnelig avtalt, på å legge til rette for miljødifferensierte bomsatser, som vil være et mye bedre tiltak, etter alles mening, men som vi nå altså ikke får gjennomført før 2018, fordi statsråden har bestemt seg for å bruke så lang tid på å legge til rette for dem?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:45:45]: Denne spørreunden synes jeg er preget av mange feil premisser, hvor en legger ord i munnen på meg som jeg ikke har sagt, og så kritiserer en meg for det etterpå.

Når byrådslederen i Oslo står i trafikksentralen og sier at nå blinker lampene rødt, er det ganske bokstavelig ment. Han sa at det er grunnen til at vi nå går videre med tiltakene. Det er da jeg påpekte til P4 – og jeg påpeker det her – at det rett og slett var feil. Han kunne likevel sagt: Jeg frykter at det vil bli verre i løpet av dagen, derfor gjør vi det likevel. Det hadde vært riktig. Da hadde han gjort en vurdering. Men han ga en faktabeskrivelse som ikke var riktig.

Så hører jeg at en løfter Oslopakke 3. Det er bra. Dagens regjering har sørget for at det ligger mer midler i Oslopakke 3, ikke fordi Oslo kommune prioriterer mer, men fordi staten går inn med mer penger. Jeg er glad for at Oslo-byrådet er fornøyd med det, men det er altså regjeringen, borgerlig flertalls politikk, som gjør at de pengene ligger der, ikke et Oslo-byråd.

Når det gjelder tiltak som nytter: Vi sørger for at det er så god framdrift som mulig, men Oslo kommune vet utmerket godt at det er et teknisk system som skal bygges om. Det er ikke noe som statsråden gjør, det er noe som Vegdirektoratet gjør, og som de skal gjøre raskest mulig. Men jeg kan ikke trylle når det gjelder hva en dataingeniør gjør framover.

Spørsmål 4

Odd Omland (A) [11:47:13]: Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til ministeren:

«Ifølge Aftenposten 30. november 2016 ble det samme dag avholdt et seminar om offentlige anskaffelser i Nærings- og fiskeridepartementet. Der pekte professorene Søreide og Hjelmeng på svakheter med det norske regelverket for offentlige anskaffelser, knyttet til manglende tilsyn og kontroll med innkjøpene. Denne uken har administrerende direktør Hovland i «Nye Veier» pekt på det samme i en kronikk i Dagens Næringsliv. Jeg vil gjerne spørre om statsrådets vurderinger knyttet til dette.

Vil hun følge opp innspillene hun har fått om behov for bedre kontroll, og i så fall når og hvordan?»

Statsråd Monica Mæland [11:47:59]: Som næringsminister er jeg glad for at temaet offentlige anskaffelser engasjerer så mange, rett og slett fordi det er veldig viktig.

Regjeringen er opptatt av effektiv håndheving av anskaffelsesregelverket, og Klagenemnda for offentlige anskaffelser, KOFA, spiller en viktig rolle her. Stoltenberg-regjeringen fjernet nemndas kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr for ulovlige direkte anskaffelser i 2012. Da stoppet også håndhevelsen av slike grove regelbrudd – ulovlige direkte anskaffelser – opp. Dette har regjeringen altså gjort noe med. Fra 1. januar i år fikk KOFA tilbake kompetansen til å ilegge overtredelsesgebyr for slike regelbrudd, og det innebærer at leverandører nå kan velge om de går til KOFA eller til domstolene dersom de ønsker å få sanksjonert ulovlige direkte anskaffelser. Det er en betydelig styrking av håndhevelsen.

I tillegg er det slik at vi har Riksrevisjonen og kommunerevisjonene, som fører kontroll med det offentlige. Vi

har også EFTAs overvåkingsorgan ESA, som fører tilsyn med at vi overholder våre EØS-forpliktelser, og også EUs anskaffelsesdirektiv. Det er altså mange organer som allerede har en viktig rolle i å kontrollere og håndheve etterlevelsen av anskaffelsesregelverket.

Det er slik at et nytt og revidert regelverk trådte i kraft ved årsskiftet. Det er mange nye regler og plikter som oppdragsgivere og leverandører må forholde seg til, og det er mange krevende vurderinger som må gjøres. Derfor har vi fra Nærings- og fiskeridepartementets side lagt mye vekt på god veiledning til de nye reglene. Det er Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi, som nå jobber kontinuerlig med å bidra til kompetansebygging om offentlige anskaffelser, for å hjelpe innkjøperne til å bruke ressursene effektivt og i tråd med det offentliges behov.

En av de tingene Forenklingsutvalget påpekte i sin utredning, er at det er betydelig frykt blant offentlige oppdragsgivere for å gjøre feil, og noen av virksomhetene blir også målt på om de blir klaget inn til KOFA. Oppdragsgivere skal selvfølgelig følge regelverket, men jeg er vel så opptatt av at de gjør gode innkjøp og utnytter det handlingsrommet som er, for å få til nye og framtidrettede innovative løsninger og ikke minst grønne anskaffelser. Det mener jeg ikke gjennomføres med mer tilsyn og kontroll, men med hjelp av god opplæring og veiledning fra vår side i det nye regelverket, som jo er krevende, og det vet vi alle.

Odd Omland (A) [11:50:52]: Takk for svaret.

Når det gjelder KOFA, var det bred enighet her i Stortinget om å opprette gebyrmyndighet til det organet igjen fra 1. januar i år, men det dekker ikke det som her etterspørres. Når det gjelder KOFA, må det inn klager på dette for at de skal gå inn i det, men her er det snakk om tilsyn. Svenskene har innført en sånn ordning og lagt det til Konkurransetilsynet.

Vi i Arbeiderpartiet har heller ikke konkludert med hensyn til dette, men vi mener at alle gode tiltak som kan bidra mot arbeidskriminalitet, korrupsjon og sosial dumping, bør vurderes nøye. Da Stortinget behandlet den nye loven i fjor, var sosial dumping og samfunnshensyn et sentralt tema. Jeg vil i den sammenheng vise til § 6 i den nye loven, der det framgår at departementet i forskrift kan pålegge offentlige innkjøpere å ta inn klausuler i innkjøpskontrakter som sikrer lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn allmenngjorte tariffavtaler eller landsomfattende tariffavtaler.

Hva har statsråden gjort med hensyn til det i forskriften?

Statsråd Monica Mæland [11:52:00]: Det er slik at dette er en kan-regel. Vi er også opptatt av å motarbeide sosial dumping og ikke minst kriminalitet i arbeidslivet, og det har vi en egen plan for, utarbeidet sammen med partene i næringslivet, som vi følger opp.

Når det gjelder de nye forskriftene, er jeg opptatt av at man benytter handlingsrommet, og ikke minst av at vi skaffer oss erfaring. Jeg har hatt møte med KS, jeg har invitert dem til å holde oss oppdaterte på deres erfaringer med regelverk og med forskrifter. Jeg kommer til å skrive et brev til alle offentlige innkjøpere, slik jeg gjorde i 2013, for å informere om det nye regelverket, invitere til å bruke handlingsrommet, og ikke minst jobbe mot sosial dumping og de delene av næringslivet som vi altså ønsker bort fra

offentlige anskaffelser. Jeg mener vi nå må se hvordan det nye regelverket virker. Jeg mener svaret ikke er å opprette nye byråkratiske instanser før vi har gjort oss noen grundige erfaringer med regelverket.

Odd Omland (A) [11:53:03]: Det er veldig viktig at statsråden følger opp her, sånn som hun er inne på. Dette er noe som Stortinget også var utrolig opptatt av, og vi vil derfor oppfordre statsråden til å se videre på akkurat det jeg her var inne på med hensyn til § 6, om at det er mulighet til å pålegge dette.

Så ser vi i Fædrelandsvennen 26. januar i år, i forbindelse med anbud på bygging av ny Varoddbru, at Amnesty uttaler:

«Nå er det rett og slett på høy tid at det offentlige skjerper seg og får ting på stell.»

De viser til at to av de internasjonale selskapene som har lagt inn anbud på broen, er store i land som er beryktet for mangel på fundamentale menneskerettigheter.

Ser statsråden behov for at en gjennom forskriften kan gjøre noe mer for å hindre at offentlig sektor inngår kontrakter med selskaper som ikke ivaretar sentrale menneskerettigheter?

Statsråd Monica Mæland [11:54:00]: Det er jo slik at for første gang har vi fått en lov hvor vi i innledningen til loven legger til grunn at alle skal ha systemer for å håndtere risiko knyttet til korrupsjon og til menneskerettigheter, i de sakene hvor det er en risiko for dette. Dette skal også håndheves av KOFA, så jeg mener vi har gått mye lenger enn vi har gjort noensinne for å ivareta at norske oppdragsgivere tar dette på alvor, og at vi har rutiner for å kunne håndtere dette i situasjoner og saker hvor det er nødvendig. Det skal vi selvsagt følge opp, og det blir spennende å se om det kommer saker til KOFA om dette.

Spørsmål 5

Ivar Odnes (Sp) [11:54:42]: «Bestanden av jerv i Norge har økt fra 269 dyr til 306 fra 2015 til 2016. I mange deler av landet er jerv den største skadegjøreren på husdyr. Økningen er størst i Hedmark, Trøndelag og Nordland. Bestanden av jerv ligger langt over bestandsmålet, og jakt på jerv har de siste årene vært lite vellykket. Kun om lag en tredjedel av kvotene har blitt tatt ut.

Hva tenker regjeringen å gjøre for å komme ned på bestandsmålet for jerv, og hvor lang tid regner man med at det vil ta?»

Statsråd Vidar Helgesen [11:55:31]: Det er helt riktig, som representanten Odnes påpeker, at jerv er den største skadevolderen på sau og lam i Norge. I 2016 sto jerven for 34 pst. av erstattet tap, mens ulven til sammenligning sto for 9 pst.

Det følger av rovviltforliket av 2011 at forvaltningen av jerv skal skje på en slik måte at antallet ungekull holdes så nær bestandsmålet som mulig. Det samme forliket sier at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv.

Bestandsmålet for jerv i Norge er 39 ungekull. I 2016 ble det registrert 50 ungekull av jerv, og det er en nedgang

på 15 ungekull fra 2015. Av de 50 ungekullene ble syv tatt ut av Statens naturoppsyn i forbindelse med hiuttak. Dermed ligger vi i 2016 fire ungekull over det nasjonale bestandsmålet.

Hedmark, Trøndelag og Nordland, som representanten Odnes viser til, ble prioritert ved hiuttak våren 2016. Det resulterte i at vi ligger godt under bestandsmålet i Nordland, akkurat på bestandsmålet i Trøndelag og Møre og Romsdal, og litt over målet i Hedmark.

Ser vi på individnivå, er bestanden i 2016 beregnet til å bestå av ca. 350 voksne individer. Det er omtrent like mange som i 2015.

Siden 2004 har jervebestanden i Norge ligget over det vedtatte bestandsmålet. Det har vist seg vanskelig, under skiftende regjeringer, å få til en tilstrekkelig effektiv lisensfelling av jerv. Det skyldes at fellingen er krevende, bl.a. ved at jerven holder til i fjellområder det kan være vanskelig å nå for lisensjegere. Vi snakker også om små bestander, og det er vanskelig å få til en forvaltning som ligger akkurat på bestandsmålet. Det er grunnen til at denne regjeringen har iverksatt flere tiltak for å bringe bestanden ned på bestandsmålet.

Vi har en svært høy beredskap både før og under beitesesongen for å sikre at vedtatte uttak av rovvilt gjennomføres. Det er bl.a. gjennomført ganske omfattende hiuttak av jerv i regi av Statens naturoppsyn.

Dessuten har denne regjeringen, i større grad enn den forrige regjeringen, åpnet for uttak av rovdyr som kan utgjøre fare for skade i forkant av beitesesongen.

Videre har vi fra 2015 iverksatt åtte prosjekter i hele landet, herunder i Oppland, som skal prøve ut nye virkemidler for å sikre en mer effektiv lisensfelling. Disse prosjektene skal avsluttes i 2018, og mitt håp er at disse viser at det er mulig å få til mer effektiv felling. Vi arbeider også med å motivere jegere til å delta i lisensfelling av jerv.

Samlet håper og mener vi at disse tiltakene vil bringe oss ned på bestandsmålet. Men, som sagt, det er vanskelig å få til en forvaltning som ligger akkurat på bestandsmålet, men vi har satt i verk tiltak som vi håper skal bringe oss dit.

Ivar Odnes (Sp) [11:58:13]: Eg høyrer ikkje så mykje om planar og aktivitetar utover det som allereie er kjent. Vi er kjente med at lisensfelling fungerer dårleg. I Oppland, som òg statsråden nemnde, er vi inne i ein prøveperiode som per i dag har teke ut fire av dei tolv dyra som er på kvoten i Oppland.

No er det att to veker av den lisensfellingsperioden, og i rovviltforliket frå 2011 vert det sagt at lisenskvoten skal, så langt som mogleg, takast ut i løpet av kvoteperioden. Dette har ikkje direktoratet følgt opp, og der meiner eg statsråden burde vore meir på for å sørgja for at det vert utført. Tenkjer statsråden å kunna påleggja direktoratet i sterkare grad å ta ut lisenskvoten i løpet av perioden i staden for hiuttak, som det no vert lagt opp til?

Statsråd Vidar Helgesen [11:59:19]: Jeg sa i mitt innlegg at vi har høy beredskap for å sikre at nødvendige uttak faktisk gjennomføres. Vi har iverksatt forsøk på å effektivisere lisensfellingen, og vi har senket terskelen for uttak av rovvilt i forkant av beitesesongen.

Så har vi disse åtte prosjektene. De skal avsluttes i 2018, og jeg mener det er viktig å la disse prosjektene få løpe, slik at vi får resultatene av dem. Virkemidler som

prøves ut i denne sammenhengen, er bruk av kunstig lys på åte for jerv og elektronisk overvåking av fangstbå. Vi har foretatt endringer i motorferdselsregelverket som åpner for at alle kan søke om tillatelse for uttransportering av åte og jervbå, og for å drive tilsyn med jervbåser. Jeg tror vi bør se på virkningen av disse virkemidlene før vi vurderer behovet for nye.

Ivar Odnes (Sp) [12:00:09]: Det handlar mykje om tillit til forvaltninga frå dei ulike partane. I beitenæringa vert det gjort mange tiltak som har vore med på å bidra til å få tapstala ned. I Oppland hadde ein eit jamt tapstal til jerv på over tre tusen dyr i både 2014 og 2015, og så fekk ein ned tapstala noko i løpet av 2016.

Utfordringa er at beitenæringa gjer sin jobb, men føler ikkje no at rovviltforvaltninga gjer sin del av det tosidige målet: å sørgja for at òg beitenæringa skal ha levelege vilkår. Når ein opplever at ein har dobbel bestand av det målet som er sett både i Oppland og i Hedmark på jerv, er dette krevjande å forsvare. Har ikkje statsråden større ambisjonar enn det ein gjer i dag, for å koma med nye grep for å sikra uttak og redusering av bestanden?

Statsråd Vidar Helgesen [12:01:18]: Vi har altså sett en nedgang i antall ungekull. Og – det er også viktig – selv om vi siden 2004 har ligget over det vedtatte bestandsmålet, er det variasjon i effektiviteten. Trenden er at lisensfellingene ikke er så effektiv som vi ønsker, men vi har eksempler på at man i deler av Oppland og Hedmark har fylt kvoten. Vi har høy beredskap både før og under beitesesongen. SNO, Statens naturoppsyn, gjennomfører årlig et omfattende uttak av enkelt dyr og hiuttak av jerv, og det at vi i større grad enn den forrige regjeringen har åpnet for uttak av rovdyr i forkant av beitesesongen, er tiltak som er nye, i tillegg til disse forsøksprosjektene vi har. De håper og mener jeg samlet skal bidra til å bringe oss nærmere det vedtatte bestandsmålet. Det er tiltak som går langt utover det vi har sett under forrige regjering.

Spørsmål 6

Marit Arnstad (Sp) [12:02:26]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til klima- og miljøministeren:

«I Meråker mistet man i fjor sommer nesten 500 sau til rovdyr. Kommunen er en svært aktiv landbrukskommune med mange beitebrukere. Beiteretten i Meråker er spesiell i den forstand at hver gård har kjøpt og betalt sin beiterett fra bl.a. Meraker Brug. Dermed er beiteretten prissatt.

Hva vil statsråden gjøre for å redusere rovdyrtrykket i Meråker, og kan det eventuelt være aktuelt å kjøpe ut den beiteretten som brukerne har kjøpt?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:03:00]: Denne regjeringen er opptatt av å føre en rovviltpolitikk som er i samsvar med Bern-konvensjonen, naturmangfoldloven og rovviltforliket.

Rovviltforliket sier hvor mange ungekull av rovdyr vi skal ha, og forvaltningen skal påse at vi hvert år er nærmest mulig det bestandsmålet.

Vi har i større grad enn den forrige regjeringen åpnet

for uttak av rovdyr som kan utgjøre fare for skade, i forkant av beitesesongen. Vi har gitt rovviltforvaltningen klar beskjed om å ha høy beredskap både før og under beitesesongen for å sikre nødvendige uttak. Vi jobber – som jeg var inne på under forrige spørsmål – med å gjøre lisensfelling av jerv mer effektiv. Meråker kommune er blant åtte prosjekter som har fått grønt lys for å prøve ut nye virkemidler som kan gjøre lisensfellingene mer effektiv.

Erstatningsstatistikken viser at regjeringens politikk virker. Antall husdyr som er erstattet som tatt av rovvilt, er redusert de seneste årene og var i 2016 historisk lavt.

Så er det også etablert gode økonomiske ordninger i rovviltforvaltningen. Det gjelder både erstatning for tap av beitedyr til rovvilt og tilskudd til forebyggende og konfliktdepende tiltak. Dette utgjør i underkant av 220 mill. kr årlig og skal bidra til å oppfylle den todelte målsettingen i rovviltpolitikken.

For gårdsbruk der beiterett utgjør en del av ressursgrunnlaget, vil den retten utgjøre en del av totalverdien av bruket, uansett om beiterettens verdi er eksplisitt prissatt. Derfor kan jeg ikke se at situasjonen for brukere i Meråker som har kjøpt sin beiterett fra Meraker Brug til avtalt pris, er prinsipielt forskjellig fra andre bruk med tilhørende beiterett.

Marit Arnstad (Sp) [12:04:39]: Jeg takker for svaret.

Statsråden har rett i at antall tap er redusert. En av grunnene til det er at mange gir opp. Dermed blir det heller ikke noen husdyr som går tapt, for det blir ikke noen husdyr igjen i veldig mange av de områdene vi her snakker om. Og mange av dem som gir opp, gir i og for seg også opp en beiterett på sin egen gård – og får ingen som helst erstatning fra storsamfunnet for det.

Situasjonen i Meråker, derimot, er at det er ingen gårdbrukere i Meråker som eier beiterett eller skog. Det er Meraker Brug som eier skogen, og så er det gårdbrukerne som kjøper en beiterett av Meraker Brug. Dermed er beiteretten prissatt på en helt annen måte enn det en kan gjøre på et vanlig gårdsbruk. Dermed vet vi også hva verdien av beiteretten er. Spørsmålet er: Hvis disse gårdbrukerne må gi opp beiteretten på grunn av rovdyrproblematikken, vil staten bidra til å kjøpe ut den beiteretten?

Statsråd Vidar Helgesen [12:05:39]: Som jeg viste til i svaret mitt, utgjør beiteretten en del av totalverdien av et bruk, uansett hvordan beiteretten er organisert.

Vi kommer ikke til å kjøpe beiterett fra saueiere i rovdyrutsatte områder. Det vi derimot kan gjøre, og gjør, er å gi støtte til omlegging til annen drift, dersom dyreeiere ønsker det. Så har vi flere økonomiske ordninger som dyreeiere i områder med rovvilt i dag har tilgang på – full erstatning for beitedyr tatt av rovvilt og tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader. 10 mill. kr er av denne regjeringen øremerket til driftsomstilling for saueiere med vedvarende tap grunnet rovvilt. Det viser at vi i dag har gode økonomiske ordninger for eiere av beitedyr.

Marit Arnstad (Sp) [12:06:24]: Jeg må få lov til bare å påpeke at nei, beiteretten i Meråker er ikke en del av bruket, fordi gårdbrukerne i Meråker eier ingen skog. Dermed eier de heller ikke de områdene som det beites på. Den beiteretten kjøper de av Meraker Brug. Dermed er beiteretten prissatt og kan altså kjøpes ut, hvis staten

hadde ønsket det. Men jeg forstår det slik at det ønsker ikke regjeringen å bidra til.

Statsråden nevner en del andre tiltak, bl.a. mer effektiv lisensfelling og mer skadeforebyggende tiltak om våren. Er det aktuelt å gi Meråker kommune en mulighet til sjøl å ta avgjørelsen om skadefelling av rovdyr som ikke skal være i det beiteprioriterte området som Meråker kommune er?

Statsråd Vidar Helgesen [12:07:11]: Vi mottok i fjor en henvendelse fra Meråker kommune om å prøve ut nye virkemidler og besvarte det i brev av 27. oktober i fjor. Kommunen har der pekt på mange mulige tiltak. Noen av tiltakene mener vi ikke er tilrådelig. Det gjelder f.eks. utvidet lisensfellingsperiode for bjørn. Andre tiltak, som bruk av løs, på drevet halsende hund på bjørn, er en sak som utredes av forskningsmiljøer. Så peker kommunen også på noen forvaltningstiltak som i dag er godt ivarettatt av Miljødirektoratet og av feltapparatet i SNO. Men vi har også sagt at flere av tiltakene er gode, og har imøtekommet kommunen. Det gjelder kunstig lys ved åtejakt på jerv og elektronisk varsling ved bruk av jervbås.

Meråker kommune er altså innlemmet i det prøveprosjektet som forsøker nye virkemidler. Jeg mener at det er en pakke av virkemidler som skal gjøre det mulig å gjøre fellingen mer effektiv.

Spørsmål 7

Åsmund Aukrust (A) [12:08:22]: «Klima- og miljødepartementet vedtok i høst å avslutte arbeidet med å opprette en genbank for villaksbestandene i Hardanger, og Miljødirektoratet er bedt om å destruere det allerede innsamlede genmaterialet. Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning står det svært dårlig til med flere av laksebestandene i Hardanger, og en eventuell destruksjon av genmaterialet vil være svært negativt for bevaring av villaksstammen i Hardanger.

Hvilke tiltak vil statsråden igangsette for å sikre villaksen i Hardangerfjorden?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:08:58]: Den planlagte genbanken for laksefiskbestander fra Hardanger ble omtalt i budsjettproposisjonen fra Klima- og miljødepartementet for 2017. Her opplyste vi at nye kostnadsanslag viser en kostnadsøkning på over 50 pst., totalt på 66 mill. kr, og at regjeringen på denne bakgrunn besluttet ikke å bygge genbanken. Ved Stortingets behandling av budsjettet ble det heller ikke bevilget penger til å bygge genbanken.

I 2015 og 2016 er det samlet inn materiale fra laksefiskbestandene i Hardanger som kunne være aktuelle for en genbank. Ettersom genbanken ikke ligger an til å bli bygget, vil drift ved midlertidige oppbevaringsanlegg for dette materialet på et tidspunkt måtte avvikles.

Vi vurderer nå om mesteparten av materialet som er samlet inn, kan flyttes til oppbevaring på forskningsstasjonen på Ims i Rogaland. Da må vi i så fall i løpet av to år på nytt ta stilling til hva som skal skje med materialet.

Laksefiskbestandene i Hardanger vil fortsatt være omfattet av det øvrige arbeidet som drives for å ta vare på

villaksen i Norge. Det gjelder at vi gjennomfører strenge reguleringer i fisket. Vi bruker store ressurser på å bekjempe lakseparasitten Gyrodactylus salaris og på kalking i forsurede vassdrag. De viktigste påvirkningene på ville laksebestander i dag er lakselus og rømt oppdrettsfisk. Der har vi tiltak og virkemidler som er fiskeriministerens ansvarsområde, men vi har tett dialog om disse utfordringene.

Åsmund Aukrust (A) [12:10:34]: Jeg er glad for at vi etter at dette spørsmålet ble stilt, har fått med oss at ministeren åpner opp for en midlertidig ordning på inntil to år. Det er jo bra. Men vi ønsker en fast, permanent ordning for en genbank som sikrer arvematerialet for villaksen i Hardanger.

Så er ministeren inne på at dette også åpenbart er et kostnadsspørsmål. Men med den ordningen som ministeren nå foreslår, vil det da bli aktuelt med økte bevilgninger i revidert nasjonalbudsjett, som blir lagt fram i mai?

Statsråd Vidar Helgesen [12:11:09]: Dersom vi konkluderer med at vi flytter materialet til oppbevaring på forskningsstasjonen, har vi i så fall to år på å ta stilling til hva som så skal skje med materialet. Det gir oss derfor mer tid enn at det vil være nødvendig å komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett. Vi har god tradisjon her i landet for kostnadsoverskridelser på offentlige bygg. Vi konkluderte med at den overskridelsen som det ville ligge an til, eller det nye anslaget, er så kostbart at vi ikke kunne prioritere det i budsjettet. Det ble heller ikke funnet rom til det i budsjettforliket, som medførte betydelige økninger på Klima- og miljødepartementets budsjett. Så vi har i denne omgang nøyd oss med å vurdere en midlertidig løsning for to år.

Åsmund Aukrust (A) [12:12:09]: Dette er en sak det er et stort engasjement rundt, og fra Arbeiderpartiets side ønsker vi oss en fast ordning. I dag morges ble det fremmet et representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne som handler om nettopp dette, så dette er jo en sak som vil bli debattert i Stortinget i løpet av våren.

Situasjonen for den atlantiske villaks er kritisk, og dette er et av de viktigste bidragene Norge har for å ta vare på naturmangfold. En tredjedel av den atlantiske villaksen er i Norge – dette er et viktig ansvar for Norge.

Det er 22 vassdrag i Hardanger, men vi ser nå at den rene villaksen er i ferd med å forsvinne. Det er nå vanskelig å finne laks som ikke har oppdrettsgener, i Hardangerfjorden. Så jeg lurte på til slutt om ministeren kunne si noe generelt om situasjonen for den atlantiske villaks i Norge, og hvordan ministeren ser for seg å forsterke innsatsen for å ta vare på dette viktige genmaterialet.

Statsråd Vidar Helgesen [12:13:13]: Det er helt riktig, som representanten Aukrust er inne på, at situasjonen for den atlantiske villaksen ikke er god. Vi har gjennomført en omfattende kartlegging, og i de områdene som er kartlagt, er situasjonen utilfredsstillende for mange steder. Det er grunnen til at vi legger stor vekt på innføringen av det nye trafikklyssystemet, som skal sikre at vekst i oppdrettsbransjen skal skje kun der det er forsvarlig, og der det ikke vil gå ut over villaksens muligheter og utbredelse. Vi legger også stor vekt på utviklingen som skjer av bedre oppdrettsanlegg, inkludert lukkede anlegg, som vil

kunne forebygge spredning av lus. Så dette er et område vi legger stor vekt på, og jeg har nær dialog med fiskeriministeren, som har ansvaret for mange av tiltakene.

Presidenten: Vi går nå frem til spørsmål 15.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Stine Renate Håheim til kunnskapsministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Stine Renate Håheim (A) [12:14:31]: «I VG kunne vi lese at 39 000 ungdommer opplever å bli mobbet i skolen. Stadig hører vi om ungdom som opplever at rommet for å «passe inn» blir så smalt at de opplever det ikke er plass til dem, og mange faller ut av skolen. Aktivitet er bra, og mange ganger er den beste omsorgen en kan gi er å stille klare krav. Å fremstille ungdom som trenger hjelp fra Nav som burgerspisende slabbedasker, virker mot sin hensikt og kan i ytterste konsekvens bidra til å legitimere mobbing av ungdom som sliter.

Er statsråden enig i dette?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:15:11]: I Elevundersøkelsen, som ble gjennomført høsten 2016 og presentert sist uke, får elevene referert en definisjon på hva som regnes som mobbing:

«Med mobbing mener vi gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen, mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Mobbing kan være å kalle en annen stygge ting og erte, holde en annen utenfor, baksnakke eller slå, dytte eller holde fast.»

Å beskrive ungdom som trenger hjelp fra Nav som burgerspisende slabbedasker, er ikke pent. Dersom det blir snakk om slik ordbruk gjentatte ganger og mot en person som kan ha vanskelig for å forsvare seg, vil det også kunne regnes som mobbing etter den definisjonen som brukes i Elevundersøkelsen.

Regjeringen er opptatt av å bekjempe mobbing på alle samfunnsområder, enten det rammer skoleelever eller unge som trenger hjelp fra Nav. Mobbing er skadelig og skal bekjempes. Derfor gjennomfører regjeringen nå en rekke tiltak for å forebygge mobbing i skoler og barnehager. Ett av de viktigste tiltakene er å styrke de voksnes kompetanse på dette området. Det handler om både å forebygge, å avdekke og å løse konkrete mobbesaker.

I tillegg har skolen utfordringer med voksne som mobber elever. Gjennom Elevundersøkelsen svarer 1,8 pst av elevene at de blir mobbet av lærere eller andre voksne på skolen. Undersøkelsen avdekker at den voksne kan ha sagt sårende ord om eleven, ledd av eleven på en sårende måte, fått andre elever til å le av eleven, eller den voksne har fått eleven til å føle seg utenfor.

Det kritikkverdige utsagnet som representanten Håheim referer i sitt spørsmål, har mange fellestrekk med disse formene for voksenmobbing. Det er helt uakseptabelt at voksne mobber skoleelever, og det er like uakseptabelt når andre voksne kommer med sårende og nedsettende beskrivelser av ungdom som trenger hjelp fra Nav.

Regjeringen har en nullvisjon når det gjelder mobbing, det er det eneste vi kan ha. Dersom vi lykkes godt i dette arbeidet i barnehager og på skolen, kan vi håpe at det også påvirker folks holdninger til mobbing når de kommer ut i arbeidslivet.

Jeg kommer for øvrig til å gjøre nærmere rede for regjeringens tiltak mot mobbing i svaret på spørsmål 17 senere i dag.

Stine Renate Håheim (A) [12:17:15]: Takk – jeg synes det var et godt svar, veldig tydelig. Statsråden var inne på at hvis det skal være mobbing, må det være gjentatte ganger, men det er ingen tvil om at denne annonsen har vært spredt gjentatte ganger. Denne annonsen har disse ungdommene som sliter, sett mange ganger. Det er det nok ingen tvil om, og da blir jo på mange måter paradokset – siden statsråden snakker på vegne av regjeringen – at det er et regjeringsparti som står bak denne omtalen av en gruppe unge mennesker som er avhengig av hjelp fra stor-samfunnet, hjelp som regjeringen på mange måter ikke i stor nok grad har evnet å gi disse ungdommene, fordi disse ungdommene kanskje har blitt mobbet, utsatt for ting, ikke har følt seg hjemme i skolemiljøet, og så blir de utstøtt, de faller ut, og så får de ingen jobb.

Da er mitt spørsmål: Mener statsråden at partier som sitter i regjering, som styrer, og som har ansvar, har et særlig ansvar for hvordan man omtaler ungdommen i landet vårt?

Statsråd Vidar Helgesen [12:18:26]: Jeg mener at alle voksne, ansvarlige mennesker har et ansvar for hvordan man omtaler andre mennesker, ikke minst barn og unge. Jeg mener også at partier som sitter i regjering, har et særlig ansvar for å vurdere budskap og signalgiving.

Sammenhengen et budskap gis i, vil også gi pekepinner på om dette dreier seg om mobbing eller ikke. Jeg skal ikke kommentere den aktuelle saken. Men det er viktig at vi som myndighetspersoner eller representanter for partier som sitter i regjering, eller for den del som sitter i Stortinget, tar ansvar for ikke å bidra til språkbruk som kan være, eller som kan forstås som mobbing.

Stine Renate Håheim (A) [12:19:19]: Takk for svaret. Noen av ungdommene det gjelder, har gått ut og tatt ganske kraftig til motmæle. En av dem var Sebastian Hens Gansmoe, som den 12. januar i år til NRK sa følgende om budskapet fra Fremskrittspartiet:

«Budskapet de sender er at unge mennesker som går på NAV er late drittsekker som ikke engang rekker å spiser opp burgeren sin før det er på tide med en middagslur. Jeg finner meg i mye, men å bli presentert som dette, å bli mobbet av Frp, å bli fortalt at de forakter meg på denne måten, det aksepterer jeg f*** ikke.»

De som er der ute, oppfatter dette meget krenkende. Det er ganske alvorlig, fra et parti som sitter i regjering, og som sitter i regjering sammen med statsråd Helgesens parti. Så mitt siste spørsmål til statsråden er: Har statsråden tatt dette opp med sine regjeringskolleger i Fremskrittspartiet og plassert ansvaret der det hører hjemme, for det å tie stille er jo også å akseptere mobbing?

Statsråd Vidar Helgesen [12:20:31]: Jeg har ikke tatt dette opp, men jeg kan forsikre representanten Håheim

om at regjeringens politikk er at Nav skal være en hjelp for å få unge i virksomhet. Det skal være en hjelp til å stå på egne ben, det skal være en hjelp til å få selvtilitt i livet, sånn at man kan klare seg selv. De initiativene som arbeids- og sosialministeren tar i så måte, er viktige. Det gjelder også tiltak på mobbeområdet, som ligger til hennes område. Så regjeringens politikk, regjeringens holdning og regjeringens budskap her er det ikke tvil om. Vi aksepterer ikke mobbing. Vi mener mobbing er skadelig og skal bekjempes. Og vi mener at unge, enten de går på skole eller er i Nav-ordninger, skal behandles med respekt og få den hjelp de trenger for å stå på egne ben.

Spørsmål 16

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Marianne Aasen til kunnskapsministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Marianne Aasen (A) [12:21:36]: «Å føle seg unyttig og oppleve at samfunnet ikke har bruk for deg, er en situasjon ingen skulle behøve å oppleve. Ungdom uten utdanning har en høyere sannsynlighet for å bli gående arbeidsledig i lengre perioder i livet enn andre. Nå er ungdomsledigheten på rekordhøye 11 pst. Likevel vil ikke regjeringen satse på flere studieplasser som både ungdommen og samfunnet trenger.

Hvorfor ikke?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:22:07]: Formell kompetanse er en viktig inngangsbillett til dagens arbeidsliv. Ungdom uten utdanning har derfor stadig større vansker med å få seg en jobb.

Regjeringen og samarbeidspartiene på Stortinget har siden 2014 økt opptakskapasiteten, og fullt utbygget dreier dette seg om 8 150 nye studieplasser. De studieplassene er prioritert mot utdanninger der Statistisk sentralbyrå ser et fremtidig behov. Det gjelder særlig innen helse, lærerutdanning, realfag, teknologi og IKT. Det er nå flere studenter i norsk høyere utdanning enn noen gang tidligere, hele 269 000. Utdanningstilbudene er varierte, fleksible og godt utbygget i alle deler av landet. Det er noe større konkurranse om studieplassene nå enn i tidligere år. Jeg tror økt konkurranse kan bidra til å heve kvaliteten i høyere utdanning og til å motivere flere til økt studieinnsats og gjennomføring.

Tallene fra Samordna opptak viser at det hvert eneste år er studietilbud som har ledige plasser. Dersom ungdom er motiverte for å studere og villige til å flytte på seg, har de gode muligheter til å starte på et tilbud i høyere utdanning. Jeg tror ikke flere studieplasser i høyere utdanning er den viktigste prioriteringen nå for å få flere unge ut av arbeidsledighet. Langt viktigere er det at flere ungdommer faktisk fullfører den utdanningen som de starter på.

SSBs fremskrivninger viser at vi særlig trenger flere fagarbeidere. For mange unge fullfører dessverre ikke fag- eller yrkesopplæringen sin. Disse får dermed vansker med å komme inn på arbeidsmarkedet. For å bidra til at flere fullfører med et fagbrev har regjeringen iverksatt en rekke tiltak for å bidra til økt kvalitet og flere læreplaner. Blant

de tiltakene er økt lærlingtilskudd, lærlingeklausulen og videreutdanning av yrkesfaglærere. Regjeringen har også lagt frem stortingsmeldinger for å styrke kvaliteten og gjennomføringen både i fagskolene og i høyere utdanning.

For ungdom som står foran utdannings- og yrkesvalg i yrkesfag, fagskole og høyere utdanning, er det nødvendig med god rådgivnings- og karriereveiledning. Dette bidrar til at unge tar valg som best mulig er i samsvar med egne interesser og med arbeidslivets behov. I et samarbeid mellom arbeidslivet og myndighetene blir det derfor lagt frem en nasjonal kompetansepolitisk strategi for å bidra til god tilgang på kvalifisert arbeidskraft i Norge.

Unge som står uten arbeid eller utdanning, er et viktig satsingsområde for regjeringen i 2017. Det er bevilget 30 mill. kr til en landsdekkende ungdomsinnsats i regi av Arbeids- og velferdsetaten. Individuelt tilpasset oppfølging skal forhindre at unge blir gående passive, motivere til jobbsøking, gi økt jobbsøkerkompetanse og raskt få ledige unge over i arbeid, utdanning eller annen aktivitet.

Flere studieplasser i høyere utdanning kan være ett virkemiddel for å redusere antall ungdommer som er arbeidsledige. Samtidig er det viktig å øke kvaliteten og styrke gjennomføringen i utdanningene, følge opp utsatt ungdom gjennom tiltak i Arbeids- og velferdsetaten og legge til rette for næringsrettede tiltak som kan skape flere arbeidsplasser. Det er summen av de mange tiltakene som kommer til å redusere antall unge som står utenfor arbeidslivet.

Marianne Aasen (A) [12:25:07]: Takk for svaret, særlig med tanke på at statsråden svarer på vegne av en kollega. Jeg vil opplyse om følgende: Det har aldri vært så mange som har vært kvalifisert for høyere utdanning som ikke fikk plass, og som ble avvist, som ved opptaket høsten vi har bak oss. Jeg vil også minne om at regjeringen knapt har foreslått en eneste ny studieplass. De studieplassene det ble referert til her, har kommet etter framforhandlinger i Stortinget. Dette er altså ikke noe regjeringen prioriterer, i motsetning til Arbeiderpartiet som har lagt inn 3 000 nye studieplasser hvert år i våre alternative budsjett.

Det er helt riktig at frafall er et stort problem, både innen yrkesfag og innen høyere utdanning. Da er det skuffende å se at det problemet ikke blir adressert mye mer i den stortingsmeldingen som ble presentert sist fredag, hvor kvalitet i høyere utdanning er tema.

Vi trenger at flere tar utdanning, vi trenger færre ufaglærte, vi trenger flere med oppdatert kompetanse, og vi trenger færre med utdatert kompetanse. Er statsråden enig i dette?

Statsråd Vidar Helgesen [12:26:08]: Jeg er veldig enig i at vi trenger flere med utdanning, og det dreier seg ikke minst om at flere må fullføre sin utdanning, enten det er fagutdanning eller høyere utdanning. Vi tror ikke at studieplasser og etablering av studieplasser er noe som skal brukes som et omstillingsverktøy når det skjer svingninger i arbeidsmarkedet. Der ligger løsningen først og fremst i å lykkes med omstilling i arbeidsmarkedet. Omstillingspolitikken til denne regjeringen er meget aktiv.

Vi har sammen med samarbeidspartiene bidratt med flere studieplasser de siste årene. Vi har bl.a. prioritert midler til forskning, saksmidler og flere rekrutteringsmid-

ler, og det er viktig for å legge grunnlag for høy kvalitet på utdanningstilbudene.

Marianne Aasen (A) [12:27:01]: Omstilling er viktig. Det er jeg helt enig med statsråden i, særlig i en situasjon hvor den teknologiske utviklingen går veldig raskt, og at det faktisk er en digital revolusjon vi ser rundt oss.

Statsminister Erna Solberg skrev om dette i sin blogg nå i januar og viste til tre tiltak. Det første tiltaket var at alle skal ha tilgang til kompetanse hele livet. Vi er dermed enige om at kompetansepåfyll er helt avgjørende for om vi skal klare denne omstillingen.

Det finnes utrolig mange advarsler fra IKT-miljøene i Norge om at det er kritisk mangel på arbeidskraft når det gjelder teknologi, og det har disse miljøene sagt i mange år. Det har likevel knapt vært flere studieplasser på dette. Ifølge OECD er Norge et av de landene som har færrest antall folk på høyere utdanning med IKT-bakgrunn, og vi kommer nesten dårligst ut av samtlige OECD-land når det gjelder videre utvikling. Er ikke dette spesielt et område hvor vi burde opprette langt flere studieplasser enn det vi ser fra regjeringens side?

Statsråd Vidar Helgesen [12:28:06]: Vi ser absolutt et behov for IKT-spesialister, og vi vet at dette er et område med behov for satsing. Det er nettopp derfor vi, senest i høst i budsjettet, har tildelt midler til 500 nye studieplasser innen IKT. Vi kommer dermed til gradvis å få flere utdannede IKT-spesialister. I tillegg ser vi at flere nyutdannede sivilingeniører søker seg til IKT-relaterte yrker. Men vi har også tall fra Nav som indikerer at vi de siste årene har hatt en viss arbeidsledighet for IKT-utdannede grunnet omstillingen i oljesektoren.

Vi kommer til å vurdere å stimulere til flere studieplasser innenfor IKT dersom opptakene ikke samsvarer med langsiktige behov. Vi jobber i denne sammenhengen med å lage gode analyser av fremtidige kompetansebehov, hvor vi bl.a. legger til rette for nasjonale møteplasser mellom tilbydere og etterspørere, som vi omtaler i kvalitetsmeldingen.

Spørsmål 17

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Christian Tynning Bjørnø til kunnskapsministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Christian Tynning Bjørnø (A) [12:29:24]: «Ifølge elevundersøkelsen for 2016 oppgir nesten 40 000 barn og unge at de blir mobbet. I 2013 satte regjeringen Stoltenberg ned Djupedal-utvalget. For snart to år siden overleverte utvalget om lag 100 forslag til hvordan man kan bekjempe mobbing i skolen. Få tiltak er implementert, bortsett fra at en lovendring er varslet og en nettportal lansert.

Hvorfor bruker statsråden så lang tid på å sette i verk nye tiltak for å bekjempe mobbing i skolen?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:30:02]: Regjeringen lanserte i april 2016 sine viktigste tiltak for å forebygge og bekjempe mobbing, og vi prioriterte tre hovedområder som de aller viktigste:

For det første å styrke kompetansen lokalt, slik at ansatte i skoler og barnehager får et bedre grunnlag til å forebygge og håndtere mobbing. For det andre å forbedre lovverket, slik at mobbesakene kan løses bedre og raskere. Og for det tredje, bedre støtte og veiledning til mobbeofre og deres familier.

Dette er i tråd med anbefalinger fra Djupedal-utvalget. Samme dag som utredningen ble overlevert, klargjorde vi at også barnehagene skal være en del av regjeringens oppfølging. Innsatsen mot mobbing må omfatte alle barn og unge, men må starte blant de yngste.

Det er altså ikke riktig at regjeringen har brukt for lang tid på dette arbeidet, og det er heller ikke riktig at regjeringen bare har gjennomført noen få tiltak. Det er viktig at vi har en grundig prosess knyttet til de nye lovsakene, men det er ikke en hindring for at vi kan komme med andre forslag, og det har vi også gjort.

Vi har utviklet en egen kompetansepakke som ble tatt i bruk av skoler, barnehager og kommuner allerede høsten i fjor. Den pakken er utformet slik at den tar hensyn til den ulike situasjonen skoler, barnehager og kommuner er i når det gjelder omfanget av mobbing. Mange skoler har arbeidet systematisk gjennom mange år med disse utfordringene og har lite mobbing blant sine elever. Andre skoler sliter med høye mobbetall og har vært i den situasjonen i mange år. Det er den siste gruppen vi prioriterer høyst i kompetansesatsingen. De får støtte og veiledning tidligere enn andre, og de får mer støtte. Men alle skoler og barnehager skal likevel ha muligheten til å styrke sin egen kompetanse.

Gjennom statsbudsjettene for 2016 og 2017 har vi styrket innsatsen mot mobbing betraktelig. Nivået på mobbesatsingen lå gjennom mange år på i underkant av 30 mill. kr. På to år er den bevilgningen mer enn fordoblet, til 75 mill. kr

I tillegg til kompetansesatsingen har vi gjennom 2017-budsjettet styrket Barneombudets kapasitet til å hjelpe mobbeofre og deres familier. Vi har også sørget for at fylkesmennene får økt kapasitet til å ta unna mobbesakene, og vi lanserte i august 2016 nettstedet nullmobbing.no. Det er et nettsted som samler inn informasjon som mobbeofre og deres familier trenger, ikke minst om rettigheter og om hvordan konkrete mobbesaker kan håndteres.

I tillegg har regjeringen lansert flere andre tiltak, som nye kriterier for mobbeprogrammene, vi har sørget for at digital mobbing inngår i alle tiltakene som gjennomføres, og opprettet et nytt Partnerskap mot mobbing der alle viktige aktører i Barnehage- og Skole-Norge deltar. I tillegg vil jeg nevne satsing på helsesøstre i skolen, at livsmestring skal bli et fagovergripende fag og at ungdommens egen helseplan er kommet fra Helsedepartementet.

Regjeringens forslag til forbedring av opplæringsloven har vært på høring, og et noe justert forslag framlegges om kort tid for Stortinget med sikte på ikrafttredelse fra skoleåret 2017–2018.

Christian Tynning Bjørnø (A) [12:32:59]: Det er 100 forslag til tiltak som ble overlevert for to år siden, og det er en håndfull som er under utredning. Det er ikke godt nok verken for oss eller for de nesten 40 000 elevene som blir mobbet. Tenk hva det gjør med deg som person å bli utsatt for jevnlig mobbing? Tenk hva det vil si for læring?

Regjeringen er for passiv, og de treffer heller ikke blink

med det de gjør. Lovendringen som er sendt på høring, har fått massiv kritikk fordi den ikke setter barn i sentrum. Regjeringspartiene stemte imot Arbeiderpartiets 25 forslag i Stortinget til tiltak fra Djupedal-utvalget som kunne implementeres raskt, og vi fikk ikke tilslutning til å sette av 100 mill. kr i budsjettet til kampen mot mobbing.

Nå får regjeringen også kritikk fra Unge Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for sommel. Er statsråden virkelig fornøyd med regjeringens resultater så langt?

Statsråd Vidar Helgesen [12:33:56]: Når vi har en nullvisjon mot mobbing, kan vi ikke være fornøyd før vi ser den nullvisjonen realisert. Så lenge det mobbes barn, kan vi ikke være fornøyd, men vi arbeider med grundighet og systematikk for å få systemer, strukturer og virkemidler på plass for å håndtere mobbeproblemet. Vi har ikke brukt for lang tid. Vi har arbeidet aktivt med disse tiltakene siden utredningen ble lagt frem, og vi gjorde det til og med klart at det hastet så mye å få frem utredningen at utredningen ble levert for opprinnelig planlagt. Så har vi hatt en omfattende høringsrunde som ga veldig viktige innspill og presenterte handlingsplanen i fjor, og vi har lansert en rekke tiltak i oppfølgingen av det, og flere av dem nevnte jeg i innlegget.

Christian Tynning Bjørnø (A) [12:34:57]: La meg ta et konkret tiltak som statsråden ikke nevnte.

Noen kommuner har vært med i forsøket med beredskapsteam mot mobbing. Det har vært forsøk med stort hell og hvor det har vært gode erfaringer. Vil regjeringen sørge for at beredskapsteam mot mobbing blir et tiltak som raskt kan bli en nasjonal ordning som finnes i alle landets kommuner og ikke bare i noen få, slik at flere elever kan bli sett, hørt og få hjelp i vanskelige mobbesaker?

Statsråd Vidar Helgesen [12:35:35]: Jeg tror det er veldig viktig at vi gir skolene og kommunene verktøy de kan bruke, men at det også må være slik at virkemiddelbruken tilpasses situasjonen lokalt. Det er derfor vi har lagt frem en rekke tiltak som gjør det mulig å styrke innsatsen. Vi styrker innsatsen for et godt omsorgs- og læringsmiljø i barnehagene. Vi gjør rammeplanen for barnehagene tydeligere på hvilke faktorer som må til for å skape et godt omsorgs- og læringsmiljø. Vi viderefører den økonomiske støtten til mobbeprogrammene i skolen, men med nye kriterier for denne støtten. Vi har gjort det klart at vi må ha digital mobbing, skjult mobbing og forholdet mellom mobbing og elevenes psykiske helse inn i programmene – også det i tråd med Djupedal-utvalget. Vi har finansiert 150 nye psykologer, gitt 100 mill. kr til nye helsesøstre i kommunene – det har også nær tilknytning til arbeidet mot mobbing – og så har vi avsatt 80 mill. kr i søkbare kompetansemidler for barnehagene.

Spørsmål 18

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Audun Otterstad, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Audun Otterstad (A) [12:36:50]: «TV 2 har i det siste hatt flere saker om norske ungdommer som har hatt

ubehagelige og til dels skremmende opplevelser under utvekslingsopphold i USA. Ungdommene føler seg maktesløse og savner tettere oppfølging og skjerpet sikkerhet for dem som reiser ut. Dette er særlig viktig siden det dreier seg om barn under myndighetsalder. Norge er et lite land, og vi er helt avhengige av å reise ut og knytte kontakter.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre norske ungdommer som reiser, et godt utvekslingsopphold?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:37:25]: Jeg er opptatt av at elevene på utveksling i utlandet har et godt studieopphold, både faglig og sosialt. Vilkårene for godkjenning av utvekslingsorganisasjoner for utdanningsstøtte gir utvekslingsorganisasjonene bl.a. ansvar for at elevene plasseres i egnede vertsfamilier, og for at det skal være en stedlig kontaktperson i studielandet som skal bistå eleven med praktiske løsninger på problemer. Det er også krav om rutiner for hvordan organisasjonen håndterer vanskelige saker. Foreldrene og eleven skal informeres om disse rutinene før studieoppholdet.

Jeg vil understreke at etter gjeldende regelverk kan godkjenningen som utvekslingsorganisasjon trekkes tilbake hvis vilkårene for godkjenning ikke lenger er til stede. Godkjenningen gjelder kun for tre år av gangen, og ved videreføring av godkjenning skal alle vilkår vurderes på nytt. Både enkeltsaker og brukerundersøkelsen som Senter for internasjonalisering av utdanning, SIU, gjennomfører blant elevene, kan gi grunnlag for undersøkelser knyttet til om vilkårene fremdeles er oppfylt.

De aller fleste elever som reiser på utveksling, har gode erfaringer. Sakene fra TV 2, sammen med andre eksempler jeg er kjent med gjennom brukerundersøkelsen SIU gjennomførte blant utvekslingselever i 2016, viser at det er en del saker hvor rutinene svikter. Resultatet er svært alvorlig for de elevene som rammes. Derfor vil vi vurdere om reglene for godkjenning for støtte av utvekslingsorganisasjoner kan forbedres. I tillegg vil vi se på om økt tilsyn og kontroll av organisasjonene kan være et egnet virkemiddel for at alle elever som får støtte fra Lånkassen til utveksling, skal få et godt studieopphold i utlandet.

Audun Otterstad (A) [12:39:06]: Jeg er glad for at regjeringen anerkjenner at dette er et problem og nå vil besvare. Og så synes jeg det er godt å se – og høre – at TV 2 har fått de samme talepunktene som statsråden. Men både til TV 2 i dag og her i Stortinget sier jo representanter for regjeringen at dette har man kjent til gjennom brukerundersøkelser. Og så svarer Senter for internasjonalisering at de vurderer selskapene basert på tilbakemeldinger de selv gir, og de innrømmer til TV 2 at de ikke har fått dette omfanget av kritiske bemerkninger fra selskapene selv. Og da blir spørsmålet mitt: Hvor lenge har statsråden kjent til disse problemene, og hvorfor har man ikke gjort noe før TV 2 startet å grave i dette?

Statsråd Vidar Helgesen [12:40:04]: Dette er en problemstilling som vi selvsagt kjenner gjennom enkeltteksempler og også primært gjennom undersøkelsen fra SIU, som dokumenterer at dette er en utfordring. Og det er grunnlaget for at departementet vil vurdere om økt tilsyn og kontroll med organisasjonene kan gi en bedre sikring for at elevene blir godt ivarettatt mens de er i utlandet. De reglene og krav til rutinene som vi har på plass i dag, er

altså ikke nok til å unngå at det er for mange elever i dag som opplever at de ikke blir godt nok ivaretatt hvis de f.eks. får problemer med vertsfamilien, og derfor vil vi vurdere om vi skal ha økt tilsyn og kontroll.

Audun Otterstad (A) [12:40:54]: Statsråden svarer jo ikke her på spørsmålet mitt, på hvor lenge man har kjent til dette, og om man kjente til det før TV 2 avslørte det. Hvis det er slik at man kjente til dette lenge før TV 2 belyste saken, er det jo ganske alvorlig at man ikke har gjort noe med det.

Så er det også et annet spørsmål som er litt interessant, og det er hvorfor regjeringen sier at de vil vurdere – hvorfor vil de ikke endre, når statsråden nå står her og sier at det kontaktnettet som er for elevene som er på utveksling i utlandet, ikke er nok, ikke er godt nok?

Statsråd Vidar Helgesen [12:41:32]: Det jeg understreket, er at på bakgrunn av eksemplene som er blitt presentert, og SIUs rapport, som altså kom i fjor, vil vi vurdere om økt tilsyn og kontroll kan gi bedre sikring. Det er én ting vi vil vurdere. Det vi også vil vurdere, er om ytterligere presiseringer av regelverket om godkjenning og tilbaketrekking av godkjenning kan bidra til dette. Så det er flere ting vi bør se på her, og det er også grunnen til at jeg bruker uttrykket «vurderer». Vi vurderer flere ting, og vi vil da komme tilbake når vi har konkludert i den vurderingen.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 8.

Spørsmål 8

Kari Henriksen (A) [12:42:31]: «Lukkede fengsler har få mennesker på liten plass med tett omgang. Volds- og russehendelser har økt dramatisk. Mange innsatte har vært i andre land før de fengsles. Risikoen for at de medbringer smitte, er til stede. Vi har også smittsomme sykdommer med stort smittepotensial, som ofte rammer rusavhengige. Mange fengsles umiddelbart etter pågrepelse. Risikoen for smitte gjelder innsatte og ansatte.

Hvilke prosedyrer finnes for screening av innsatte, hvor rask, eventuelt hvem screenes, og hva screenes de for i dag?»

Statsråd Bent Høie [12:43:06]: Smittevernarbeidet skal gjennomføres i henhold til smittevernloven. Kapittel 7 i smittevernloven omhandler bl.a. kommunenes og kommunelegens oppgaver. Her heter det at kommunelegen skal «ha løpende oversikt over de infeksjonsepidiologiske forholdene i kommunen», «utarbeide forslag til forebyggende tiltak for kommunen» og «bistå kommunen, helsepersonell og andre i kommunen som har oppgaver i arbeidet med vern mot smittsomme sykdommer».

Etter folkehelseloven skal fengsler planlegges, drives og avvikles slik at smittsomme sykdommer forebygges. Tilsvarende gjelder også slik at ulykker og skader forebygges. Kommunen er tilsynsmyndighet.

Innsatte i norske fengsler har rett til likeverdige helse- tjenester som den øvrige befolkningen så langt det er mulig i forhold til straffegjennomføringen, ifølge Helsedirek-

toratets veileder, Helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel.

De europeiske fengselsreglene punkt 40.3 sier:

«Innsatte skal ha tilgang til de helsetjenester som er tilgjengelige i landet uten forskjellsbehandling på grunnlag av deres juridiske stilling.»

Det anbefales i veilederen at innkomstsamtale gjennomføres i løpet av kort tid etter innsettelse. Ved innsettelse må eventuell medisinbruk kartlegges umiddelbart. Nærmere undersøkelse og samtale med den innsatte bør gjennomføres i løpet av et døgn. Informert samtykke må foreligge. Unntak er de tilfeller hvor det i henhold til smittevernloven kapittel 5 skal iverksettes tvangstiltak.

Helse- og omsorgstjenesten i fengselet skal kartlegge, utrede på indikasjon og igangsette nødvendig behandling. Veiledning og informasjon til innsatte vil være en viktig del av det forebyggende arbeidet. Det bør tilbys testing på blodsmittesykdommer som hepatitt B og C og hiv, og seksuelt overførbare sykdommer. Det er ingen rutinemessig screening av innsatte, med unntak av screening for tuberkulose av dem som er pålagt dette i henhold til tuberkuloseforskriften – asylsøkere og personer fra høyendemiske land.

Kari Henriksen (A) [12:45:18]: Takk for et grundig svar. Jeg er glad for at statsråden trekker inn den generelle helsetilstanden til innsatte i fengsler, for det vi vet, er at 10 pst. har lettere psykisk utviklingshemning, 60–80 pst. har rusproblematikk og 90 pst. har en eller flere psykiske diagnoser. For disse har regjeringa nå kuttet 40 mill. kr i driftstilskudd, og Arbeiderpartiet har kompensert for dette og økt bevilgningene i denne regjeringsperioden.

Kvinnelig innsatte er alvorlig traumatisert og de soner ofte lange dommer. Når det gjelder å frata disse kvinnene den muligheten for traumebehandling som normalbefolkningen har, mener ministeren at det er i tråd med normalitetskravet som gjelder, og som ministeren selv pekte på – at alle skal ha rett til likeverdige forhold uten forskjellsbehandling? Kan helseministeren fortelle hva han vil gjøre for å sikre lik tilgang til nødvendige helsetjenester for kvinner som soner og er traumatisert?

Statsråd Bent Høie [12:46:16]: Det er sånn at de innsatte i fengsel, som jeg sa i mitt første svar, har rett til de samme helsetjenestene som befolkningen ellers, med mindre straffegjennomføringen er til hinder for det. Det betyr at også kvinner i fengsel som har behov for traumebehandling, skal få det enten av kommunehelsetjenesten, hvis det er tilstrekkelig, eller bli henvist til å få hjelp fra spesialisthelsetjenesten. Helsetjenesten har et ansvar for å gi hjelp. I tillegg er det egne særtilbud som er organisert litt ulikt i ulike fengsler, men hovedregelen er at helsehjelpen skal gis av den ordinære helsetjenesten.

Kari Henriksen (A) [12:47:01]: Det svaret gleder meg. Da forventer jeg at det blir orden på dette med traumebehandling til kvinner i Bredtveit fengsel. Det er en flott garanti gitt av helseministeren.

Som en følge av regjeringas politikk må universitetssykehuset i Stavanger kutte 9,3 mill. kr, og det betyr at rusmestringstiltaket i Stavanger fengsel er truet med nedleggelse. Hva vil statsråden gjøre for å oppfylle kravene om normalitetsprinsippet som gjelder i norske fengsler?

Og hva vil han konkret gjøre for at de 14 plassene i rusmestringsenheten i Stavanger ikke forsvinner som en følge av denne regjeringas politikk?

Statsråd Bent Høie [12:47:38]: I den saken fra Stavanger er det nok litt ulikt syn på hvilket tilbud som skal gis. Helse Stavanger har argumentert med at de ønsker å gi tilbud om helsehjelp, men bare på en annen måte enn det som er gjort tidligere, da det har vært en egen psykolog i dette tilbudet. Vi vil selvfølgelig se på hva som er begrunnelsen til Helse Stavanger og hvilke forhold som ligger til grunn for den vurderingen som de har gjort. Men det er ikke Helse Stavanger som har besluttet å legge ned denne enheten, og Helse Stavanger har et ansvar for å stille opp med det helsepersonellet som er nødvendig for å gi de innsatte tilstrekkelig helsehjelp.

Spørsmål 9

Freddy de Ruiten (A) [12:48:41]: «Siden 2005 har det vært gjennomført fire nasjonale tilsyn med omsorgstjenestene til mennesker med utviklingshemning. Hvert år publiserer Helsetilsynet rapporter fra noen hendelsesbaserte tilsyn. Gjennom alle år har det blitt avdekket ulovligheter i et stort flertall av tilsynene.

Ser statsråden muligheter til å styrke lovgivningen, Helsetilsynets rolle eller tilsynsordningen for å bedre rettsikkerheten og levekårene til mennesker med utviklingshemning?»

Statsråd Bent Høie [12:49:19]: Jeg deler representantens bekymring. Det er svært alvorlig at det avdekkes lovbrudd overfor psykisk utviklingshemmede. Samtidig viser slike resultater at tilsyn er viktig og nødvendig.

Det er kommunen som har ansvar for å sørge for nødvendige og forsvarlige tjenester. Kommunene har plikt til å etablere internkontrollsystemer og sørge for at virksomheten og tjenesten planlegges, utføres og vedlikeholdes i samsvar med lov- og forskriftskrav.

God styring og ledelse er helt avgjørende for å forbedre tjenester som ikke er gode nok. Derfor har vi nå laget en ny forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, som trådte i kraft 1. januar 2017. Forskriften slår tydelig fast at det er toppledelsen som har ansvar for at det etableres og gjennomføres systematisk styring av virksomheten. Forskriften er tydelig på hvilke oppgaver plikten man har til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere i tjenesten, omfatter. Forskriften utdypet også kravet om systematisk arbeid med kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet, bl.a. en årlig gjennomgang av tilgjengelig kunnskap om egen tjeneste, f.eks. tilsynsmateriale.

Statens helsetilsyn er i gang med et forskningsprosjekt for å undersøke effekten av planlagte tilsyn i helsetjenesten og studere sammenhengen mellom tilsyn, organisasjonsendringer og tjenestekvalitet. Prosjektet skal bl.a. utforske hvordan ledere og helsepersonell opplever tilsyn for bedre å forstå mekanismer for endring.

Vi har også oppnevnt et lovutvalg som skal gjennomgå reglene om bruk av tvang i helse- og omsorgstjenesten. Mandatet omfatter også psykisk utviklingshemmede. Ut-

valget skal se på dagens regelverk og foreslå endringer for å møte behovene i dagens og morgendagens tjenester. Det nye regelverket skal støtte opp under målet om å skape pasientens helsetjeneste. Innstillingen skal leveres innen 1. september 2018. Der er det også med medlemmer som har erfaring fra dette området.

Den offentlige utredningen På lik linje – NOU 2016:17 – er sendt på høring med frist 2. mars i år. Utvalget har kartlagt levekårene til mennesker med utviklingshemning, og mandatet har vært svært omfattende. Mye har blitt bedre i løpet av de siste 20 årene når det gjelder levekårene for personer med utviklingshemning. Samtidig ser vi at det er utfordringer som vi er nødt til å ta på større alvor. Utvalget har vurdert tiltak på flere områder, bl.a. selvbestemmelse, rettsikkerhet og gode helse- og omsorgstjenester. Regjeringen vil komme tilbake til hvordan forslagene kan følges opp, når høringsrunden nå blir avsluttet.

Freddy de Ruiten (A) [12:52:04]: Takk for et godt og utfyllende svar fra statsråden. Jeg tror jeg deler de aller fleste av virkelighetsoppfatningene, men kanskje ikke den siste, det med at det er blitt bedre de siste 20 årene – det er jeg litt usikker på. Men det kan man jo bore litt mer i.

Tilsynet på dette området er relativt magert. Det er få tilsyn, og det etterspørres nok flere tilsyn fra mange. Jeg er glad for at man skal se på nettopp disse sammenhengene. Jeg mener også at tilsynets området, armslag, er begrenset, fordi lovverket tilsier at man skal legge stor vekt på det kommunale selvstyret. Så spørsmålet mitt i oppfølgingen av dette er rett og slett: Er det hensynet til kommunene og andre som skal veie tyngst – eller hva skal veie tyngst i disse sakene?

Statsråd Bent Høie [12:53:05]: Det er forsvarlighetskrav og hensynet til den enkelte som skal veie tyngst, men med den modellen vi har valgt i Norge, at det er kommunene som har det utøvende ansvaret for en rekke av disse tjenestene, skal også det kommunale selvstyret vektlegges, kommunens mulighet til å velge å organisere tjenestene ulikt så lenge de gir et godt faglig tilbud. Så ser vi at det er store variasjoner mellom kommunene på dette området, som det er på veldig mange andre områder. Vi jobber nå også med å etablere et kommunalt kvalitetsregister, nettopp for å få mer kunnskap om denne variasjonen og innsikt i variasjon mellom kommunene. Vi har også oppfølgingen av Arianson-utvalget, som har sett på tilsyn, pasientsikkerhet og rettsikkerhet i den forbindelse. Vi vil i løpet av våren komme tilbake igjen til Stortinget med oppfølgingen av utvalgets arbeid.

Freddy de Ruiten (A) [12:54:03]: Jeg er veldig glad for at statsråden sier «et godt faglig tilbud», for det som er realiteten i dag, er at det som er lovlig, ikke nødvendigvis er et godt tilbud der ute. Man ser vel også i veldig stor grad at det er lite individrettete tilbud. Det er veldig mye generelle, kollektive tilbud, f.eks. i boveiledertjenesten og andre steder, som gjør at enkelte får et relativt skralt tilbud. Så spørsmålet til statsråden er: Ser statsråden at et lovlig og faglig forsvarlig tilbud ikke nødvendigvis er et godt tilbud, og ikke nødvendigvis gir gode levekår for den enkelte?

Statsråd Bent Høie [12:54:59]: Det er et veldig stort spørsmål representanten tar opp nå. Gjennomgangen av Ida-saken, som ble omtalt i Stavanger Aftenblad, har avdekket at i saker der man har hatt omfattende tilsyn og kontroll, der man har fått godkjenningstempel, allikevel med ny tilnærming, ny kunnskap og nytt innblikk og ved å se sammenhengene kommer fram til at det tilbudet som man tidligere satte et godkjenningstempel på, i realiteten var i strid med lovverket og intensjonen i lovverket. Så det er et spørsmål knyttet til metoder som brukes på tilsyn, om de på god nok måte avdekker dette, som vi er nødt til å ta inn over oss. Det er ingen tvil om at det også er grunn til å sette spørsmålsteget ved hvordan dette oppleves reelt sett for brukerne og deres pårørende i deres hverdag.

Spørsmål 10

Ingvild Kjerkol (A) [12:56:17]: «Stadig hører vi om ungdom som opplever at presset å være «perfekt» blir for stort. Hos altfor mange utvikler dette seg til psykiske vansker som påvirker både livskvaliteten og muligheten til å gjennomføre videregående og høyere utdanning. Å ha lett og raskt tilgang til hjelp er et viktig grep for å bøte på denne utviklingen. Likevel er regjeringen mot Arbeiderpartiets forslag om å bevilge 100 mill. kroner til lavterskel hjelpetilbud i kommunene og øremerke 200 mill. kroner til skolehelsetjenesten.

Hvorfor det?»

Statsråd Bent Høie [12:56:52]: Jeg er glad for at Arbeiderpartiet nå endelig har våknet når det gjelder utfordringene knyttet til barn og unges psykiske helse. Det var synd at de ikke hadde det samme engasjementet da de hadde muligheten til å gjøre noe med det. Det er faktisk sånn at regjeringen og samarbeidspartiene har styrket denne tjenesten med nesten 1 mrd. kr i løpet av de fire årene som vi har hatt ansvar for budsjettet, og derfor har det heller ikke vært behov for å stemme for Arbeiderpartiets markeringsforslag.

En rapport som nylig er lagt fram fra SINTEF, viser at fra 2008 ble tilbudet i kommunene svekket innenfor både psykisk helse og rus. Denne utviklingen har vi heldigvis klart å snu. Nå ser vi en kraftig vekst i tilbudet, og for første gang ser vi at vi har begynt å ta igjen etterslepet som vi arvet fra årene med Arbeiderpartiet i regjering.

Det å være ung er ingen diagnose, men det er en stor jobb å være ung og bli voksen. Ifølge Ungdataundersøkelsen rapporterer de fleste ungdommer at de har god helse, og at de trives i livet sitt. Men for dem som sliter, er det viktig med et lett tilgjengelig helsetilbud. Det tror jeg alle kan være enige om.

I juni la vi fram ungdomshelsestrategien, der et av målene er å tilrettelegge for bedre tilgjengelighet til lavterskel helsetjenester. Nå jobber vi også med en egen strategi for psykisk helse, der barn og unge skal ha særskilt oppmerksomhet. Strategien skal, etter planen, legges fram før sommeren. Et viktig tema vil være tidlig avdekking og koordinering og oppfølging av barn og unge som har helseutfordringer.

Vi har gjennom flere år bevilget midler til å bygge opp og styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten, både gjen-

nom økte midler i kommunerammen og også gjennom øremerkede tilskuddsordninger. Ved å legge en betydelig andel av midlene til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten i rammen gir vi også et veldig klart signal til kommunene, samtidig som det er en byråkratisk ordning. Vi ser at kommunene nå virkelig har begynt å prioritere denne tjenesten.

De øremerkede midlene som er innført, tilgodeser de kommunene som også benytter de frie midlene, og viser at belønningsordningen som dette i realiteten er, også har effekt. Vi mener at denne kombinasjonen nå gir resultater, og vi ser som sagt at fra 2015 til 2016 økte årsverkene innenfor dette tilbudet mer enn befolkningsutviklingen, og det betyr at vi har begynt å ta igjen etterslepet som vi arvet fra Arbeiderpartiet.

Ingvild Kjerkol (A) [12:59:39]: Et etterslep som man har arvet etter Arbeiderpartiet – det er også en måte å karakterisere store samfunnsutfordringer på. Det er sikkert en behagelig sådan, når man skal gjøre opp regnskap fra den dagen man trådte inn i statsrådstolen – og kanskje trer man også ut av den en gang.

Jeg har lyst til å be statsråden beskrive hvilke lavterskel hjelpetilbud i kommunene og hvilken styrking av skolehelsetjenesten han viser til, når han sier at dette har man brukt 1 mrd. kr på siden man kom inn i regjeringskontorene.

Statsråd Bent Høie [13:00:21]: Det er bare å lese den omtalte SINTEF-rapporten og lese de årlige KOSTRA-tallene på utviklingen i antall årsverk. Vi overtok i en situasjon der årsverkene i skolehelsetjenesten og helsestasjonstjenesten i realiteten hadde gått ned. Den utviklingen klarte vi å snu, og veksten er nå forsterket. Det er det pengene går til. Pengene gir resultater.

I tillegg har vi styrket og utviklet tilskuddsordningen for å få ansatt flere psykologer i kommunene, fra 130 tilskudd til over 400 tilskudd nå. Norsk Psykologforening er veldig tydelig på at dette gir resultater. Og vi har fremmet forslag om å lovfeste krav til psykologkompetanse i kommunene fra 2020, noe Arbeiderpartiet stemte imot da vi behandlet primærhelsemeldingen.

Ingvild Kjerkol (A) [13:01:24]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på hvor han har milliarder fra. Å vise til kommunenes økninger i bevilgninger og eksempler på at kommunene har tatt ansvar for dette, er ikke korrekt framstilling av virkeligheten. Den SINTEF-rapporten viser en utvikling i antall årsverk. Den viser ikke en ekstrainsats fra regjeringen. De ordningene som statsråden viser til, har vi støttet opp om, og det har vært flertall for dem i Stortinget.

Men hvorfor er det sånn at statsråden ikke ønsker å være med på å utvikle nye lavterskeltilbud? Arbeiderpartiet har f.eks. foreslått gratis fastlege inntil 18 år. Vi har også foreslått en styrking av skolehelsetjenesten, som øremerkes. De tallene skolehelsetjenesten selv rapporterer tilbake, viser ikke den styrkingen som statsråden tar på seg frakken og viser fram.

Statsråd Bent Høie [13:02:28]: Tallene taler for seg selv. Den ene milliarder er hentet fra statsbudsjettene. Den er ikke hentet fra kommunenes budsjetter, det er det

som Stortinget og regjeringen har bevilget til denne satsingen. Det er en satsing som Arbeiderpartiet prøvde å dømme nord og ned og si at ikke kom til å gi resultater. Nå har vi en SINTEF-rapport som viser at satsingen har gitt resultater – resultater som må være ganske ubehagelige for Arbeiderpartiet med tanke på at de selv satt med ansvaret i en situasjon der dette tilbudet ble bygd ned i kommunene. Nå bygges det opp, og det bygges opp raskere enn befolkningsutviklingen. Det betyr at vi tar igjen etterslepet som vi arvet fra Arbeiderpartiet. Det etableres lavterskeltilbud i skolene i form av skolehelsetjenesten, helsestasjonene, tilgjengelige tilbud om psykolog i kommunene. Det er en helt annen takt på dette nå, og jeg er glad for at Arbeiderpartiet deler engasjementet. Det er synd at det tok så lang tid å våkne, og at en ikke gjorde noe med det da en hadde muligheten til det.

Spørsmål 11

Torgeir Micaelsen (A) [13:03:42]: «Tidlig innsats er avgjørende for å unngå at helseutfordringer får vokse til større problemer som er langt vanskeligere å håndtere. Gratis fastlege for ungdom opp til 18 år vil bidra til at flere oppsøker hjelp tidlig. Forskere ved UiO har funn som tydet på at fjerningen av egenandelen for 12–15-åring økte antallet registrerte legebesøk med ca. 13 pst. for gutter og 18 pst. for jenter.

Vil statsråden vurdere å fjerne egenandelen hos fastlegen for alle under 18 år, for å gjøre terskelen lavere for at ungdom skal kunne oppsøke hjelp?»

Statsråd Bent Høie [13:04:17]: En god barndom varer livet ut. Derfor er tidlig innsats viktig og derfor også det som regjeringen prioriterer veldig høyt på veldig mange områder, både innenfor helse, i utdanning og i barnevernet. Den helsen en har med seg fra barndommen, varer ofte livet ut. Derfor er det viktig med gode helsetjenester til barn og unge, og det er viktig å fange opp barn og unge med helseutfordringer tidlig.

Vi la fram en ungdomshelsestrategi i fjor. Målet med strategien er å hjelpe ungdom til å mestre egne utfordringer og leve et godt liv. Viktige tjenestetilbud for denne gruppen er helsefremmende og forebyggende tjenester, slik som tidlig innsats som ytes gjennom bl.a. helsestasjons- og skolehelsetjenesten og psykiske helsetjenester for barn og unge. Dette er det de unge selv har ønsket, og det er også det vi prioriterer i budsjettene.

Regjeringen har gjennom flere år bevilget midler til å bygge opp og styrke denne tjenesten, både gjennom økte midler i kommunerammen og gjennom øremerkede tilskuddsordninger som nå er på over 200 mill. kr, en satsing på til sammen 1 mrd. kr, som sagt tidligere. Helsestasjonen og skolehelsetjenesten har stor oppslutning i befolkningen, nyter stor tillit og er lett tilgjengelig for alle barn og unge, når den er til stede.

Regjeringen vil også innføre krav om at alle kommuner skal ha psykologkompetanse i tjenesten, og vi har bevilget betydelige midler til rekruttering av psykologer i kommunene de siste to årene. Fastlegeordningen har også god oppslutning. Om lag 99 pst. av befolkningen står på listen til en fastlege.

Regjeringens mål er å sikre et godt helsetilbud ved å holde egenandelene på et lavt nivå. Økninger i egenandeler og egenandelstakene har derfor vært om lag på nivå med prisveksten de siste årene, med unntak av at vi nå har gjennomført en kraftig reduksjon i egenandelstak 2, som er viktig ikke minst for kronikergruppen. Jeg er fornøyd med at vi i år har fått hevet aldersgrensen for betaling av egenandeler som inngår nettopp i egenandelstak 2-ordningen, fra 12 år til 16 år. Der har det vært en klart urettferdig behandling, fordi de ungdommene som har det største behovet for helsetjenestene, har måttet betale egenandeler, mens ungdom som har mindre behov for helsetjenester, har fått gratis helsehjelp. Nå har vi fått en harmonisering av aldersgrensene.

Jeg vil minne om at Arbeiderpartiet var imot dette. Med Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett ville kronikerungdom med store helsebehov fortsatt ha måttet betale egenandel fram til de var 16 år, og ikke bare ville de fortsatt ha måttet betale egenandel, men også en høyere egenandel enn det som var da denne ordningen ble avviklet.

Torgeir Micaelsen (A) [13:07:15]: Det er riktig at Arbeiderpartiet avviste ideen til regjeringen, i hvert fall i utgangspunktet, om at folk med til dels ganske alvorlige tilstander, som brannskade og en lang rekke andre tilstander, over natten skulle få flere tusen kroner i påslag på egenandelene sine, fordi regjeringen foreslo å fjerne den såkalte sykdomslisten når det gjelder fysioterapi. Derfor har vi bedt om at dette skal ses på på nytt, og at man raskt bør komme med et nytt forslag. I en kort overgangsperiode er beskrivelsen til statsråden presis, for øvrig er den ikke det.

Jeg registrerer at regjeringen har vært villig til å gjøre flere til dels ganske omfattende grep når det gjelder egenandelene og satsene og omlegging av ulike ordninger i denne perioden. Når det gjelder et ganske enkelt, rimelig forslag som ville hjulpet flere ungdommer som har behov for legetjenester i kommunene, svarer ikke statsråden på spørsmålet. Derfor vil jeg gjenta det: Vil regjeringen vurdere å innføre også gratis fastlege, uten egenandel, for ungdom opp til 18 år?

Statsråd Bent Høie [13:08:19]: Vi vurderer kontinuerlig både nivå og omfang av egenandeler, og det må også vurderes hva egenandelene skal være for ungdom i aldersgruppen over 16 år. Men det er også sånn at den største urettferdigheten på dette området har vært at mens en i den aldersgruppen kunne gå til fastlegen uten egenandeler, har de ungdommene som har de største helseutfordringene, måttet betale betydelige egenandeler. Da har vi prioritert å gjøre noe for dem med de største behovene først, nemlig å heve aldersgrensen for egenandeler til 16 år, slik at det er likt. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet hadde alle muligheter til å gjøre denne prioriteringen i sitt alternative statsbudsjett, men valgte ikke å gjøre det. I stedet for valgte Arbeiderpartiet å forsterke den forskjellen som er, og gjør det dermed verre for dem som har de største helseutfordringene.

Torgeir Micaelsen (A) [13:09:26]: Når man hører hvordan helseministeren, som er nestleder i Høyre, snakker om prioriteringer i statsbudsjettet, bør man lytte nøye. Den største prioriteringen til dagens regjering har vært å

kutte skattene med over 20 000 mill. kr. Da er det ganske pussig at man får seg til å framstille det som om det ikke er dem som har fått disse skattekuttene, som har fått de største lettelsene, samtidig som man har lagt om egenandelssystemet over ganske kort tid, og hvor folk som har ganske alvorlige tilstander og behov for langvarig fysioterapibehandling, er de som skal betale for disse – i all beskjedenhet – ganske små beløpene som har gått til å justere de andre egenandelsgrensene. Jeg fastholder at Arbeiderpartiet vil prioritere dette. Vi skal også se på innretningene på alle de andre områdene når vi får tilgang til regjeringskontorene, men jeg vil oppfordre også dagens regjering til å vurdere på nytt om ikke gratis fastlege kan være en ordning som de kan støtte.

Statsråd Bent Høie [13:10:35]: En skal lytte nøye når Arbeiderpartiet begynner å snakke om skattepolitikken, for det gjør de stort sett når de har kommet kraftig på defensiven og ikke er i stand til å forsvare sin egen politikk, verken på helse-, skole- eller barnevernsområdet eller på andre viktige sosiale områder. Når Arbeiderpartiet ikke lenger klarer å forsvare sin politikk, er svaret tilbake igjen: skattepolitikken.

Det er helt feil, det representanten sier, at hovedprioriteringen for denne regjeringen har vært skattelettelse. Det er ikke korrekt. Hovedprioriteringen for denne regjeringen har vært å styrke velferdsområdene, ikke minst kommunenes økonomi. Det har vært å styrke utdanning og helse, både fordi det er det som sikrer velferden mest, og fordi det er det som bidrar best til sosial utjevning. Det er årsaken til at regjeringen har prioritert dette. Vi har klart å heve kunnskapen i skolen, redusere helsekøene, men samtidig gi nødvendige skattelettelse for å bidra til ny vekst og verdiskaping i landet, som trykker velferden for framtiden.

Spørsmål 12

Tove Karoline Knutsen (A) [13:11:52]: «Tidlig innsats handler om å gjøre det enkelt og ufarlig å oppsøke hjelp når man trenger det. Klara Klok har vært det eneste gratistilbudet for ungdom og unge voksne i aldersgruppen 10–25 år, for å søke informasjon og veiledning om temåne kropp og helse, følelser, rus og seksualitet. Forslaget om å nedlegge det vellykkede tilbudet i Bodø blir møtt med stor bekymring.

Vil statsråden vurdere å opprettholde det gode lavterskeltilbudet som telefon- og netjtjenesten Klara Klok er blitt for ungdom?»

Statsråd Bent Høie [13:12:29]: Det er bred politisk enighet om viktigheten av å ha et lavterskel helsetjenestetilbud til barn og unge og deres familier. For barn og ungdom, som i økende grad bruker digitale og elektroniske medier, er tilgangen til digitale lavterskeltilbud spesielt viktig. Regjeringen ønsker derfor å samordne og videreutvikle det digitale helseinformasjonstilbudet til ungdom. Vi ønsker å tilby ungdom én dør inn til offentlige informasjonstjenester, hvor anonyme helse spørsmål kan besvares over samme plattform som spørsmål om kjærlighet og skolevalg og andre viktige spørsmål for barn og unge. Første steg i en slik samordning er å integrere tilbudet om

en anonym spørsmål-og-svar-tjeneste på Norges største offentlige nettsted for ungdom, som er ung.no, som er det nettstedet der ungdom foretrekker å finne denne typen informasjon og også stille denne typen spørsmål.

Klara Klok, som eies av Nordland fylkeskommune, har ivaretatt et behov i en periode hvor ungdom etterspurte digital helseinformasjon, men tilbudet av slike tjenester var begrenset. Fylkeskommunen har bidratt aktivt i forarbeidet til samordningen, men takket i desember dessverre nei til å stå som leverandør av det helsefaglige innholdet på ung.no. Fylkeskommunen valgte å legge ned sitt nettsted fra 1. januar i år, og tjenesten er allerede nedlagt. Det har vært mitt ønske at Klara Klok, med sin kompetanse og sin erfaring, skulle være en del av den videre samordningen, men jeg er nødt til å respektere det valget som fylkeskommunen har gjort i denne saken.

Men den gode nyheten er at tilbudet til barn og unge blir opprettholdt og videreføres nå på

ung.no. Data fra årets første uker viser at ungdom har oppdaget dette og bruker spørretjenesten aktivt. Nettstedet ung.no mottar et stort antall helse spørsmål fra barn og unge i alle aldre, og samarbeider med Helsedirektoratet for å sikre at netjtjenesten har nødvendig informasjon og ressurser for å ivareta ungdoms behov.

En viktig forutsetning for å sikre at helsesvar holder den nødvendige kvaliteten, er at kvalifisert helsepersonell med klinisk erfaring fra arbeidet med målgruppen står for de faglige svarene. Den andre gode nyheten, som jeg er svært glad for, er at nesten alle fagpersonene som besvarte spørsmål for Klara Klok, har takket ja til å gjøre det samme via ung.no. På denne måten videreføres den faglige kompetansen fra tjenesten fra Klara Klok, men på den måten som ungdom selv har gitt innspill til i ungdomshelsemeldingen at de ønsker, nemlig lett tilgjengelig på ung.no – én vei inn og gode svar tilbake.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:15:07]: Arbeiderpartiet foreslo i budsjettet at man skulle bygge en stor, nasjonal plattform rundt nettopp Klara Klok, slik at man ikke splittet dette opp. Å drive et nettsted kan man jo gjøre overalt så lenge man har en god fagredaksjon og tilgang til gode, faglig kompetente grupperinger og tjenester som kan bistå når man skal svare dem som melder inn spørsmål eller ringer inn. En sånn tjeneste kan drives like godt fra Bjørnøya som fra Bislett – her er det altså snakk om Bodø. Tenkte ikke statsråden på noe tidspunkt at man kunne bygge opp rundt denne redaksjonen og det miljøet man hadde i Bodø, til å drifte den nasjonale tjenesten bredt fra nettopp Bodø?

Statsråd Bent Høie [13:16:07]: Jo, det var det som var mitt primærønske. Det var også det som var tilbudet til fylkeskommunen, men fylkeskommunen takket nei, og da må jeg forholde meg til det. Mitt primære oppdrag er selvfølgelig å sørge for at ungdom får svar på spørsmålene, det er det viktigste. Jeg synes det hadde vært en god idé å videreføre dette miljøet i Bodø, som administrerte svarene på helse spørsmålene. Det hadde fylkeskommunen løst på en god måte tidligere under paraplyen ung.no, men det ønsket ikke fylkeskommunen å ta ansvar for videre. Derfor er jeg veldig glad for at vi raskt klarte å snu oss rundt og få til avtaler med det samme helsepersonellet som sitter rundt i hele landet og svarer på disse spørsmå-

lene, og at ungdom allerede nå får svar på de spørsmålene de sender inn til ung.no, og det må jo være det aller viktigste.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:17:01]: Jeg er ikke sikker på om helseministeren forsto spørsmålet eller vårt forslag, for det var ikke snakk om at bare helsebiten skulle drives fra Bodø, men at man bygde opp en nasjonal plattform for ung.no rundt et miljø i Bodø som allerede er veldig godt, og som ungdom har brukt – 2,4 millioner har vært innom den tjenesten.

Jeg må si at når man ikke er bekymret for at man legger ned en tjeneste og arbeidsplasser, så går det inn i en trend som jeg mener denne regjeringa står for. Man har ikke akkurat vært flink til å se nordover. Man har lagt ned Lånekassen i Tromsø, man har lagt ned arbeidsplassene for folk som var ansatt i Direktoratet for økonomiforvaltning. Man prøvde å legge ned Veterinærinstituttets avdeling i Tromsø, men ble stoppet av Stortinget, og man vil på død og liv ikke ta i bruk Rettsgenetisk senter i Tromsø – med kompetente folk – fordi man har tanker om å privatisere til et miljø som ikke finnes i Norge. Så jeg spør: Denne nistiringen alle andre steder enn nordover – er nedleggelsen av Klara Klok et ledd i den strategien?

Statsråd Bent Høie [13:18:05]: Den svartmalingen av Nord-Norge som representanten driver på med, tror jeg ikke mange i nord kjenner seg igjen i. Nord-Norge går så det suser med denne regjeringen. Arbeidsledigheten er rekordlav, vi har bl.a. rekordhøye investeringer i det å bygge den framtidige helsetjenesten i Nord-Norge. Det åpnes snart et nytt sykehus i Kirkenes, det er åpnet et nytt sykehus i Vesterålen, det planlegges for nytt sykehus i Narvik, og det planlegges for nytt sykehus på Helgeland. Det er svære investeringer i milliardklassen i Bodø og i Tromsø. Nord-Norge går så det suser under Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen med støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg hadde et opplegg der fylkeskommunen kunne få støtte til å drive Klara Klocks tjenester på vegne av ung.no, men som fylkeskommunen dessverre takket nei til. Jeg kan ikke tvinge en fylkeskommune til å utøve en oppgave på vegne av staten; det må de faktisk ønske selv.

Spørsmål 13

Fra representanten Kåre Simensen til forsvarsminneren:

«I kriteriene for blant annet å få Krigsmedaljen er det et krav om innsats langt utover det man kan forvente. Det er stilt strenge krav til dokumentasjon for å få Krigsmedaljen. På Altagård har vi et minnesmerke med navn på de soldater som ga sitt liv for å forsvare Norges frihet. Tilsvarende minnesmerker finner vi over det ganske land.

Hvorfor er ikke det å gi sitt liv i kampen for landets frihet en god nok dokumentasjon på en innsats som burde vurderes som langt over det en kan forvente?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 14

Abid Q. Raja (V) [13:19:25]: «Politisk retorikk kan bidra til å fremme aksept for innvandrere, både for etniske og religiøse minoriteter. Statsrådets retorikk har skapt debatt om hvorvidt retorikken og «lik og del»-praksisen bidrar til å skade målet om integrering av innvandrere og av innfødte nordmenn med annen opprinnelse enn etnisk norsk.

Hvilke retoriske grep planlegger statsråden å ta for å skape et debattklima i Norge som ikke fremmer hverdagsrasisme, men hverdagsintegrering slik statsminister Erna Solberg tok til orde for i sin nyttårstale?»

Statsråd Sylvi Listhaug [13:20:06]: Alle har et ansvar for å føre en god og ryddig debatt. Det betyr også å diskutere hva som faktisk blir sagt i den konteksten det er sagt, istedenfor å tillegge andre meninger og motiv som ikke stemmer overens med virkeligheten. Jeg blir av representanten Raja beskyldt for å skape rasisme. Rasismebegrepet blir brukt flittig i debatten, etter min mening ofte når man går tom for saklige argument.

På integreringskonferansen regjeringen arrangerte i fjor høst, fortalte professor Unni Wikan hvordan hun ble stemplet som rasist av politikere og andre fordi hun foreslo å innføre krav om norskopplæring for alle innvandrere på 1990-tallet. Debatten har kommet lenger, men også i dag blir debatten forsøkt kneblet gjennom rasismeanklager når man tar opp helt legitime problemstillinger. Hovedutfordringen med dette er at rasismebegrepet uthules, noe som er synd, for det er ikke tvil om at det finnes rasisme i Norge.

Vi skal tåle en frisk debatt, men jeg forutsetter at når man framsetter så alvorlige beskyldninger mot andre, er man i stand til å begrunne dem. Jeg registrerer at representanten Raja svarte VG at han vil egentlig ikke bruke konkrete eksempler fordi mange da vil hevde at det ikke er et godt eksempel på hverdagsrasisme. Når representanten Raja likevel blir presset til å komme med eksempler, finner han fram gamle utsagn som er tilbakevist et utall ganger. Man må yte før man kan nyte, ble nevnt.

I Brochmann II-utvalgets utredning, som jeg fikk overbrakt tidligere i dag, står det i kapittel 9.2 der tillit i samfunnet drøftes, at samfunnsmodellens legitimitet er tuftet på gjensidighetsnormer, og at man skal yte etter evne og nyte etter behov. Om det er berettiget eller ikke, kan det dannes forestillinger om at nykommere ikke oppfyller dette gjensidighetsprinsippet, og da vil vår velferdsmodell være under press, slik jeg leser utvalget.

Dette er spørsmål vi ikke kan feie under teppet, men som vi må drøfte åpent i oppfølgingen av utredningen. Skal man legge samme standard til grunn som representanten Raja benytter, kan man konkludere med at Brochmann II-utvalget også skaper rasisme i Norge. Flere kommentarer er overflødig.

Jeg mener det er viktig å fortsette diskusjonen om hvilke utfordringer Norge står i, og som Brochmann II-rapporten understreker. Dersom vi ikke lykkes bedre med å få flyktninger i jobb, vil dette svekke bærekraften i vår velferdsmodell med vedvarende høy innvandring, fordi dette kommer i tillegg til økte pensjonsutgifter i årene som kommer. Det betyr at oljeformuen må deles på flere. Det finnes ikke noe hokuspokus for å lykkes med integrering. Det er

hardt arbeid for den enkelte som skal lære seg språket og komme seg inn på et arbeidsmarked, som er svært krevende for mange som har liten eller ingen utdanning, som gjelder mange av dem som kommer.

Derfor er integreringsmeldingen så viktig. Den gir økt trykk på arbeidsretting i introduksjonsprogrammet og på mange nye grep for å lykkes bedre. Jeg mener det er viktig å løfte fram alle gode rollemodeller vi har i samfunnet, som representanten Raja selv er, nemlig velintegrerte innvandrere som har lyktes godt i det norske samfunnet. Det er også viktig å vise fram de kommunene som får gode integreringsresultat, og dette gjør de flittig på mine mange reiser rundt omkring i landet.

Abid Q. Raja (V) [13:23:10]: Empatiløs tilnærming gir ikke varige endringer hos verken innvandrere eller etniske minoriteter født i Norge. Med sin splittende retorikk lager statsråden heller fiendebilder av dem, nedsnakker dem som samlet gruppe, pisker opp stemningen og bygger opp under mytene som finnes i samfunnet. Retorikken hennes river ned tilliten mellom borgerne. Retorikken hennes bygger opp de mentale murene i en tid da murene må bygges ned. Slik verken inkluderer eller integrerer man. Ved å ta til motmæle har statsråden på uanstendig vis stemplet motstandere som hylekor og påberopt seg å være konstant misforstått. Statsråden nekter å ta selvkritikk for egen framtoning og framferd, for egen retorikk, og hun nekter å innse at hun faktisk fremmer hverdagsrasisme. Ser statsråden at det å framstå som fiende inn i det miljøet, hvor hennes jobb er å integrere, ikke gir de resultater Stortinget ønsker?

Statsråd Sylvi Listhaug [13:24:05]: Tvert imot: Jeg møter mange innvandrere på min vei, og felles for alle er at det man setter pris på, er å bli tatt på alvor og bli møtt med respekt. Jeg mener at vi er tydelige på hvilke forventninger vi har til mennesker som kommer til Norge, er tydelige på hvilke forventninger vi har når det gjelder tilpassing av livet i Norge. Det er veldig viktig, og det handler om å vise folk empati. Det handler om å vise folk respekt. Det mener jeg er utrolig viktig. Derfor kommer jeg til å fortsette å ha samme tilnærming til dette spørsmålet. Jeg vil vise fram dem som lykkes godt, der vi gjør det godt innenfor integrering, men også peke på utfordringene. Vi har sett i Sverige hva en tilnærming der man skyver ting under teppet og bare snakker om det som er rosenrødt, har ført til. Jeg vil ikke anbefale at vi går i den retningen, og derfor er det viktig at vi tør å diskutere utfordringene, tør å diskutere det som er vanskelig, og fører en saklig debatt. Det må gjelde for begge kanter.

Abid Q. Raja (V) [13:25:07]: Statsråden har forsøkt å bortforklare sin retorikk ved å skyve kongen foran seg – kongen som har brukt hele sitt liv på å inkludere alle typer nordmenn, alenemødre, homofile, innvandrere og til og med muslimer i sin siste tale i Slottsparken. Kongen er inkluderende og integrerende, et forbilde. I så måte er det uanstendig av statsråden å forsøke å ta kongen til inntekt for sin framferd, en framferd som bidrar til å fremme hverdagsrasisme. Vi vet at statsrådets retorikk trigger rasisme og muslimhets, og hennes egen Facebook-side flommer over av grums. Dersom målet er integrering, må statsråden skifte tone fullstendig – dersom målet faktisk

er å bidra til hverdagsintegrering gjennom den dugnaden Erna Solberg har bedt alle nordmenn om å delta i. Fortsetter statsråden sin framferd, er det mer hverdagsrasisme hun oppnår, men muligens er det det som er hele hensikten hennes.

Statsråd Sylvi Listhaug [13:26:07]: Jeg tar sterk avstand fra de beskyldningene som representanten Raja kommer med. Når det gjelder min Facebook-side, gjør vi så godt vi kan for å holde den under kontroll. Men det er over 112 000 følgere der og ganske stor aktivitet, og derfor er det selvfølgelig en stor jobb.

Så registrerer jeg også at representanten Raja prøver å etterlikne oss på Facebook og ønsker både debatt og annet. Det er jeg veldig glad for, for det er en veldig nyttig kanal å bruke ut mot velgerne for å møte dem og få respons.

Når det gjelder kongen, påpekte jeg det faktum at kongen sa nesten det samme som jeg gjorde, men da kongen sa det, syntes representanten Raja det var uttrykk for folkelighet, at man ikke kan ta imot hele Afrika, sagt på en folkelig måte. Da jeg sa at vi ikke kan ta imot hele den tredje verden i Norge og Europa, var det et uttrykk for fiendtlighet og litt av hvert. Jeg registrerer at når man sier ganske like ting, blir det tolket ganske ulikt. Kanskje vi skal begynne å høre på hva vi sier, istedenfor å tolke det i verste mening.

Presidenten: Da går vi til spørsmål 19.

Spørsmål 19

Geir Pollestad (Sp) [13:27:25]: «Fra 1. januar 2017 ble norske fiskeribedrifter og fiskemottak pålagt en omfattende journalføringsplikt som medfører en betydelig økt administrativ byrde for selskapene.

Kan statsråden gi en status for hvordan implementeringen av regelverket har gått?»

Statsråd Per Sandberg [13:27:45]: Denne forskriften har også en historie. Det er ikke slik at man har jobbet bare i 2017 med denne landingsforskriften, eller, rett og slett, med å få mer kontroll på norske ressurser. De rødgrønne startet denne prosessen i 2010, med en forskrift som ble trukket tilbake, fordi den var for omfattende og komplisert og skapte for mange byrder for næringslivet.

Så hadde vi en debatt vinteren 2013–2014, der debatten om juks innenfor fiskeri kom opp igjen. Derfor har jeg nå i mitt første år som fiskeriminister jobbet med en forskrift der vi prøver å få bedre kontroll med ressursene våre. Det tar jeg for gitt at også representanten Pollestad er enig i. Det ville være merkelig hvis Senterpartiet nå bare ville slippe dette fritt og ikke ha noen kontroll med ressursene våre, for det er store verdier i spill.

I denne forskriften er det lagt spesielt vekt på å styrke to områder for å sikre en korrekt oversikt over ressursuttaket: krav til vekter og veiing og en utvidet journalføringsplikt – som jeg forstår representanten Pollestad er opptatt av – over vareflyten internt på mottakene.

Jeg har ikke noen problemer med å si at dette er komplisert. Derfor har jeg også hatt gjentatte runder med næringslivet. Denne uken har jeg personlig gjennom både

mitt embetsverk og min politiske ledelse tatt kontakt med ulike bedrifter langs hele kysten for å få en enda bedre forståelse av hvordan denne implementeringen går. Hvor langt har man kommet? Er det noen som har fått på plass en programvare som løser dette problemet? Det er omfattende. Det vil jeg fortsette med ut denne uken også, for jeg føler ikke at vi er i mål, selv om forskriften er vedtatt fra 1. januar 2017 – egentlig 1. januar 2015.

Jeg har sagt til direktoratet, og jeg har opplyst næringslivet om det, at her blir det ikke noen sanksjoner. Her må veien bli til underveis, og jeg er helt sikker på at det står igjen betydelig flere forenklinger for å få dette til å fungere med minst mulig byrder for næringslivet. Jeg kan allerede nå si at i løpet av denne uken kommer jeg med to–tre nye grep for å forenkle ytterligere, utover alle de forenklingene som er gjort gjennom 2016. Men heller ikke da er statsråden sikker på om man er i mål når det gjelder å få dette implementert på en måte som gjør at vi har ressurskontroll både ute og inne, og på en slik måte at bedriftene og næringslivet får færrest mulige byrder.

Geir Pollestad (Sp) [13:30:51]: Eg takkar for svaret, men lat meg slå fast to ting. Det eine er at det er no Framstegspartiet si vakt i Fiskeridirektoratet – det har det vore i snart fire år – og då må ein ta ansvar. Det andre er at ressurskontroll handlar om å ha kontroll med den fisken som vert teken opp av havet og inn i bedrifta. Det vert verken fleire eller færre fisk undervegs i produksjonen.

Så må eg seia at eg synest det er veldig spesielt at me har innført ei forskrift frå 1. januar 2017 og framleis gjer tilpassingar. Ein føreseieleg næringspolitikk burde tilseia at regelverket var utforma klart då det vart innført, men det er altså ikkje tilfellet her.

Då er mitt spørsmål: Skal næringslivet følgja forskrifta som vart innført 1. januar, eller vil det vera valfritt framover?

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Per Sandberg [13:31:46]: Nå foregår det tilpasninger, og jeg vil opprette et dialogforum mellom direktoratet og næringslivet, for at hvert enkelt mottak eller hver enkelt bedrift kan ha en kontakt med direktoratet for å finne nye utfordringer som vi kan løse.

Spørsmålet fra representanten er: Hvordan går dette nå? Vi har gjort undersøkelser om det. De tilbakemeldingene jeg har fått fra direktoratet, som har gjort denne undersøkelsen, er:

- region Sør: 23 anlegg, 9 har påbegynt arbeid
- region Vest: 11 anlegg, 4 har påbegynt arbeid, flere av mottakene får dispensasjon
- region Midt: 11 anlegg, i den siste perioden med tanke på innhenting, 7 av anleggene har påbegynt arbeid
- region Nordland: 70 anlegg, 32 har påbegynt, og flere er ferdige
- region Nord: 98 anlegg, hvorav 71 er i god rute og i god dialog, de resterende 27 er i en prosess med utstyrsleverandør

Så det er prosesser, og næringslivet er godt i gang, men jeg synes at representanten Pollestad kanskje kunne vært fornøyd med at vi har en statsråd som tar dette på alvor, og som er i dialog med næringslivet hver eneste dag.

Geir Pollestad (Sp) [13:33:03]: Det er nok mitt syn at regelverket burde ha vore klart før det vart innført, at det arbeidet burde ha vore gjort på førehand.

Det er ikkje berre eg som er oppteken av dette; òg representanten Bård Hoksrud har engasjert seg, i saken til Langesundfisk, som seier at dei – til liks med 15 av 17 fiskemottak på søraustkysten – risikerer nedlegging på grunn av regelverksendringar.

Statsråden brukte jo omgrepet «glattpolerte biljardkuler» før valet i 2013. Eg synest kanskje dei svara me får her, er vel glattpolerte, og eg gjentek mitt spørsmål: Treng bedriftene å følgja denne forskrifta, eller har dei enno noka tid på å tilpassa produksjonen?

Statsråd Per Sandberg [13:34:02]: Denne forskriften ble implementert 1. januar 2015, og så har man hatt dispensasjon underveis, for å tilpasse forskriften. Regelverket er på plass. Men det er alltid slik at forskrifter kan endres, til beste for næringslivet, og det er det denne statsråden gjør. Jeg har en åpen dør til næringslivet, og hvis jeg får enda flere innspill når det gjelder å forenkle, så gjør jeg det.

Når man viser til representanten Hoksrud, så tok jeg et møte med disse bedriftene, på Hvaler – 18 bedrifter. Det har jeg tatt på alvor. Derfor sier jeg til representanten nå at i løpet av denne uken vil jeg tilfredsstille mange av de innspillene som jeg nettopp fikk fra disse bedriftene på Sør- og Vestlandet, fordi det var ulike problemstillinger som kom opp der som verken de rød-grønne var klar over i 2010, eller som jeg var klar over før denne forskriften ble implementert.

Det dukker opp nye utfordringer hele tiden, og jeg skal tette disse hullene stadig vekk og forenkle betydelig mer enn det som faktisk er gjort.

Presidenten: Vi går videre til spørsmål 20, fra representanten Ingrid Heggø til fiskeriministeren. Presidenten kan ikke se at representanten Heggø er i salen, og vi går da videre til spørsmål 21.

Spørsmål 21

Dag Terje Andersen (A) [13:35:37]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og sosialministeren:

«Det blir færre unge bygningsarbeidere, viser en ny rapport fra Fafo. Antallet nordmenn under 23 år som søker seg til bransjen, synker, og det er også disse som i størst grad forlater yrket. Bransjen selv viser til at det trengs flere faste jobber for at yrket skal bli mer attraktivt for unge.

Mener statsråden flere midlertidig ansatte og økt innleie er positivt for fremtidig rekruttering av unge fagarbeidere til byggebransjen?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:36:17]: I spørsmålet vises det til en ny rapport som Fafo har utarbeidet på oppdrag fra Byggenæringens Landsforening og Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg. Rapporten viser at det har vært en sterk vekst i sysselsettingen i byggenæringen, og det er ikke overraskende at arbeidstakere fra EU-landene i Øst-Europa har stått for en stor del av denne veksten.

Det er mange unge arbeidstakere i byggenæringen.

Gjennomsnittsalderen for arbeidstakerne er 40 år. Til enhver tid er det om lag 5 000 lærlinger i byggenæringen. Likevel er det riktig at det har vært en viss tilbakegang i de unges søkning til næringen, slik representanten Andersen viser til i sitt spørsmål. Rapporten viser at dette er en utvikling som skjedde i årene fra 2007 til 2013, altså under den forrige regjeringens styringstid.

Regjeringen har tatt en rekke initiativer for å sikre at yrkesfagutdanningene gir arbeidslivet mer relevant kompetanse. Vi har et nært samarbeid med partene i arbeidslivet om å styrke lærlingordningen og opprette flere læreplasser. Fra 2017 gjelder det nye regler om at offentlige oppdragsgivere skal stille krav om bruk av lærlinger på kontrakter over en viss størrelse og en viss varighet.

Regjeringens politikk er at faste ansettelser skal være hovedregelen i arbeidslivet. Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse er andelen midlertidig ansatte i byggenæringen 4–5 pst., altså langt under gjennomsnittet. Derimot har det vært en vekst i bruken av innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak over flere år. Det er forståelig at virksomhetene har behov for å supplere bemanningen når konkrete oppgaver skal løses i et marked med svingende oppdragsmengde, men det er ikke ønskelig at innleid arbeidskraft f.eks. skal utgjøre hoveddelen av arbeidsstyrken på prosjekter. Partene i byggenæringen er også tydelige på at en utvikling i en slik retning vil virke uheldig på rekrutteringen av unge til næringen.

Jeg har nå invitert partene i arbeidslivet til å delta i en arbeidsgruppe om ulike problemstillinger om dagens bruk av innleie. I første omgang har jeg bedt partene om å prioritere to–tre problemstillinger som bør gis oppmerksomhet i det videre arbeidet. Formålet med dette arbeidet skal være å skissere løsninger og tiltak når det gjelder de problemstillinger hvor partene mener det er behov for avklaringer.

Dag Terje Andersen (A) [13:38:41]: Spørsmålet var: Mener statsråden at flere midlertidig ansatte og økt innleie er positivt for framtidig rekruttering av unge fagarbeidere til byggebransjen? Det fikk jeg ikke svar på.

Statsråd Anniken Hauglie [13:38:58]: Det korte svaret på det er nei.

Dag Terje Andersen (A) [13:39:07]: Da blir spørsmålet: Hva vil statsråden gjøre med det, og hva vil statsråden gjøre med Stortingets klare beskjed om at statsråden skal rydde opp i den nye ansettelsesformen «fast ansatt uten lønn mellom oppdrag»?

Jeg er glad for at statsråden innser at hennes politikk fører til at færre ønsker seg til byggebransjen, men da blir spørsmålet: Hva vil hun gjøre med det?

Statsråd Anniken Hauglie [13:39:30]: Som jeg sa i siste del av svaret mitt, har jeg invitert partene til å delta i en arbeidsgruppe for å diskutere problemstillinger som er knyttet til innleie. Som jeg også sa, ønsker vi jo alle sammen at fast ansettelse skal være hovedformen i norsk arbeidsliv, men vi ser at en del bedrifter og virksomheter fra tid til annen har behov for midlertidige ansettelser og innleie. I dag er det offentlig sektor som står for hoveddelen av de midlertidige ansettelsene. Andelen i byggenæringen er på mellom 4 og 5 pst.

Så spørsmålet vårt er hvordan vi skal klare å sikre at fast ansettelse skal være hovedregelen, samtidig som vi sikrer at de bedrifter og virksomheter som fra tid til annen – på grunn av topper eller andre ting – har behov for innleie, får muligheten til det. Når jeg spør bedrifter om hva som vil skje hvis man forbyr innleie, sier de at det vil være svært alvorlig. Derfor har jeg, som sagt, invitert partene til å delta i en arbeidsgruppe for å diskutere problemstillinger som knytter seg til innleie. Jeg ser fram til at arbeidsgruppen starter sitt arbeid, og så får vi se hva de kommer fram til.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 20, som er fra representanten Ingrid Heggø til fiskeriministeren.

Spørsmål 20

Ingrid Heggø (A) [13:40:57]: Først av alt beklagar eg at eg har vore dårleg i matematikk og rekna veldig feil med omsyn til når det var min tur i salen.

Eg tillèt meg å stilla følgjande spørsmål til fiskeriministeren:

«Statsråden har presentert eit nytt vekstsystem for havbruksnæringa, der landet vert delt inn i 13 produksjonsområde. Samstundes er det gitt klarsignal om at alle oppdrettarar får drive i to produksjonsområde. I havbruksmeldinga 2015 varsla regjeringa at ordninga med interregionalt biomassetak skulle evaluerast. Komiteen understreka då betydninga av å behalde fleksibiliteten for næringa i eit nytt system, og at bearbeidingskravet skulle ligge fast.

Korleis har statsråden sikra bearbeidingsplikta og norske arbeidsplassar?»

Statsråd Per Sandberg [13:41:44]: Jeg vil først, bare for ordens skyld, påpeke at det ikke finnes noen bearbeidingsplikt innenfor norsk havbruksnæring. Derimot kan aktører som videreforedler en vesentlig andel av sin fisk, søke om å få geografisk fleksibilitet i sin drift gjennom å kunne slå sammen tillatelseskapasitet innenfor to av Fiskeridirektoratets tilgrensende regioner og utnytte denne på tvers av disse regionene. Dette kalles et interregionalt biomassetak.

Jeg har selvfølgelig lest og merket meg at i Innst. 361 S for 2014–2015 skriver en enstemmig næringskomité følgende:

«Komiteen viser til at regjeringen vil evaluere det interregionale biomassetaket. Regjeringen viser til at det vil kunne få negative konsekvenser for foredlingsvirksomheten i Norge om ordningen oppheves. Komiteen er enig i dette. Komiteen mener at målet med evalueringen av interregionalt biomassetak må være å tilpasse ordningen til et nytt system, og understreker at den fleksibiliteten næringen har i dag skal opprettholdes.

Komiteen mener dagens bearbeidingskrav skal ligge fast.»

I praksis betyr det at komiteen har slått fast at ordningen med interregionalt biomassetak skal ligge fast. Slik har i hvert fall jeg tolket det.

Regjeringen og jeg har derfor, med bakgrunn i den klare forståelsen av dette, fastsatt at aktører som viderefored-

ler en vesentlig andel av sin produserte fisk, skal kunne få fleksibilitet til å utnytte sine tillatelser over tre produksjonsområder, altså vil de oppdretterne som videreforedler en vesentlig andel av sin fisk, få fleksibilitet over ett produksjonsområde mer enn aktører som ikke har en andel foredling, og med det i hovedsak få videreført den fleksibiliteten som lå i ordningen med interregionalt biomassetak.

Jeg vil i denne sammenheng opplyse om at jeg har fått en henvendelse fra et selskap som i dag har interregionalt biomassetak, og som mener at deres fleksibilitet har blitt noe innskrenket. Denne henvendelsen er nå til behandling i departementet, og dersom det skulle vise seg at vi har innskrenket dette selskapets eller andre selskapers fleksibilitet utover det Stortinget klart og tydelig har forutsatt, vil jeg selvfølgelig vurdere nye tilpasninger i regelverket, slik at fleksibiliteten blir opprettholdt.

I tillegg er det i det nye regelverket – som det også er i dag – åpnet for ytterligere fleksibilitet ved utslaktingsvedtak fra myndighetene. På denne måten vil jeg og regjeringen selvfølgelig ivareta de klare føringer som Stortinget har gitt.

Ingrid Heggø (A) [13:44:52]: Det er heilt riktig, som ministeren seier her, at regjeringa har teke bort bearbeidingsplikta som låg på dei store selskapa. Det er vi vel ikkje einige om. Eg meiner jo det er svært uheldig, noko som ministeren ikkje har gjeve uttrykk for.

Men når det gjeld bearbeidingsplikta som ligg på det interregionale biomassetaket, er eg framleis litt usikker. Det vert jo opna opp for at alle no kan driva i to produksjonsområde. Betyr det òg at alle dei får dei same forpliktingane som dei hadde under interregionalt biomassetak, altså at ei bearbeidingsplikt vert lagd på alle som driv i to område?

Statsråd Per Sandberg [13:45:38]: Nei, jeg prøvde meg på at alle skulle få fleksibilitet innenfor tre produksjonsområder, men da jeg sendte det ut på en kort høring, var tilbakemeldingene klare og tydelige på at det ville svekke videreforedling. Og er det noe jeg og regjeringen er opptatt av – og helt sikkert også representanten Heggø og Arbeiderpartiet – er det at vi skal ha mer videreforedling. Derfor trakk jeg mitt forslag som var ute på høring.

Jeg har åpnet for at de som tidligere hadde fleksibilitet på tre produksjonsområder, får beholde det, med det samme kravet til videreforedling. Men så har jeg åpnet for at alle kan ha fleksibilitet innenfor to produksjonsområder. Så sier jeg at der ligger det ikke noe krav om foredling, men at hvis små og mellomstore bedrifter som ikke har den store fleksibiliteten, selvfølgelig står fritt til å samarbeide eller kjøpe tjenester også med tanke på foredling.

Ingrid Heggø (A) [13:46:44]: Komiteen etterlyste òg ei evaluering av dette med interregionalt biomassetak. Er den evalueringa gjennomført, og når får Stortinget vita kva resultatet vart av den evalueringa?

Statsråd Per Sandberg [13:47:05]: Under behandlingen av dette trafikklyssystemet har det vært mange møter og debatter rundt dette, men en ren evaluering av hva som er kost-nytte-effekten av kravet om videreforedling, er ikke på plass. Men jeg vil framover prøve å få på plass at dette systemet skal implementeres fra høsten av.

Jeg mener at det er et godt spørsmål – og det er viktig, for vi har alle sammen intensjoner om å skape mer bearbeiding, mer foredling i Norge. Både innenfor havbruksnæringen og innenfor hvitfisksektoren er vi opptatt av det. Så har Stortinget sagt at jeg skal legge ulike strategier for å få mer råstoff på land, mer av fisken på land. Dette henger også sammen med strategier som til slutt skal gi oss noen nøkler til å skape mer foredling og bearbeiding i Norge.

Presidenten: Spørsmål 21 er allerede besvart. Vi går videre til spørsmål 22.

Spørsmål 22

Hege Haukeland Liadal (A) [13:48:18]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Vi vet at kulturbruken blant ungdom styres av prisen på aktivitet. Senest i «Kultur for å delta», som Telemarksforskning har utført for Drammen kommune i 2016, vises det til at høy pris er en negativ faktor for økt deltakelse og bruk.

Hva er årsaken til at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen er så negativ til å se på muligheten for en nasjonal ordning som sikrer ungdom større mulighet til kulturell opplevelse?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:49:02]: Demokrati, rettferdighet og mangfold er de verdiene som på overordnet nivå begrunner offentlig støtte til kulturlivet. Det er et mål å sikre alle adgang til kulturelle fellesgoder, som teater, konserter, opera og museer, og støtte former for kulturvirksomhet som ulike grupper i befolkningen oppfatter som meningsfulle.

Regjeringen har derfor satset på å videreutvikle Den kulturelle skolesekken. Det er en nasjonal ordning for elever på videregående skole og i grunnskolen. Den drives nå av Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken i Norge, etter omlegging og navneskifte i fjor, med finansiering over spillemidlene.

Hvert år gir vi også over 11 mill. kr i støtte til lokale, regionale og nasjonale kulturmonstringer av og med ungdom, i regi av UKM – Ung Kultur Møtes. UKM har varslet at det er store lokale forskjeller i kommunenes satsing på kulturdeltakelse blant ungdom, og har fått økt støtte nettopp til å bistå på lokalt nivå med dette.

De siste årene har Drammen kommune, Telemarksforskning og det engelske selskapet Creativity, Culture and Education samarbeidet om forskningsprosjektet Kultur for å delta. Der ble det undersøkt hvilke kulturtilbud ungdom i Drammen bruker og ikke bruker, og hvilke typer kulturtilbud som brukes av hvem.

Ungdommene i prosjektet har oppgitt pris som viktig, spesielt for kinotilbudet. Men for bruken av bibliotek er det åpningstidene som er viktigst, og for å gå på Union Scene er det selve innholdet i tilbudet som teller. I sluttrapporten sier Telemarksforskning følgende:

«Å følge disse prosjektene har lært oss at det knapt nok finnes én fasit, én måte å bygge opp et kommunalt arbeid for kulturell deltakelse for ungdom. Det er en bredde i oppgavene og en bredde i utfordringene.»

Telemarksforskning viser også til at det kommunale kulturarbeidet er preget av samspill mellom kulturelt, pedagogisk, sosialt og integrerende arbeid. Dette bekrefter regjeringens oppfatning, at det er lite hensiktsmessig å etablere en generell, nasjonal ordning for å stimulere til økt kultur deltakelse blant ungdom, når vi ser at ungdom selv oppgir at det er veldig mange andre ting – åpningstider og innhold – som betyr mye for valget.

Når det gjelder kulturbruk på nasjonalt nivå, viser Kulturbarometeret at barn og ungdom er større brukere av de fleste kulturtilbud enn de fleste andre aldersgrupper. Det er kulturbruksundersøkelsen som SSB lager hvert fjerde år, senest publisert i 2013, som bekrefter dette.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:52:09]: Jeg er glad for svaret – å ha et mål om å sikre kulturtilbud til alle. Men det er et faktum at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen kuttet Kulturkort for ungdom. Det varierte fra fylke til fylke – det var begrunnelsen fra sittende regjering. Men man kunne jo ha funnet ordninger som gjorde at det ble mindre avvik fylkesvis. Samtidig kunne en ha sett på lokale tilpasninger innenfor rammen.

Kulturkortet sørget for valgfrihet for dem som hadde mindre å rutte med. Ser kulturministeren at hun legger til rette for større forskjeller mellom ungdommene, mellom dem som har råd til å gå på kino – som er et ønsket kulturtilbud til ungdom – og dem som ikke har råd?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:53:07]: Jeg tror også Arbeiderpartiet er enig i at når man ser at antall søkere til en statlig ordning går ned, og det etter hvert viser seg at det ikke lenger er grunnlag for å vurdere ordningen som en nasjonal oppgave, må man avvike den. Det var det som skjedde med kulturkortet, og det var derfor regjeringen gjorde som den gjorde.

Det er også en grunn til at vi ikke ønsker å gå inn og vurdere andre nasjonale ordninger, for vi har sett hvor lite vellykket Stoltenberg II-prosjektet Kulturskoletimen var, et prosjekt som skulle gi ungdom kulturopplevelser. Det skulle koste 40 mill. kr, og så endte det med å koste 182 mill. kr. Man så at det tilbudet som ungdom fikk i skolen, var lite hensiktsmessig også når det gjelder kvalitet, sammenlignet med det kulturskolen gir dem.

De nasjonale ordningene som Arbeiderpartiet innførte, viser seg ikke å være veldig målrettede. Derfor mener jeg det heller ikke er hensiktsmessig å vurdere nye.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:54:16]: Jeg konstaterer at statsråden ikke ønsker å svare på spørsmålet jeg stiller. Jeg vil stille det på en litt annen måte. På Vestlandet opplever vi nå rekordhøy arbeidsledighet. Dette påvirker selvsagt familienes situasjon med hensyn til å gi egne barn tilgang til eksempelvis kino. Dette er ikke en situasjon som har vart over kort tid, over noen uker – dette har vart over år. Dette vokser ungdom på Vestlandet opp med. Tror kulturministeren, i likhet med f.eks. landets største ungdomspolitiske organisasjon, AUF, at Kulturkort for ungdom hadde vært med og bidratt til at flere ungdommer på Vestlandet hadde – i den situasjonen de nå står i, med gjerne en eller to arbeidsledige foreldre – evnet å gå på kino oftere?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:55:15]: For å si det slik: Det er viktigere for regjeringen at ungdom på Vestlandet har en mamma og en pappa som har et arbeid å gå til, og som sørger for å forsørge familien, enn at ungdommene får billigere kino. Det er det som er regjeringens tilnærming.

Når vi ser hvor lite kulturkortet ble brukt, og det derfor måtte avvikles – også fordi det var så stor forskjell fra fylke til fylke, som viste at det var en ordning som ikke fungerte optimalt – er vi mer opptatt av hva innholdet i kulturtilbudet er. Og når ungdom selv svarer at det er viktigere for dem med åpningstider på biblioteket, slik at de kan gå og lese der eller oppsøke andre tilbud og aktiviteter som er på biblioteket, eller at det er selve innholdet i kulturarrangementene som er viktigere enn pris, mener jeg at da skal vi høre på ungdommene, da skal vi gjøre det de ber oss om, nemlig satse på kvalitet, på innhold, på åpningstider.

Da jeg var ung, ville også jeg ha billigere kino, men jeg mener ikke at det er det vi skal prioritere akkurat nå.

Spørsmål 23

Knut Storberget (A) [13:56:34]: «Under høringen om landbruksmeldingen ga flere unge, blant annet elever fra Jønsberg landbruksskole, uttrykk for at meldingens tiltak ville vanskeliggjøre rekruttering til næringa. Mange unge er kritiske til at velferdsordningene svekkes, og blir usikre på om de skal satse på landbruket.

Forstår statsråden denne bekymringen?»

Statsråd Jon Georg Dale [13:56:54]: Eg kan forstå den bekymringa basert på den diskusjonen som eg har følgt etter framlegginga av jordbruksmeldinga, men eg kan slett ikkje forstå ho basert på dei substansforslaga som ligg i jordbruksmeldinga.

Det er nokre viktige føresetnader som må på plass for at vi skal klare å rekruttere ungdom til jordbruksnæringa. Den første er at dei trur at det er ei framtid der. Det ser vi i stor grad at ungdom faktisk trur. Fleire unge vel å investere – investeringslysta i jordbruket er større enn på veldig mange år. Eit av dei andre forholda som må vere på plass, er at det faktisk går an å leve av å drive med matproduksjon.

Basert på den jordbruksavtalen som var inngått for 2017, i mai 2016, veit vi at den prognostiserte inntektsveksten i perioden 2014–2017 er 18 $\frac{3}{4}$ pst. Det er betydeleg meir enn for andre grupper. Vi ser at nedgangen i areal i jordbruket flatar ut, og at færre bønder gjev seg enn tidlegare. Jordbruksmeldinga varslar nye tiltak, f. eks. ei tydelegare arbeidsdeling mellom flatbygder og sentrale strøk, som gjer at ungdom i heile Distrikts-Noreg kan satse på ei framtid i jordbruket, f.eks. gjennom at vi i staden for å prioritere ei tidleg pensjonsordning til bønder som skal selje garden og slutte å drive med matproduksjon når dei er 62 år, heller styrkjer investeringstilskota til unge under 35 år, for å gjere det lettare å finne vegen inn i jordbruket i staden for å gjere det lettare å finne vegen ut av jordbruket. Når vi føreslår at fleire bønder, fleire unge bønder også, får større fleksibilitet, gjennom avløysarordninga, f. eks., ved først å få pengane direkte til seg i staden for via eit tredjeledd, bidreg det til at ein har større fleksibilitet til å velje i kva periode ein vil ha hjelp, kor mykje

avløysarane vil ha, eller om ein i ei fase der ein byggjer seg opp, vil bruke noko meir pengar av det ein har fått, til å gjere ein eigeninnsats, og så spare ferien til året etterpå. Så eg meiner at meldinga peiker på mange fleksible ordningar som norsk ungdom som vil inn i jordbruket, vil profitere på.

Jordbruksmeldinga seier også at vi skal ha eit klart mål om å auke norsk matproduksjon. Det gjev forretningsmoglegheiter for norsk ungdom. Meldinga peiker på viktige rekrutteringstiltak som å styrkje kompetansen for dei som vel å utdanne seg innanfor norsk jordbruk, ulikt, variabelt, f. eks. gjennom det arbeidet som regjeringa skal gjere saman med bondelaga no for å sjå på moglegheita for vakse-nagronomutdanning, slik at også aktørar som er komne inn, men som ikkje har formell utdanning, kan få det.

Så meldinga viser mange gode forslag for å styrkje grunnlaget for at norsk ungdom vel norsk jordbruk. Difor kan eg ikkje forstå bekymringa basert på det faktiske innhaldet i meldinga, men eg greier å forstå at nokre stiller seg spørsmålet basert på den diskusjonen som bl.a. Arbeiderpartiet har bidrege til å halde liv i etter framlegginga.

Knut Storberget (A) [14:00:03]: Spørsmålet var egentlig stilt i en for så vidt god tone, og jeg er enig med statsråden i at mange av de faktorene som han peker på, er viktige for rekrutteringen – særlig det han peker på i forhold til lønnsomhet. Selvfølgelig er det viktig. Det å kunne ha mulighet til å komme i posisjon, både til jordstykke og til driftsmidler, er helt avgjørende. Men jeg forstår litt av problemstillingen for disse jentene som kommer fra Jønsberg. De var faktisk opptatt av at man ikke skulle fristille de midlene som i dag går til ferie og fritid, kanskje med en angst for at foreldregenerasjonen, som er vant til å være bofast på gården, assimilerer det inn i driften, slik at det på overtakelsestidspunktet faktisk ikke er midler til å møte det behovet som unge mennesker i dag i større grad har, for ferie og fritid. Derfor synes jeg faktisk at det er noe vi kanskje i større grad bør ta på alvor.

Statsråd Jon Georg Dale [14:01:07]: Eg tek alle innspel frå bondestanden på alvor, også når dei kjem via Arbeidarpartiet. Men det er viktig å hugse på at dei tilskotta som i dag går til avløyarlaga for ferie og fritid, og som medfører eit dokumentasjonskrav, kjem kvart år. Det betyr at desse pengane også vil kome kvart år med det endringsforslaget eg har lagt fram no, men dei vil gå direkte til bonden. Det betyr at ein kan velje å kjøpe avløyssar – akkurat som i dag, akkurat i det same omfanget som i dag – men det einaste ein då slepp, er å sende dokumentasjon til staten om at ein har valt å bruke pengane sine på avløyssar. Så det ein faktisk gjer, er å gje den enkelte bonden, ung eller gamal, større fleksibilitet, større moglegheit til å bruke tida på å stelle dyra eller graset i staden for å skrive papir til staten.

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Knut Storberget (A) [14:02:02]: Statsråden må jo da gjøre seg noen tanker, siden dette er en så fortreffelig reform, og som kommer bonden så absolutt til gode, om hvorfor nesten samtlige i næringen sjøl er imot det, og NHO – av alle i høringen i Stortinget – beskriver at dette

kan bidra til et mer useriøst arbeidsliv. Det var ikke mine ord, ikke Arbeiderpartiets ord, men det var NHO sine ord. Så jeg mener at man kanskje skal ha en viss ydmykhet til hva dette faktisk innebærer, når yngre bønder gir uttrykk for at man frykter at sjøl om pengene kommer hvert år, har man etablert et driftsnivå og investeringer som tilsier at de pengene faktisk går til noe annet enn velferd og fritid. Det er jo det som er deres poeng, at yngre mennesker i dag kanskje har en litt annen tilnærming til å gå inn i landbruket, til å drive en slik stedfast næring – at man ikke skal være på gården 365 dager, at man skal ha en viss sikkerhet hvis det skulle skje noe med helse, velferd eller for den saks skyld graviditet.

Statsråd Jon Georg Dale [14:03:06]: Om det skjer noko med helse, foreslår eg faktisk å vidareføre avløyssarordninga som den er – dersom det er sjukdom eller andre forhold rundt helsesituasjonen som skulle tilseie at det er nødvendig. Så då foreslår eg inga endring.

Så er eg glad for at Arbeidarpartiet har innsett kva for ei fortreffeleg reform dette er. Det er veldig bra. Og så vil eg åtvare mot å seie at dette gjev ein useriøsitet i arbeidslivet. Norske bønder er ganske bevisste på korleis dei legg opp drifta si. Dei kjem til å gjere gode vurderingar, og dei kjem til å betale folk anstendig løn for det arbeidet dei gjer på garden, også om dei må kjøpe tenester direkte frå avløyssarlaget, eller om pengane i utgangspunktet har gått dit.

Så er det ein ting som er viktig å hugse. Det er heilt rett – det er eg enig med representanten Storberget i – at det er avgjerande at ein får større fleksibilitet for unge som no vel bondeyrket. Derfor bør t.d. Arbeidarpartiet slutte seg til mitt forslag. I staden for å betale gamle bønder for å gå ut av næringa skal vi stimulere ytterlegare til investeringar for unge. Det gjer at dei t.d. kan investere i melkerobotar, som gjev større fleksibilitet, så ein slepp å vere på garden 365 dagar i året.

Spørsmål 24

Stein Erik Lauvås (A) [14:04:28]: «I Marker kommune har det over lengre tid vært diskusjoner om etablering av en vindmøllepark. Saken har tatt svært lang tid, den startet i 2012, og lokalmiljøet etterlyser sterkt en avklaring. Jeg viser til e-poster sendt fra Marker kommune til Olje- og energidepartementet den 4. mars 2015, 7. april og 2. november 2016, som ikke er besvart av departementet.

Kan statsråden avklare når Olje- og energidepartementet kan svare på konsesjonssøknaden, og hva mener statsråden om at e-poster sendt fra Marker kommune til Olje- og energidepartementet blir stående ubesvart over flere måneder?»

Statsråd Terje Søviknes [14:05:08]: La meg først få si at konsesjonssaken som representanten Lauvås her etterspør, allerede er avgjort. På Enova-konferansen i Trondheim i går gjorde jeg det kjent at Scanergy AS fikk konsesjon til bygging og drift av vindkraftverket i Marker kommune. Det er et spennende prosjekt som bidrar til strømproduksjon til over 10 000 husstander, og skaper ringvirkninger og lønnsomme arbeidsplasser lokalt. Det

viser også at det er gode vindforhold for fornybar kraftproduksjon i flere innlandsområder.

Så til tidsbruken i denne saken: NVE fattet konsesjonsvedtak i desember 2013. Vedtaket ble påklaget av Marker kommune og den svenske nabokommunen Årjäng. I tillegg klaget en rekke grunneiere og andre interessenter på begge sider av riksgrensen. Departementet fikk oversendt klagen i april 2014, og samme høst ble det avholdt folke møte og befaring i Marker.

En av årsakene til at denne konsesjonssaken har tatt noe lengre tid, er at tidligere tiltakshaver E.ON overførte vindkraftprosjektet til Scanergy AS. I tillegg ble departementet orientert om at selskapet ville gå i dialog med Marker kommune om justering av prosjektet og imøtekomme kommunens innvendinger. Våren 2016 fikk departementet beskjed om at Marker og Årjäng kommuner trakk klagen på konsesjonsvedtaket. Kommunens vedtak om å trekke klagen forutsatte at man også skulle gå i dialog med Scanergy om å finne avbøtende tiltak og justeringer i prosjektet. Departementet mottok en planendringssøknad høsten 2016. Dette medførte at departementet måtte ta stilling til endringer i sluttbehandlingen av denne konsesjonssaken.

Når det gjelder henvendelsene per e-post som representanten viser til, er det riktig at en av dem, fra november 2016, ikke er formelt besvart. Det er altså en av dem. Årsaken til det er at departementet måtte avvente merknader fra Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune om de omsøkte planendringene. I den avsluttende behandlingen ble Marker kommune gjort kjent med dette gjennom kopier av de påfølgende brevene fra Fylkesmannen og fra fylkeskommunen til departementet.

I denne saken er jeg glad for at vi har funnet gode løsninger mellom kommune og utbygger som kan bidra til at det nå skapes både mer fornybar energi og arbeidsplasser og aktivitet i Marker. Og vi har ivare tatt kommunens syn på en god måte.

Stein Erik Lauvås (A) [14:07:58]: Det er pussig hvordan tilfældighetene rår fra spørsmålet ble stilt. Jeg registrerer at i går kom avklaringen. Men – som sagt – tilfældighetene antar jeg rår.

Det er riktig som statsråden viser til, at her har det vært klagesaksbehandlinger og den type ting, og det har vært bytte i prosjektet osv. Jeg hadde gleden av å være inne i denne saken tidligere – jeg var ordfører der. Statsråden har jo også en ordførertid ikke langt bak seg.

Når det gjelder de e-postene som har blitt sendt, og som jeg får opplyst av kommunen at ikke har blitt besvart, gjaldt det alle, til og med den første, fra 4. mars 2015, altså for snart to år siden. Man fikk en automatisk generert e-post som sa at e-posten var mottatt, men ikke noe svar på når den ble behandlet, eller hvordan den skulle bli behandlet. Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at hans departement kan følge opp slike henvendelser bedre?

Statsråd Terje Søviknes [14:09:05]: Vi kan nok mimre mye om ordførertiden, representanten og jeg.

Men til spørsmålet knyttet til e-poster: Jeg har fått opplyst at e-posten av 4. mars 2015 fra kommunalsjefen ble besvart samme dag. Når det gjelder e-posten av 7. april, som man etterspør svar på, inneholdt den en oversendelse av et kommunalt vedtak og kopi av et brev til Scanergy og en orientering om behandlingen av en lovlighetsklage

knyttet til den kommunale saksbehandlingen. Denne meldingen var ikke noe departementet skulle svare på. Når det gjelder e-posten av 2. november 2016, har jeg allerede redegjort for at den ble fulgt opp gjennom den korrespondansen som fant sted via Østfold fylkesmannsembete og Østfold fylkeskommune.

Spørsmål 25

Helga Pedersen (A) [14:10:18]: «Etter fiberkabelbrudd utenfor kysten av Varangerhalvøya ble 3 500 mennesker isolert fra ordinær kommunikasjon over lengre tid. I tillegg ble flere fiskere uten kystradio og nødberedskap.

Hva gjør statsråden for å sikre oss mot at dette skjer igjen, og når vil nye og bedre løsninger være på plass?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:10:38]: Regjeringen jobber kontinuerlig for å forbedre landets digitale infrastruktur. Gjennom Lysne-utvalgets arbeid har vi bedre oversikt over samfunnets digitale sårbarheter. Kartleggingen har gjort det enklere å sette inn ekstra innsats der det er behov for det. Lysne-utvalget har bl.a. gitt flere konkrete anbefalinger for å redusere sårbarheten i ekom-infrastrukturen. Samferdselsministeren har hovedansvaret for sikkerheten i ekom-infrastrukturen og fremmet i 2016 en nasjonal plan for elektronisk kommunikasjon. Ekomplanen viser at flere tiltak for å styrke sikkerheten og robustheten i det elektroniske kommunikasjonsnettet må konkret gjennomføres. Samferdselsministeren melder til meg at de har kartlagt flere områder i landet der kommunene er ekstra sårbare for ekomutfall, på samme måte som vi opplevde på Varangerhalvøya. I Finnmark er det i tillegg en spesiell utfordring med framkommelighet og reparasjon på vinterstid.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Nkom, har derfor startet programmet «Forsterket ekom» i samarbeid med tilbyderne Telia, ICE, Telenor og berørte myndigheter, nettopp for å styrke kommunikasjonsikkerheten i sårbare kommuner. Nkom-tilbyderen, fylkesmennene og DSB peker i samarbeid ut kommuner som utrustes med ekstra kommunikasjon og strømforsyning. Kommuner i Nordland og Finnmark har blitt prioritert i dette arbeidet. Nkom er nå i ferd med å vurdere hendelsen og om det er nødvendig å sette inn ekstra tiltak eller pålegg i nettopp disse berørte områdene.

Kommunikasjonen med omverdenen er viktig for oss. Når denne faller ut, merker vi hvor sårbare vi er, og ikke minst hvor avhengige vi er av teknologi og infrastruktur. Som justis- og beredskapsminister er jeg opptatt av at vi har tilfredsstillende beredskap når sanne hendelser oppstår. Det er viktig at beredskapsaktørene evner å samarbeide godt, og at vi har gode verktøy som sikrer samhandling og kommunikasjon. Nødnett er et viktig verktøy for nød- og beredskapsstaten og aktørene. Nødnettet hadde ikke nedetid med fiberbruddet. At Nødnett var tilgjengelig for nødstatene, kommunen og Fylkesmannen, var viktig i en situasjon der de ordinære kommunikasjonsløsningene var utilgjengelige.

Helga Pedersen (A) [14:13:29]: Jeg takker for svaret, men jeg skulle kanskje ønske at statsråden var enda litt

mer konkret på hvordan de kommunene som her var berørt, vil følges opp. For situasjonen som oppsto i januar, skyldtes jo to brudd på sjøkabelen som sørger for elektronisk kommunikasjon til Berlevåg og Båtsfjord, og Fylkesmannen i Finnmark har omtalt dette som at både plan A og plan B ligger i samme kabel. Fylkesmannen har understreket behovet for en ny gjennomgang av kritisk infrastruktur i Finnmark. Fiskarlaget har henvendt seg til regjeringen og bedt om en ny risikovurdering av sentral infrastruktur, og KS Finnmark har pekt på behovet for en alternativ fiberforbindelse på land, slik at man ikke lenger skal ha både plan A og plan B i samme kabel. Hvordan ser statsråden på innspillene fra henholdsvis Fylkesmannen, Fiskarlaget og KS Finnmark?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:14:29]: Igjen: Det er altså samferdselsministeren som har ansvaret for sikkerhet og beredskap i ekomnett og i tilhørende tjenester, og han har meldt til meg at Berlevåg kommune er prioritert i arbeidet med forsterket ekom, sammen med bl.a. Finnmarkskommunene Lebesby og Gamvik.

Så er det slik at det er høye kostnader forbundet med å forsyne Berlevåg med forsterket kommunikasjon ved å forsterke dagens fiberforbindelse og ekstra linje inn til kommunen. Derfor vil Nkom og tilbyderne vurdere flere alternative løsninger for å få ned kostnadene, men dette er absolutt et innspill man tar med inn i den vurderingen.

Helga Pedersen (A) [14:15:16]: Jeg takker for svaret og tolker det slik at statsråden vil gjøre de nye risikovurderingene som Fylkesmannen og Fiskarlaget har bedt om, og at det vil arbeides med å få på plass backup-løsninger som gjør at man ikke lenger får både plan A og plan B i samme kabel.

Men dette reiser jo også en annen problemstilling, og det handler om beredskapen på land når uhellet, eller det uventede, inntreffer. I denne situasjonen mistet to kommuner sin elektroniske kommunikasjon med omverdenen. De berørte kommunene får ros av Fylkesmannen for måten de håndterte situasjonen på. Men vi vet samtidig at det kuttes i politiet, og at det i mange kommuner i Kyst-Finnmark er bekymring over politiets tilstedeværelse. Kan statsråden forsikre at det ved framtidige hendelser er tilstedeværende politi som kan ordne opp hvis kommunikasjonen med omverdenen faller bort?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:16:21]: Det siste må jeg nok avvise: Det kuttes ikke i politiet, snarere tvert om. Med de rekordstore bevilgningene fra Stortinget med flertall fra regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre i fjor, for årets statsbudsjett, er det en betydelig økning av penger til politiet og i særdeleshet til politidistriktene.

Den reformen vi står midt oppe i, handler nettopp om å legge til rette for bedre og mer likeverdige polititjenester i hele landet, og da handler det faktisk om at man har kortere responstid, mer politikraft til stede, og man skal være trygg på at reformen vil skaffe nettopp det man ønsker – et godt polititilbud i hele landet.

Spørsmål 26

Ruth Grung (A) [14:17:17]: «Det er stort behov for flere fengselsplasser i Norge. Ullersmo og Oslo fengsel skal om kort tid fjerne et stort antall plasser, som blir delvis erstattet med nye i Eidsberg og Ullersmo. Vestlandet har et stort behov for flere fengselsplasser. Norsk nivå er 75 fengselsplasser pr. 100 000 innbyggere. Både Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane har 40. Størst er behovet på Sunnmøre med kun 15.

Hva gjør statsråden for at alle regioner får nok fengselsplasser, og når kan vi forvente bygging av nye plasser i vest?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:17:56]: Regjeringen øker soningskapasiteten i Norge, og det har vi gjort i hele denne regjeringsperioden. I 2014 ble kapasiteten ved Oslo fengsel økt med 20 plasser, i tillegg til at vi fikk 50 flere soningsplasser gjennom bruk av dublering i fengsle-
ne.

Regjeringen framla før jul 2014 en melding til Stortinget om en utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen. Meldingen belyser den krevende kapasitetssituasjonen som var til stede da denne regjeringen tok over. I meldingen framstilles behovsprognoser og mulige løsninger for å sikre tilstrekkelig kapasitet.

I 2015 ble det bevilget penger til etablering av 41 nye lukkede fengselsplasser og til en egen ungdomsenhet med inntil fire plasser. Det er også blitt bevilget 10 mill. kr, slik at flere innsatte kan overføres til behandlingssituasjon.

Det er bevilget penger til utvidelser ved Ullersmo fengsel og ved Indre Østfold fengsel, avdeling Eidsberg, med henholdsvis 96 og 85 plasser. Deler av Oslo fengsel legges ned når disse plassene står ferdig første halvår 2017, som regjeringen påpekte i et spørsmål, men nettoøkningen blir uansett ni plasser.

Det er bevilget penger i 2016 og 2017 til prosjektering av nytt fengsel i Agder med til sammen 300 plasser. Samtidig er soningsgjennomføringskapasiteten på Østlandet utredet gjennom en konseptvalgutredning med tilhørende kvalitetssikring, som er til vurdering i departementet.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å utvide norsk fengselskapasitet for å unngå at soningskøene igjen øker, og for at kriminalomsorgen skal kunne stille et tilstrekkelig antall varetektsplasser til disposisjon for politiet.

Vi må se på behovet for fengselsplasser i et nasjonalt perspektiv og ut fra faglige vurderinger. Departementet vil igangsette en konseptvalgutredning for Vestlandet, som planlegges å starte opp i andre halvår i år. Regjeringen vil komme tilbake til prioritering av tiltak, bevilgningsbehov og framdrift i forbindelse med de årlige budsjettprosessene.

Ruth Grung (A) [14:20:22]: Spørsmålet gjaldt først og fremst Vestlandet, hvor vi opplever at situasjonen er kritisk. Jeg nevnte Kriminalomsorga region vest, men vi har også Haugalandssområdet, hvor vi har ventet svært lenge på å få erstattet Haugesund fengsel. Åna fengsel er et annet. Ålesund fengsel har lenge stått på kartet som kanskje et av de mest utsatte. Men vi har også Vik fengsel, som har mulighet til å etablere 30 nye plasser. Så har vi også Bjørgvin fengsel, som er særdeles gammelt og til

nedfalls, og som faktisk ble bygget av fanger på 1960-tallet.

Statsråden nevnte at KVU-en for Vestlandet kommer først til høsten, men det var jo sagt at den skulle komme allerede sist sommer. Når kan vi forvente at den blir ferdig? Og konseptvalgutredningen for Østlandet ligger fortsatt i departementet. Når kommer den?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:21:19]: Jeg kan selvfølgelig ikke gi en dato, men jeg kan love at vi jobber så raskt vi kan for å få på plass nye fengselsplasser og øke soningskapasiteten. Dette er et prioritert område for regjeringen. Og som jeg sier: Vi har levert i høyeste grad når man ser nasjonen under ett. Jeg forstår at det er utfordringer i enkelte deler av landet, og som jeg viste til, har vi også planer når det gjelder Vestlandet.

Men det tar tid å hente inn det som var lange fengselskøer da denne regjeringen overtok. Det tar tid å få på plass alle fengselsplassene. Men til tross for de utfordringene regjeringen overtok i 2013 med hensyn til både soningskø og mangel på varetektsplasser, har vi i realiteten nullet ut soningskøene. Det må også bety noe.

Ruth Grung (A) [14:22:16]: Vi har 200 kvinner som soner. Det er relativt få, men de har kanskje noen av de dårligste tilbudene. Mange av dem har opplevd seksuell trakassering i forkant, og det er lite ønskelig og heldig at de får aktivitetstilbud sammen med menn. Det medfører at tilbudet stort sett er konsentrert på østlandsområdet, og da får de lange avstander med tanke på å opprettholde familieband og når det gjelder tilbakeføringsarbeidet og det å ha tilknytning til nærmiljøet.

Hvilke planer har ministeren med hensyn til å tilrettelegge for moderne fasiliteter for de kvinnene som soner?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:22:59]: Jeg har stor forståelse for det spørsmålet. Det er absolutt prioritert fra regjeringens side å finne fram til gode tilbud. Jeg har, som jeg sier, forståelse for det, men jeg kan ikke gi konkrete lovnader her og nå. Vi kommer tilbake til det, men det jeg kan love, er at dette er noe som vi tar på det høyeste alvor, og som vi vil finne gode løsninger på.

Spørsmål 27

Anna Ljunggren (A) [14:23:35]: «Til grunn for norsk politis arbeid, ligger samarbeidsmodellen. Dens suksess avhenger av en høy grad av tillit i befolkningen. Tillit tar lang tid å bygge opp, men er enkel å rive ned. Nå viser målinger at tilliten til norsk politi er på vei ned.

Hva har statsråden tenkt å gjøre for å snu den uheldige utviklingen?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:23:56]: Nærpolitimodellen ligger til grunn for det norske politiet. Det norske politiets styrke har tradisjonelt ligget i den nære kontakten med befolkningen i lokalsamfunnet. Nærpolitireformen bygger videre på denne modellen og styrker kravene til polititjenesten.

Den tilliten og trygghetsskapingen som ligger i kontakten mellom politiet og befolkningen lokalt, står helt sentral

også i framtiden. Politiet har høy tillit i det norske samfunnet. Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi, og Politidirektoratet, gjennomfører jevnlig innbyggerundersøkelser der spørsmålet om tillit til politiet står sentralt. Om lag 80 pst. av befolkningen har tillit til politiet. Men jeg antar at representanten Ljunggren viser til undersøkelsen som ble utført av Ipsos for Domstolssadministrasjonen og offentligjort i desember 2016. Også denne viser at nesten 80 pst. av befolkningen har tillit til politiet. Samtidig var det nedgang i andelen som oppga at de hadde stor tillit. Det er noe vi tar alvorlig.

Politiet må jobbe for å opprettholde og å styrke tilliten hver eneste dag. En måte å gjøre det på er å gi befolkningen gode tjenester. Det er derfor viktig at politiet moderniseres og utvikles i takt med samfunnsutviklingen. Regjeringen bidrar med å legge betingelsene til rette for nettopp en slik utvikling. Regjeringen har i hele perioden økt bevilgningene til politiet. Politiets driftsbudsjett har, siden regjeringen tiltrådte, økt med 4,6 mrd. kr, lønns-, pris- og pensjonsjustert, altså 2,5 mrd. kr – en betydelig økning. Antall årsverk under denne regjeringen har økt med om lag 1 800. Og prognosene viser at vi vil nå måltallet med to politifolk per tusen innbyggere på nasjonalt nivå i 2019.

Det satses mye på arbeidsmetoder og digitalisering, som vil gi bedre opplevelser for publikum i møte med politiet. Politiarbeid på stedet og utvidelse av løsninger for anmeldelse på nett er også blant de kvalitetshevingstiltakene som kommer nå framover.

Regjering og storting har forventninger til utvikling av holdninger, kultur og ledelse i politiet. Det er et mål med nærpolitireformen – å få et politi som skaper bedre resultater i en kultur preget av åpenhet og tillit gjennom god ledelse og aktivt medarbeiderskap. En rekke ulike tiltak er satt i verk for å bygge videre på en god kultur i politiet. Det er viktig for folks tillit.

Anna Ljunggren (A) [14:26:57]: Takk for svaret. Det er helt rett, som statsråden sier, at det er politiets innbyggerundersøkelse, som er gjennomført av Ipsos, som jeg viser til i spørsmålet mitt. Der ser vi at andelen som har tillit til politiet, er den samme som året før, men andelen som har svært stor tillit, har gått ned. Fire av fem nordmenn har tillit til politiet, men det vil si at det er over én million nordmenn som ikke har det, og som øverste leder for norsk politi bør det bekymre justisministeren. Jeg opplever også her ut fra svaret at det har han tatt inn over seg. Det er bra.

Fra 2015 til 2016 er det også en nedgang i antallet som har svært stor tillit til politiet i Troms og Finnmark. Tallet for Finnmark er spesielt høye – det var de både i 2015 og 2016 – blant dem som har ganske liten tillit og svært liten tillit til politiet, sammenlignet med andre fylker. Mener justis- og beredskapsministeren at dette er en utfordring, og hvordan skal han møte denne utfordringen i sin tid som justisminister?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:28:02]: Det er langs de linjene jeg allerede har snakket om. Det handler om å gi gode tjenester til innbyggerne. Det handler om å realisere nærpolitireformen, som i høyeste grad vil bidra til det. Men det er lurt at vi også trekker oss litt tilbake og ser det store bildet, for det store bildet er at vi i Norge har et ekstremt godt politi, et ekstremt godt politi som leverer

gode tjenester. Sammenlignet med de fleste andre land har politiet i Norge særdeles stor tillit. Det er viktig å ha med seg. Men man blir aldri fornøyd før tallet er 100 pst. Det skal jeg love at vi skal jobbe for at folk skal få se. Det som i hvert fall imidlertid ikke er til hjelp, er når en del fremtredende politikere i Stortinget bidrar til å snakke ned politiet. Det skaper utrygghet, og jeg er litt bekymret for at det i realiteten bidrar til å svekke tilliten, på et helt uriktig grunnlag.

Anna Ljunggren (A) [14:29:04]: Dette er jo standardsvaret fra regjeringen. Hvis vi viser til utfordringer som finnes innenfor enkelte sektorer, får vi som svar at vi snakker det ned. Jeg bare etterlyser svar på hvordan dette arbeidet skal gjøres fra regjeringens side framover.

Nok om det. På Dagsrevyen i går så vi en undersøkelse som er gjennomført av Universitetet i Bergen, anonymt blant 6 000 ansatte i politiet, der et fåtall har tillit til at politiet vil levere bedre tjenester etter politireformen, som justisministeren har brukt mye tid på å snakke om her. I dag har justisministeren sagt at den politireformundersøkelsen er utdatert, samtidig som vi leser på nrk.no at Sigve Bolstad i Politiets Fellesforbund sier at resultatet ville vært enda verre i dag. Politidirektøren sa i går at det vil ta tid, at vi ikke kan levere fra dag én. Er statsråden enig i at politiet ikke kan levere fra dag én? Og hvor lang tid mener justisministeren at det er greit at folk må vente på resultatet av den nye reformen?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:30:11]: Jeg deler ikke situasjonsbeskrivelsen. Den undersøkelsen representanten viser til, var – helt riktig – gjennomført før reformen ble iverksatt, før man startet utrulling av reformen. Og da er det sånn, som det ofte er i mange situasjoner, at før en reform som kan påvirke din egen arbeidshverdag og ditt eget liv, skapes det usikkerhet. Det er helt naturlig, og det vet vi. Dette er en såkalt nullpunktundersøkelse. Det vil si at man fra det nullpunktet skal følge utviklingen gjennom politireformen, for å ha det som grunnlag for å vurdere fortløpende gjennomføringer i reformen. Men skal man spørre om en reform fungerer, må man jo spørre etter at man har gjennomført den – ikke før. Det er realiteten når det gjelder den undersøkelsen som jeg opplever blir framstilt særdeles feilaktig i media. Men vi skal jobbe og stå på hver eneste dag for å få en god reform, og jeg håper også Arbeiderpartiet kan bidra med det, de som tross alt har vært med på å stemme for reformen.

Spørsmål 28

Hadia Tajik (A) [14:31:28]: «Den raskaste og viktigaste beredskapsressursen i politiet er nærmaste politipatrulje, altså den alminnelege politibetjenten som er ute blant folk når hendinga oppstår. Tal frå POD 1. september 2016 viste at talet på politibetjentar i politidistrikta har gått ned det siste året.

Kva har statsråden tenkt å gjere for å snu denne trenden, slik at regjeringa ikkje fortset å gjere beredskapen dårlegare?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:32:00]: Påstanden representanten Hadia Tajik bruker som utgangspunkt for sitt spørsmål, stemmer ikke med den sterke veksten som har vært i politiet de senere årene. La meg komme tilbake til det senere i svaret, men la meg bare understreke at jeg er enig med representanten i at den alminnelige politibetjenten som er ute blant folk når hendelser oppstår, er en viktig beredskapsressurs. Det er også en av grunnene til at denne regjeringen, med støtte fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, er i ferd med å gjennomføre tidenes største endring i norsk politi, nemlig nærpoltireformen. Nærpoltireformen skal gi nettopp mer tilgjengelig og tilstedeværende politi. Med nærpoltireformen sikrer vi et kompetent og effektivt nærpolti og utvikler gode fagmiljøer som er rustet til å møte morgendagens utfordringer.

Politidirektoratet har nå besluttet en ny lokal organisering av norsk politi. Færre lensmannskontorer skal frigis tid og ressurser til politiets kjerneoppgaver: forebygging, etterforskning og beredskap. Denne regjeringen har som målsetting at det innen 2020 skal være to polititjenestemenn eller -kvinner per 1 000 innbyggere. Ut fra de siste prognosene kan vi nå denne målsettingen allerede i 2019. Det skyldes et målrettet arbeid der vi har foreslått bevilgninger slik at politistudentene kan tilbys jobb i etaten. I budsjettet for 2014–2017 er bevilgningene hvert år økt, slik at ca. 350 nyutdannede fra Politihøgskolen kan tilbys jobb. I tillegg kommer de som går inn i ledige jobber i etaten.

Under denne regjeringen er det faktisk, i motsetning til hva representanten påstår, en økning i bemanningen på om lag 1 800 årsverk. I underkant av 1 000 av disse, 800–900, er polititjenestemenn og -kvinner. Jeg synes derfor at det er en ikke ubetydelig overdrivelse å si at beredskapen er blitt dårligere.

I løpet av 2016 er det en liten økning i politibemanningen. Jeg mener at politidistriktene har brukt for lang tid på å ansette studentene som var ferdig på Politihøgskolen sommeren 2016, men tall fra Politidirektoratet viser at per 31. desember 2016 hadde henholdsvis 91 pst. og 97,2 pst. av studentene fra kullene våren 2015 og 2014 som hadde bestått alle eksamener, jobb i politiet. Av dem som var ferdig på Politihøgskolen våren 2016, hadde 51,6 pst. jobb i etaten.

Hadia Tajik (A) [14:35:05]: Eg legg til grunn at justisministeren ikkje går imot tala frå Politidirektoratet, som viser ein nedgang blant politibetjentar i politidistrikta.

Eg registrerer at svaret hans i all hovudsak legg vekt på politireforma. Vel, ho har jo vist seg, under Høgre og Framstegspartiet, å vera ei sparereform. Ein tek faktisk ut effektiviseringsgevinstar i politireforma, det står i deira eige statsbudsjett. Det har ein ikkje støtte for hos Arbeiderpartiet. Me har foreslått meir pengar til politiet.

Denne regjeringa har øyremerkt meir enn noka regjering på aukingane til politibudsjettet. Det har fleire konsekvensar, bl.a. at politidistrikt held stillingar opne fordi det er den einaste måten dei kan gjera lokale prioriteringar på.

Då må eg nesten spørja: Kvifor er regjeringa sine eigenmarkeringar når det gjeld politi, viktigare for statsråden enn å gje rom for nødvendige lokale prioriteringar, som f.eks. tilsettingar?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:36:01]: Spørsmålsformuleringen er noe jeg ikke kjenner meg igjen i, og det skyldes, rett og slett, at vi nå i 2017 betydelig øker driftsbudsjettene til politidistriktene. Det gjør vi med 295 mill. kr i frie midler i 2017. I tildelingsbrevet til Politidirektoratet vil jeg også be om at direktoratet utarbeider en forpliktende plan, slik at alle de som gikk ut av Politihøgskolen i 2016 som fortsatt står uten jobb i etaten, er tilsatt innen 1. juni 2017, samt at vi lager planer for tilsetning av studentene som går ut av Politihøgskolen i 2017.

Jeg har forståelse for problematiseringen rundt frie kontra bundne inntekter. Nå tar vi i høyeste grad grep for å legge til rette for større grad av frie inntekter til politiet. Jeg vil følge utviklingen tett.

Hadia Tajik (A) [14:37:07]: Eg takkar for dette svaret.

Eg gjer merksam på at ein veldig stor del av dei pengane som har gått til politiet, er løns- og prisvekst, ein annan stor del av dei er pensjon. Men det skulle berre mangla at politiet fekk den typen vekst i sine budsjett.

Ein har altså teke ut ein effektiviseringsgevinst i samanheng med politireforma. I tillegg har ein gjennomført det som vert kalla ei avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform, der ein òg har teke ut 200 mill. kr frå politietaten. Når me har spurt, i samanheng med behandlinga av statsbudsjettet, om kvifor ein tek ut desse pengane, og kva for kvalitativ gevinst ein får, har regjeringa svart:

«Reformen følges imidlertid ikke av et system for rapportering, og vi kan derfor ikke slå fast de direkte effektene av de gjennomførte tiltakene.»

Då må eg spørja: Kvifor gjennomfører regjeringa eit kutt på 200 mill. kr i politibudsjettet når ein ikkje kan dokumentera ein kvalitativ effekt av dei kutta?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:38:03]: Jeg oppfatter at man prøver å framstille det som i realiteten er svært god prioritering av politi- og lensmannsetaten, som noe annet enn det egentlig er.

Ja, det er riktig at jeg refererte til tallet 4,6 mrd. kr, men når man tar hensyn til lønns- og priskorreksjon og selvfølgelig også pensjon, er det altså en realøkning på 2,5 mrd. kr under denne regjeringen. Det er ikke småpenge, det er en betydelig satsing på politiet. Vi har altså i løpet av denne perioden, som jeg refererte til, fått 1 800 nye årsverk i politiet. Dette er ikke en nedprioritering av politiet. Og som jeg sier: I inneværende budsjettår legger vi til rette for økt bruk av frie inntekter slik at man kan gjøre flere lokale prioriteringer. Det er ikke noe annet enn en stor og historisk satsing på politiet.

Spørsmål 29

Lise Christoffersen (A) [14:39:16]: Spørsmålet mitt lyder:

«Barn må beskyttes mot vold og overgrep. De skal ikke være nødt til å føle seg utrygge i sitt eget hjem. Likevel ser vi at dagens taushetsregler, eller mangel på kunnskap om dem, kan stå i veien for å hjelpe barn mot vold og overgrep. I juni i fjor fremmet Arbeiderpartiet en rekke forslag til tiltak. Statsråden svarte at arbeidet allerede var i gang.

Saken haster, men den ser ikke ut til å stå på lista over saker til Stortinget denne våren.

Hvilke tiltak planlegges, og når kan vi vente at de kommer til Stortinget?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:39:54]: Bekjempelse av vold og overgrep mot barn er en av våre viktigste oppgaver og prioriteres høyt både av meg som justisminister og av regjeringen. Sør-Øst politidistrikt prøver nå ut det nye risikovurderingsverktøyet SARA for barn, som strukturerer politiets arbeid med å forebygge vold mot barn i nære relasjoner. Verktøyet bygger på det som kalles SARA, som i dag brukes for å forebygge partnervold på en mer systematisk måte, og som har gitt svært gode resultater.

I oktober i fjor la regjeringen fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep, der det foreslås en rekke tiltak. Planen er nå til behandling i Stortinget, og den viser det store engasjementet vi har for voldsutsatte barn og unge.

Det er i dag straffbart å unnlate å forsøke å avverge visse straffbare handlinger, som f.eks. vold og overgrep mot barn. I slike tilfeller må taushetsplikten vike for avvergingsplikten. Spørsmålet om en utvidelse av avvergingsplikten er nå til utredning i departementet og planlegges sendt på høring i løpet av våren. Det er viktig at de ulike tjenestene, f.eks. barnehage, skole, helsestasjon, har god kjennskap til reglene for taushetsplikt, opplysningsplikt og avvergingsplikt. Videre må det være etablert gode rutiner for håndtering av mistanke om vold og overgrep.

Ulik forståelse og praktisering av bestemmelsene om taushetsplikt kan være til hinder for et velfungerende tverrfaglig samarbeid om forebygging av vold og overgrep mot barn og unge og god og tidsriktig hjelp til utsatte barn. For å få en felles forståelse av regelverket om taushetsplikt og informasjonsutveksling i forvaltningen og hvordan det skal praktiseres, har vi besluttet at det skal utarbeides en veileder. Et særlig viktig moment i dette arbeidet er å slå tydelig fast når det foreligger plikt eller rett til å gi opplysninger til politi eller tilsynsmyndigheter. Hvis det i dette arbeidet avdekkes unødvendig kompliserte, utfordrende regler eller lignende problemer, må dette påpekes og løses. Et alternativ er lov- og forskriftendringer.

Lise Christoffersen (A) [14:42:35]: Jeg takker for svaret. Da vi hadde saken oppe til behandling i fjor, sa daværende statsråd at Arbeiderpartiets forslag omtrent var som å slå inn åpne dører. Jeg ser at statsråden nå viser til at noe arbeid er i gang, men alt er i hvert fall ikke ferdigstilt, så den døra var vel kanskje bare på gløtt akkurat da Arbeiderpartiet fremmet sine forslag.

Jeg lurer litt på det som statsråden var inne på her, om forebygging, og der har jeg et spørsmål om ting som kommer fram i rettsaker under etterforskning av saker som gjelder vold mot barn. Er det noen form for systematisering av den kunnskapen, og har en noen planer om å systematisere og formidle den kunnskapen videre til andre etater som trenger samme kunnskap som den f.eks. politiet sitter med?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:43:39]: Et godt samarbeid med de ulike tjenestene som skal bistå utsatte barn, er avgjørende. Som en del av opptrappingsplanen mot vold og overgrep vil regjeringen styrke samarbeidet

mellom politiet og barnevernet. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Politidirektoratet utarbeider i fellesskap retningslinjer for samarbeid mellom barnevern og politi. Retningslinjene er planlagt sendt på høring i februar. Det er også naturlig her å vise til at regjeringen 13. november 2015 satte ned et utvalg som skal gjennomgå saker der barn og unge har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt, det såkalte Barnevoldsutvalget. Utvalgets oppgave er å avdekke hvorvidt, eventuelt i hvilken grad og på hvilken måte, det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatet i håndteringen av disse sakene. Det er et svært viktig arbeid. Utvalget leverer sin utredning innen sommeren.

Lise Christoffersen (A) [14:44:45]: Jeg takker for svaret. Det er uten tvil et viktig arbeid, som Arbeiderpartiet også skal følge nøye med på.

Men en trenger jo ikke å vente med å gjøre noe til en har et forslag til lov til behandling. En kan jo også sørge for å bringe sammen dem som sitter på brøkdeler av kunnskap – og litt forskjellig kunnskap. Jeg hadde et utmerket samarbeid med statsrådets forgjenger, som i april i fjor sendte et brev til landets kommuner og ba dem om å bruke beredskapsrådene til å forebygge vold mot barn. Der møtes alle relevante etater på tvers av sektorer og nivåer løpende. Spørsmålet mitt er om statsråden vet om kommunene faktisk har fulgt opp den henstillingen og satt vold mot barn på agendaen i beredskapsrådene. Hva tenker statsråden å gjøre for å sørge for at kommunene gjør det til et løpende arbeid og ikke bare et skippertak én gang?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:45:46]: Det er prisverdige og viktige tiltak som her tas opp av representanten. Jeg skal se nærmere på dette. Jeg mener prinsipielt sett at det er et riktig spor, men jeg må få lov til å se nærmere på akkurat den problemstillingen som reises av representanten her.

Spørsmål 30

Kjersti Toppe (Sp) [14:46:20]: «Økonomien i Vest politidistrikt gjer at politimeisteren vurderer å kutte 100–140 årsverk i 2017 og kutte i prioriterte oppgaver, inkludert vakt og beredskap. Ei dyr nærpoltireform, auka flyplassvakthald og sykkel-VM blir trekt fram som særskilde årsaker til dette.

Korleis kan statsråden forsvare at innføring av nærpoltireforma fører til eit kutt på 140 stillingar i politidistriktet, og vil statsråden syte for at sykkel-VM og etablering av nytt politikontor på Flesland blir fullfinansiert?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:47:00]: Regjeringen har i denne stortingsperioden prioritert politibudsjettet. Driftsutgiftene til politiet etter denne regjeringens overtakelse er i perioden 2013–2017 blitt styrket med 2,5 mrd. kr, eller om lag 20 pst. Det er bl.a. bevilget over 500 mill. kr ekstra til politiet for gjennomføring av nærpoltireformen. Det har, siden regjeringen tiltrådte, blitt ca. 1 800 flere årsverk.

Politibudsjettet er prioritert også i 2017. Det vil bli tilsett et betydelig antall politiutdannede som i sin helhet er

finansiert ved hjelp av ekstrabevilgningen.

Jeg er kjent med at Politidirektoratet i fjor sommer ba distriktene planlegge budsjettene med et kutt på 2 pst. for 2017. Jeg vil understreke at dette var før regjeringen la fram sitt forslag til statsbudsjett for 2017, og jeg kan forsikre representanten om at dette ikke vil bli gjeldende for politidistriktene, heller ikke for Vest politidistrikt. Regjeringen forventer derimot at politidistriktene vil få økt handlingsrom i sine driftsbudsjetter i år gjennom de 295 mill. kr som politiet særskilt er styrket med. Det kommer i tillegg til om lag 330 mill. kr for å sikre at de nyutdannede fra Politihøgskolen i 2017 skal få jobb, samt sikre helårsvirkning for dem som gikk ut i 2016. Jeg henviser også til politidirektørens uttalelse i Politiforum av 26. januar i år, hvor han støtter det jeg nå sier, med følgende:

«Fakta er at budsjettet for 2017 vil bli høyere for politiet enn noensinne. Flere vil bli ansatt. Det er penger å rutte med.»

Det er viktig at ledere i politiet gis handlingsrom til å kunne foreta gode prioriteringer innenfor eget ansvarsområde for å oppnå best mulig resultater. Vi bør som politikere legge til rette for nettopp dette og bidra til å gi gode rammebetingelser. Det fordrer at vi er tilbakeholdne med å legge inn for mange nye detaljerte føringer som binder opp handlingsrommet og ressursbruken.

Jeg vil avslutningsvis presisere at arbeidet med departementets tildelingsbrev til Politidirektoratet og direktoratets disponeringsskriv til bl.a. politidistriktene er i sluttfasen. De endelige budsjetttrammene og forutsetningene for bl.a. Vest politidistrikt er derfor ikke formelt fastsatt ennå, men resultatet av det vil se langt bedre ut enn det Vest politidistrikt frykter.

Kjersti Toppe (Sp) [14:50:08]: Takk for svaret.

Eg hadde eit spesifikt spørsmål om statsråden vil sørgja for at sykkel-VM og etablering av eit nytt politikontor på Flesland vert fullfinansiert. Eg kan ikkje sjå at statsråden tok opp det i svaret, så eg vil be statsråden svara konkret på det.

Det er òg slik at politimeisteren i Bergens Tidende skiserte to scenario. Sjølv om ein ikkje får eit kutt på 2 pst., sjølv om ein får 50 mill. kr ekstra til finansiering av nærpoltireforma og får fullfinansiert sykkel-VM, vil det likevel føra til ein reduksjon i årsverk i politidistrikt Vest på mellom 30 og 45 årsverk. Meiner statsråden at det er akseptabelt for neste år – eit kutt i årsverk sjølv om ein eventuelt får fullfinansiert dei andre tiltaka?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:51:11]: For igjen å sitere politidirektøren, denne gangen fra Bergens Tidende 28. januar 2017:

«Politiet får mer penger og flere folk enn noen gang, og det gjelder også Vest. Ting går riktig vei.»

Så har jeg forståelse for de enkeltforholdene som representanten Toppe tar opp. Det er i så fall noe vi må komme tilbake til Stortinget med på et senere tidspunkt. Det antar jeg representanten har forståelse for.

Kjersti Toppe (Sp) [14:51:50]: Eg synest det er litt oppsiktsvekkjande at statsråden avfeiar det som av politimeisteren vert trekt fram som ei årsak til bekymring for budsjettet for neste år, nettopp at nærpoltireforma i distriktet ikkje er finansiert. Han må trekkja 50 mill. kr frå

auken i årsverk som statsråden viser til, til å kjøpe utstyr. Derfor vert det ein reduksjon i årsverk. Han viser til at sykkel-VM tar masse ressursar som ikkje distriktet har fått eksplisitte midlar til. Han visar òg til at det kostar å laga til eit nytt politikontor på Flesland for å sikra grensekontrollen. Eg har høyrte at det kjem meir midlar enn nokon gong, men eg vil igjen utfordra statsråden på å vera meir konkret i sitt svar på dei aktuelle problemstillingane.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:52:52]: Jeg forsøkte egentlig å gjøre rede for det i mitt opprinnelige innlegg, det er mulig det ikke framkom tydelig nok. Hele det oppslaget og det brevet som media baserte disse kuttforslagene på, var en øvelse som Politidirektoratet ga bl.a. Vest politidistrikt før statsbudsjettet ble lagt fram. Det var dermed en teoretisk øvelse og ikke gjenstand for realiteter i statsbudsjettet. Og som jeg sier, når det gjelder årets statsbudsjett – statsbudsjettet for 2017 – også når man ser forholdene i sum under denne regjeringen, har Stortinget aldri bevilget mer penger til politiet enn det man gjør i dag. Regjeringen prioriterer politiet, politiet er en budsjettvinner og politiet øker antall ansatte. Det er ikke grunnlag for å si noe annet enn det. Og så får vi komme tilbake til disse enkeltsakene i den grad det er nødvendig.

Spørsmål 31

Irene Johansen (A) [14:54:07]: «22. juli-kommisjonen anbefalte regionale øvingsentre for nødetatene. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har utredet behovet, og dette vurderes angivelig av en bredt sammensatt arbeidsgruppe i Justis- og beredskapsdepartementet. Initiativet ble tatt av den forrige regjeringen tidlig på høsten 2013. Nå er vi altså i 2017.

Når kan vi forvente noe svar fra regjeringen i denne saken?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:54:35]: Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for hovedtyngden av de sivile rednings- og beredskapsressursene i Norge. Det har vært behov for å kartlegge status og framtidige behov for felles øvinger og kompetanse blant beredskapsaktørene, herunder om det bør opprettes ett eller flere sentre for dette formålet. Justisdepartementet ga Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i oppdrag å lede en arbeidsgruppe og inneha sekretariat for utarbeidelse av en mulighetsstudie for ett eller flere øvings- og kompetansesentre for beredskapsaktører. Endelig mandat for arbeidet ble gitt 15. juli 2014, i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Arbeidsgruppen har bestått av en bredt sammensatt gruppe fra bl.a. Norges brannskole, Helse- og omsorgsdepartementet, Politidirektoratet, Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum og Forsvarsstaben.

Våren 2015 mottok Justisdepartementet rapporten «Mulighetsstudien – vurdering av regionale øvings- og kompetansesentre». Rapporten har vært på bred høring. En av arbeidsgruppens anbefalinger var at politiet skulle ta en

sterkere og tydeligere rolle innenfor samvirke i framtiden, og de skisserte mange alternative løsninger for hvordan man kan imøtekomme framtidige behov for felles øvinger og kompetanse. Justisdepartementet ba deretter høringsinstansene om å vurdere arbeidsgruppens anbefalinger i en bredere sammenheng og gi innspill til alternative løsninger. Departementet etablerte derfor våren 2016 en bredt sammensatt arbeidsgruppe som skulle gjennomgå høringsuttalelsene og tilrå hvordan en kan oppnå tilstrekkelig samvirke gjennom kompetanseutvikling og øvingsvirksomhet mellom beredskapsaktørene på nasjonalt, regionalt og lokalt plan. Denne arbeidsgruppen var sammensatt av personer fra bl.a. Hovedredningsssentralen i Nord-Norge, Forsvarsstaben, Politihøgskolen, Fylkesmannen, Eigersund og Bodø kommuner samt Oslo universitetssykehus og Stavanger universitetssykehus. I mandatet framgikk det at tilrådingene skal gis på bakgrunn av Mulighetsstudien, høringsbrev og høringsuttalelser og må ses i sammenheng med anbefalingsvedtaket i Innst. 306 S for 2014–2015 i Stortinget:

«Stortinget slutter seg til at det utredes nærmere hvorvidt det skal etableres øvingsentre i hvert politidistrikt, og hvilket innhold slike sentre eventuelt skal ha.»

Arbeidsgruppen leverte sin tilråding «Rapport fra arbeidsgruppen for oppfølging av Mulighetsstudien» til Justisdepartementet i desember 2016. Forslagene skal nå vurderes i samråd med berørte departement.

Irene Johansen (A) [14:57:47]: Når jeg går inn på nettsidene til Justis- og beredskapsdepartementet og ser på oppfølgingen etter 22. juli, står bl.a. samarbeid mellom beredskapsaktører som ett punkt, og så er det listet opp en del tiltak. Her går det ganske tydelig fram at man først og fremst har tenkt på samarbeid mellom politi og forsvar foreløpig, og at man spesielt har satt inn tiltak også innenfor politi og forsvar, mens 22. juli-kommisjonen jo peker på etatene som ikke fant hverandre 22. juli, at man må fokusere sterkere på samhandling mellom alle nødetatene, og det er jo det disse øvingsentrene som 22. juli-kommisjonen pekte på, har. Anerkjenner ministeren dette behovet?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:58:41]: Jeg ser absolutt behovet, og det oppfatter jeg også at mandatet ivaretar. Etter at forslagene er vurdert i samråd med berørte departement, vil jeg gi min endelige vurdering av saken. Når jeg hadde den lange gjennomgangen av tidsflyten, var det nettopp for å illustrere det poenget at det har vært en grundig, skikkelig behandling av denne saken, som vil kunne ut i en endelig vurdering. Dette er ikke noe venstrehåndsarbeid, det må gjøres på en skikkelig og ordentlig måte. Vi søker kunnskap, og det gjør vi best ved å tilnærme oss det i samråd med bredt sammensatte faginstanser.

Irene Johansen (A) [14:59:32]: Jeg anerkjenner absolutt at man skal gjøre sånne ting grundig, og det ser det også ut til at man har gjort. Men tiden går, og det er vel ingen tvil om behovet for felles øvinger mellom nødetatene. På Forsvarets områder på Rygge i Østfold øver politiet, og alt ligger til rette for at også de andre nødetatene kan øve der sammen med politiet. Det er en sak som vi fra

Østfold har tatt opp hvert år i forbindelse med budsjettet, og jeg lurer på: Vil ministeren nå ta et initiativ for å få etablert et slikt øvingssenter på Rygge – som en pilot og som en oppfølging av alle disse utredningene som ministeren henviser til?

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:00:18]: Jeg antar at representanten har forståelse for at jeg ikke kan stå og love det her og nå, men jeg ser på det som et innspill som jeg selvfølgelig tar med meg videre i arbeidet.

Spørsmål 32

Jan Böhler (A) [15:00:49]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«Når politiet i Oslo og andre steder jobber med å forebygge at ungdom rekrutteres til radikalisererte nettverk og kriminelle gjenger, opplever de at en snever tolkning av taushetsplikten i barnevernet, Nav, skolen og andre tjenester skaper problemer. Jeg tok opp dette med justisministeren i spørretimen 4. februar 2015. I det positive svaret ble det varslet «helt konkret endringsarbeid», bl.a. en veileder og at man ville se på en justering av lovrammene og komme tilbake til Stortinget.

Hva er gjort for å følge opp dette?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:01:36]: Som justis- og beredskapsministeren nevnte under spørretimen 4. februar 2015, har regjeringen tatt opp dette temaet i vår tiltaksplan «En god barndom varer livet ut, Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014–2017).

Arbeidet knyttet til bestemmelser om taushetsplikt og opplysningsplikt i forvaltningen skal følges opp, se tiltak nr. 14. Målet er å komme fram til en entydig forståelse som kan erstatte den eksisterende veilederen, og eventuelt føre til endringer i gjeldende bestemmelser. Det tiltaket vil, som det også ble nevnt da, være svært relevant også når det gjelder bekjempelse av radikalisering og rekruttering til ekstreme miljøer. Det er nå bestemt at det skal utarbeides en tverrsektoriell, praktisk anlagt og autorativ veileder som skal gi en felles forståelse av regelverket om taushetsplikt og informasjonsutveksling i forvaltningen og hvordan dette skal praktiseres.

Et særlig viktig moment i dette arbeidet er å få slått tydelig fast når det foreligger plikt eller rett til å gi opplysninger til politiet eller tilsynsmyndigheter. Jeg viser også her til hva den daværende justis- og beredskapsministeren uttalte i 2015, at man ofte ikke kjenner til hva slags informasjon regelverket faktisk åpner for å utveksle, og man deler derfor ikke tilstrekkelig informasjon med andre etater og organer, selv om regelverket åpner for det. Et viktig moment med veilederen er derfor å gjøre regelverket kjent i større grad, kanskje særlig blant de ytre etatene i forvaltningen. Det er svært viktig å skape en entydig forståelse av regelverket, og det må sikres at dette både gjøres kjent og følges opp i praksis. Tett kontakt med ytre etater vil også av denne grunn være sentralt under denne oppfølgingen.

23. oktober 2015 ble Forvaltningslovutvalget oppnevnt av Kongen i statsråd. Utvalget skal foreta en samlet revisjon av forvaltningsloven, som gir de grunnleggende re-

glene om taushetsplikt i forvaltningen. Ved utarbeiding av mandatet til utvalget er det tatt spesifikt hensyn til nettopp de spørsmålene representanten Böhler var opptatt av i 2015. Jeg trenger ikke å sitere hele mandatet, det er omfattende. Utvalget skal avgi sin utredning innen 1. februar 2019. Jeg mener regjeringen på både kort og på litt lengre sikt har grepet fatt i spørsmålet knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Jan Böhler (A) [15:04:46]: Jeg takker for svaret. Dette er et veldig viktig punkt, for jeg opplever på nært hold at vi er bekymret for om vi når ut til dem det virkelig gjelder når det gjelder å forebygge radikalisering og rekruttering til terrornettverk. Vi kan invitere alle som er motiverte, til fine konferanser, lage handlingsplaner og alt sånt. Men hvis vi ikke greier å jobbe operativt og finne ut av hvilke ungdommer vi skal gjøre en innsats overfor, blir det mye generelt arbeid og lite som kan virke helt konkret.

Dette er alvor. Nå har det gått to år siden jeg tok opp dette i Stortinget. Da sa statsråden at han var i gang med et konkret endringsarbeid på dette punktet og nevnte en veileder, noe som statsråden nevner nå. Det har gått to år, og dette er alvor. Når som helst, dessverre, kan det skje noe, og noen kommer ut i denne faresonen. Jeg vil spørre om statsråden er enig i at det haster.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:05:56]: Det er alltid bedre at ting går raskere enn at det går saktere. Jeg vil se nærmere på denne saken og finne ut av hvordan det ligger an. Jeg er selvfølgelig enig i motivet, og det er det aller beste. Jeg kan ikke her og nå gi noe tidspunkt for når ting er klart, men jeg kan love at jeg skal undersøke det og se hva jeg kan gjøre for å få fram veiledningen raskere.

Jan Böhler (A) [15:06:34]: Jeg takker for tilleggs svaret og vil gjerne også vise til at jeg nå, senest i de seneste ukene, har fått henvendelser og hatt kontakt med forskjellige deler av politiet som forteller at det er veldig ulik oppfatning av hvordan dette skal forstås når man snakker med barnevernet i den ene eller andre bydelen i Oslo eller i den ene eller andre kommunen i landet. Det gjelder også for Nav-kontorene, det kan gjelde skoler osv. De oppfatter dette forskjellig, og det er et stort problem hvis man kan snakke godt med noen, men ikke med andre. Man har møter og snakker om en problemstilling, men man snakker bare generelt. Politiet har opplevd å bli oppringt etterpå av en som har vært med på et møte, og så blitt fortalt hva det egentlig handlet om.

Jeg vil bare si til det lovarbeidet man skal gå inn i, at formuleringene, slik som de står nå i de tre lovene som blir berørt, er så spesielle og presise at de kan tolkes veldig snevert.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:07:47]: Jeg har forståelse for representanten Böhlers engasjement i denne saken. Dersom det han gir uttrykk for og sier han selv har erfart, er representativt, synes jeg det er urovekkende og gir enda større grunn til å se nærmere på saken, raskt. Jeg tror vi også skal legge til grunn at dette er et stort og omfattende lovarbeid, som dermed, naturlig nok, tar tid og er juridisk utfordrende. Våre intensjoner er at vi skal kunne levere på dette så raskt det praktisk lar seg gjøre, men

selvfølgelig innenfor de faglige kvalitetene som man også må ivareta.

Spørsmål 33

Kirsti Bergstø (SV) [15:08:53]: «I et innlegg på det islamfiendtlige nettstedet Document.no advarer en FrP-politiker mot det flerkulturelle samfunn og tar til orde for å skape organiserte borgervern: bevæpnede vektere eller en halvmilitær styrke underlagt politiet.

Hva tenker statsråden om dette?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:09:18]: La meg være tydelig: Politiloven stadfester at det er staten som skal sørge for den polititjenesten Norge har behov for. Det er politi- og lensmannsetaten som skal utføre dette arbeidet. Det er politiet som skal sørge for ro og trygghet i Norge, ikke borgervern. Dette er et fundamentalt prinsipp for rettsstaten og er selvfølgelig noe jeg legger til grunn i min utøvelse av embetet – også på vegne av regjeringen.

Kirsti Bergstø (SV) [15:10:03]: Det er gledelig at justisministeren tar så tydelig stilling imot borgervern, særlig fordi partifeller tidligere har støttet borgervernlignende grupperinger, som f.eks. Odins soldater.

Innlegget jeg refererte til, er skrevet av Kent Andersen, et profilert medlem av Fremskrittspartiet, og sier noe om på hvilke premisser debatten foregår, og om hvilket menneskesyn som legges til grunn for de forslagene som fremmes. Om ikke justisministeren deler synet på å opprette halvmilitære grupperinger eller borgervern, har tidligere stortingsrepresentant Amundsen brukt alle anledninger til å fremme den samme problembeskrivelsen, nemlig et Europa i fullstendig kaos fordi islam er i ferd med å ta over, etterfulgt av påstander om at asylsøkere er voldtektsforbrytere, og forslag om DNA-registrering av asylsøkere.

Dette er ytterliggående konspirasjoner, og jeg lurer på om justisminister Amundsen inntar en annen holdning til menneskerettigheter og likeverd enn det tidligere stortingsrepresentant Amundsen har gjort.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:11:14]: Jeg tror man skal være litt forsiktig med hvordan man velger å ordlegge seg når man refererer til tidligere såkalte sitater. Jeg legger til grunn – og har alltid lagt til grunn i mitt politiske liv – at rettsstaten er fundamental og skal være fundamental i Norge. Borgervern er ingen løsning, og det må man, hvis det skulle være tilløp til det, bekjempe.

Det som derimot er særdeles viktig, er at vi har et kvalitativt godt politi som skaper trygghet for alle norske borgere. Det har vi i Norge. Det viser tillitsundersøkelsen, og det ser vi av kvaliteten på politiets arbeid. Med nærpolitireformen gjør vi politiet enda bedre i stand til å levere gode polititjenester.

Dette er ikke en reell problemstilling i Norge i dag.

Kirsti Bergstø (SV) [15:12:16]: Når sentralisering er nærhet, blir det også en tydelig problemutfordring å beskrive hvordan en partifelle kan ha et så ekstremt syn som teksten det refereres til, viser, og store deler av innlegget framstår altså som noe som tidligere stortingsrepresentant

Amundsen selv kunne ha skrevet, med unntak av delen om borgervern – i rettferdighetens og oppriktighetens navn. Men når profilerte medlemmer av et regjeringsparti tar til orde for voldelige grupperinger i statlig regi fordi det trengs for å kontrollere muslimer, er det alvorlig.

Da lurer jeg på hvordan justisminister Amundsen vil sikre at landets minoriteter skal ha tillit til – og oppleve – at deres rettssikkerhet ivaretas, når vi ser denne typen holdninger fra justisministerens eget parti.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:13:15]: Et annet viktig prinsipp, fundament, for Norge er at vi også har ytringsfrihet. Det betyr at man har lov å ha mange ulike meninger – vi synes faktisk det er bra at det er åpent for at folk kan ha ulike meninger. Jeg har ingen interesse av å gå inn og analysere enkeltuttalelser, skriverier, på nettet eller andre steder som medlemmer av Fremskrittspartiet eller andre måtte komme med. Det er deres utmerkede rett å komme med det. Jeg vil også være en sterk forsvarer av ytringsfriheten, på samme måte som jeg er en sterk forsvarer av statens monopol på å bruke makt.

La oss konsentrere oss om det representanten opprinnelig stilte spørsmål om, som faktisk handler om at borgervern ikke er akseptabelt. Det er ikke noe jeg eller noen andre i regjeringen vil ta til orde for; det er rett og slett ikke et tema.

Spørsmål 34

Sonja Mandt (A) [15:14:28]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål:

«I A-magasinet 20. januar sier leder av Krisesentersekretariatet, Tove Smaadahl, følgende: «Kvinner som lever i frykt for sine liv og har høyeste beskyttelse, opplever at trusselutøveren følger dem og finner dem selv om de lever på kode 6.» 476 lever på kode 6. Samtidig vet vi at én av fire drap er partnerdrap.

Hvilke konkrete tiltak vil statsråden iverksette for å styrke sikkerheten til menneskene som lever på kode 6?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:15:03]: Jeg er glad for at det settes søkelys på situasjonen til voldsutsatte som opplever truende, farlig atferd fra sine nåværende eller tidligere partnere. Dette er en gruppe personer som lever med vedvarende frykt, og som har et stort behov for beskyttelsestiltak.

Lokalt politi disponerer en rekke virkemidler for å beskytte trusselutsatte. Valg av virkemidler må tas basert på en trusselvurdering i den konkrete saken. Mobil voldsalarm, elektronisk kontroll, relokalisering, besøksforbud, patruljering og skjerming av personopplysninger i Folkeregisteret, også kalt kode 6 og kode 7, er blant disse.

I 2012 overtok politiet, ved Kripas, myndigheten til å beslutte adressesperre, såkalt kode 6. De overtok den fra Skattedirektoratet. Bakgrunnen for denne beslutningen var at politiet, trusselutsatte, forskningsrapporter, krisesentre, frivillige organisasjoner og andre gjennom år hadde erfart og gitt tilbakemeldinger om at beskyttelsestiltaket adressesperre ikke fungerte tilfredsstillende.

I samarbeid med politidistriktene har Kripas gjort mye for å videreutvikle adressesperre som beskyttelsestiltak.

Det er bl.a. etablert felles retningslinjer og rutiner for behandling og utstedelse av adressesperre, utviklet en nasjonal database med oversikt over samtlige kode 6-saker og etablert et nasjonalt kontaktpunkt for henvendelser som omhandler adressesperre. I tillegg er det etablert et fagnettverk med deltakere fra alle politidistrikt. I nettverket identifiseres utfordringer og forbedringspotensial for beskyttelsestiltak, og det gjennomføres årlige møter.

I forbindelse med implementeringen av nærpolitireformen vil det bli etablert en ny funksjon i politidistriktene. Konkret vil denne funksjonen ha oversikt over og kontroll med trusselutøver, gjennomføre beskyttelsestiltakene og ivareta den trusselutsattes behov for trygghet og sikkerhet.

Alle former for beskyttelsestiltak legger begrensninger på livskvaliteten til den som blir utsatt for truslene. Jo strengere tiltak politiet iverksetter, dess flere begrensninger. De tiltak som iverksettes, bør derfor være mildest mulig, men samtidig sikre nødvendig beskyttelse. Politiets erfaring er at man må ha en tett oppfølging og sy sammen en individuell pakke for hver enkelt trusselutsatt person eller familie, i samarbeid med kommunen, Nav, krisesentre og eventuelt andre.

Sonja Mandt (A) [15:18:12]: Jeg takker for svaret.

Det finnes i dag flere ordninger – som statsråden også viser til – som kan iverksettes for å beskytte dem som utsettes for vold. Vi snakker her om kodene 6 og 7.

En annen ordning – som statsråden var lite inne på – er omvendt voldsalarm. Siden ordningen ble innført i 2013, har det per 1. januar 2017 kun vært ni saker der gjerningspersonen har blitt idømt dette, ifølge tall fra Politidirektoratet. Hva vil statsråden gjøre helt konkret for å sørge for at ordningen tas i bruk i større grad enn i dag?

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:18:45]: Jeg deler representantens syn, at en mer omfattende bruk av ordningen med omvendt voldsalarm også vil kunne avhjelpe situasjonen for den trusselutsatte. Det er fordi innføringen av denne ordningen er tosidig. På den ene siden er det forutsatt at bruk av omvendt voldsalarm for personer som er domfelt for brudd på kontaktforbudet, vil bedre sikkerheten til den som er utsatt for vold og trusler. Samtidig – på den andre siden – er intensjonen at byrden i trusselsituasjonen flyttes fra offer til overgriper, ved at det er den

som utøver vold og trusler, som pålegges å bære alarmentheten og hindres i å bevege seg fritt.

Jeg har fått opplyst fra Politidirektoratet at det per 1. januar 2017 var nedlagt påstand om omvendt voldsalarm i 14 saker. I åtte av disse sakene foreligger det rettskraftig dom. Både Riksadvokaten og Politidirektoratet har informert om ordningen til politidistriktenes ledelse. De tekniske løsningene, de juridiske problemstillingene samt erfaring med omvendt voldsalarm er flere ganger blitt presentert på samlinger for politidistriktene, voldsofferkoordinator, familievoldsetterforskere og påtaleledere.

Sonja Mandt (A) [15:20:01]: Jeg tror statsråden og jeg er enige om at det er viktig å ta vare på dem som er utsatt for vold. Er det andre tiltak som statsråden ser for seg, som enten kan settes inn for å sørge for at de blir enda tryggere, eller som kan settes inn mot voldsutøver? Ser statsråden for seg andre tiltak, som vi per i dag ikke har innført, men som vi kan tenke kan være aktuelle?

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:20:31]: Nei, jeg kan ikke på stående fot komme opp med noen nye tiltak. Men jeg er selvfølgelig åpen for gode innspill om tiltak som ivaretar den som er utsatt for trusler, og som dermed heller ikke er til hinder for at vedkommende kan ha en god livskvalitet, uten å ha trusler hengende over seg – samtidig som belastningen faktisk er på den som utøver trusler. Alle slike forslag vil jeg ta med meg, og jeg er veldig åpen for den type innspill.

Så er jeg også opptatt av at vi videre når det gjelder omvendt voldsalarm, sørger for å få ut informasjon om dette, slik at det også tas mer i bruk, for jeg deler absolutt representantens syn, at det er et tiltak som er meget bra, og som bør brukes i langt større grad.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [15:21:28]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Med mindre noen av de to tilstedeværende ønsker ordet, kan møtet heves. – Møtet er hevet.